

271.54
ม. 546

ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนาความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร

1

ปริญญานิพนธ์

ของ

เมตตา สันตารักษ์

12 ก.ค. 2525

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 พระโขนง กรุงเทพฯ 11 โทร. 3921573, 3915058

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประธานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาดุษฎีบัณฑิต

มกราคม 2525

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

89471 ,

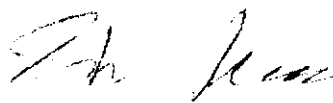
คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปัญหานี้จน
ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

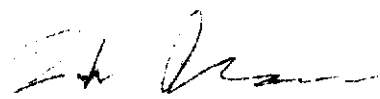
คณะกรรมการที่ปรึกษา

คณะกรรมการสอบ

ทรงยศ กานั่งศักดิ์ประธาน

ทรงยศ กานั่งศักดิ์ ประธาน

 กรรมการ

 กรรมการ

ดร. กัญญากร กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความแนะนำและการช่วยเหลือเป็น
อย่างดียิ่งจากผู้มีพระคุณหลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ พรรณคดี
วาณิชการ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บุญเชิด ภิญโญนนท์พงษ์ เป็นอย่างสูง ที่ได้กรุณาให้
ความช่วยเหลืออย่างดียิ่งตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ประสาร ทิพย์ธารา และ อาจารย์ ดร.อนันต์ เสียมเจริญ
ที่ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับแบบประเมิน ซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้มาก

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจ และขอขอบพระคุณ
อาจารย์และนักเรียนโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรีทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือในการทดลองครั้งนี้

เมตตา จินดารักษ์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวทางสังคม	6
ความหมายของการปรับตัวทางสังคม	6
ลำดับขั้นของการปรับตัวทางสังคม	8
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวทางสังคม	9
✓ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม	13
✓ ความหมายของกลุ่ม	13
✓ ขนาดของกลุ่ม	15
✓ จุดมุ่งหมายทั่วไปของกิจกรรมกลุ่ม	17
✓ ลำดับขั้นของกระบวนการกลุ่ม	19
✓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม	20
3 วิธีดำเนินการ	25
ประชากร	25
กลุ่มตัวอย่าง	25

บทที่	หน้า
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	26
วิธีดำเนินการทดลอง	31
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	32
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	32
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	35
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	35
การวิเคราะห์ข้อมูล	35
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	36
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	40
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	41
การอภิปรายผล	42
ข้อเสนอแนะ	44
บรรณานุกรม	46
ภาคผนวก	53

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนสมาชิกในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	26
2	ระดับความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนก่อนการฝึกกิจกรรมกลุ่ม	36
3	ระดับความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการฝึก กิจกรรมกลุ่ม	37
4	เปรียบเทียบความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของกลุ่มทดลองก่อนและหลัง การฝึกกิจกรรมกลุ่ม	38
5	เปรียบเทียบความสามารถในการปรับตัวทางสังคมระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการฝึกกิจกรรมกลุ่ม	39

ภูมิหลัง

มนุษย์เกิดมาพร้อมด้วยแรงผลักดันบางอย่างในตัวเองที่ก่อให้เกิดความต้องการที่จำเป็นหลายประการ เป็นต้นว่า ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ และสิ่งจำเป็นอื่น ๆ เพื่อการดำรงชีวิต นอกจากนี้สิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ทางสังคมยังผลักดันให้เกิดความต้องการอีกหลายอย่างที่ไม่นอกเหนือไปจากความต้องการทางร่างกาย ได้แก่ ความต้องการความอบอุ่นปลอดภัย ความรัก การได้รับการยกย่องนับถือและความสำเร็จ เป็นต้น ความต้องการทั้งหลายเหล่านี้เป็นแรงขับที่กระตุ้นให้คนเราต่อสู้เพื่อให้ได้สิ่งที่ตนปรารถนา และหากทุกคนสามารถได้ทุกสิ่งสมหวังตามที่ต้องการและเรียกร้องแล้ว ปัญหาต่าง ๆ ย่อมไม่เกิดขึ้น แต่ในชีวิตจริงเราหาเป็นเช่นนั้นไม่ ทั้งนี้เพราะทุกคนที่เกิดมาไม่สามารถอยู่ตามลำพังเพียงคนเดียวได้นับตั้งแต่วันแรกที่ลืมตาดูโลก จนกระทั่งวาระสุดท้ายของชีวิตทุกคนต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและสังคมอันได้แก่ สิ่งแวดล้อมภายในครอบครัว ในโรงเรียน เพื่อนบ้านและชุมชน โดยแต่ละสังคมต่างก็มีวัฒนธรรมของตนเองเป็นแกนกลางในการกำหนดแนวทางการประพฤติปฏิบัติ (นิภา นิธยาชน 2520 : 13 - 14) ด้วยเหตุนี้เองทุกคนจึงไม่สามารถตอบสนองความต้องการทุกอย่างได้ตั้งใจปรารถนา ความรู้สึกขัดแย้งผิดหวัง สับสน และว้าวุ่นใจ จึงเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และความรู้สึกต่าง ๆ ที่ก่อกวนอยู่ภายในจิตใจนี้ย่อมเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิตที่เป็นสุข ดังนั้น คนเราจึงจำเป็นต้องรู้จักปรับตัวเพื่อบรรเทาความรู้สึกกับข้องใจให้เบาบางลงเพื่อที่จะทำให้ชีวิตอยู่ในภาวะสมดุลย์

โดยปกติแล้ววิกฤตการณ์หรือปัญหาในการปรับตัวอาจเกิดขึ้นได้ทุกขณะไม่ว่าจะอยู่ในวัยใด ๆ ได้ทั้งสิ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจังหวะที่เหตุการณ์ร้ายแรงได้เกิดขึ้น แต่ในระยะต่าง ๆ ของชีวิตนั้นวัยรุ่นนับเป็นวัยซึ่งคนเราประสบปัญหาและเผชิญวิกฤตการณ์ในการปรับตัวมากกว่าวัยอื่น ๆ ปัญหาส่วนใหญ่ของวัยรุ่นจึงเกี่ยวกับการปรับตัว ทั้งนี้ภักดีศรวิทยาได้ศึกษาพบว่า ปัญหาการปรับตัวที่สำคัญที่สุดของวัยรุ่น คือ การปรับตัวให้เข้ากับสังคมโดยรอบ ๆ ตนเอง ได้แก่ การปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน ๆ

และบุคคลอื่น เป็นต้น (ชัชวาล นาคบุปผา 2515 : 73) เราจะพบว่า ในเด็กแต่ละหมู่ แต่ละวัยมักจะมีธรรมเนียมของกลุ่มอันเป็นเกณฑ์ที่เด็กส่วนใหญ่ในหมู่นั้น ๆ ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติร่วมกัน คนที่จะเข้าไปสัมพันธ์กับหมู่นั้นได้อย่างลึกซึ้งจำเป็นต้องปฏิบัติตามธรรมเนียมของกลุ่มนั้น ๆ ได้ เด็กบางคนอาจไม่อยู่ในเกณฑ์ของธรรมเนียม ของกลุ่ม แม้ว่าครูจะรักเขาสักเพียงไร แต่เพื่อน ๆ อาจไม่ชอบหน้า เพราะเหตุนี้เราจะเห็นว่า ถ้าจะปล่อยให้เด็กได้มีพัฒนาการทางด้านสังคมไปตาม ยถากรรม ความสัมพันธ์อันดีระหว่างเด็กเหล่านี้คงจะไม่ก้าวหน้าไปเท่าใดนัก (วิมล โรจนวีระ 2513 : 6) บางคนก็กลายเป็นเด็กพาลเกร เป็นปัญหาแก่สังคมไปก็มี และถ้าหากเด็กเหล่านี้ ไม่ได้รับการแก้ไขก็ย่อมจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ไม่ดี นับว่าเป็นผลเสียแก่ส่วนรวมซึ่งจะแก้ไขได้ ยากยิ่ง ฉะนั้น เราจึงจำเป็นต้องศึกษาให้เข้าใจเขาอย่างถ่องแท้เพื่อหาทางช่วยเหลือก่อนที่จะ ลายเกินแก้

อย่างไรก็ตามงานของครูนั้นมิใช่สำคัญแต่อย่างใดว่านักเรียนสอบได้หรือตกเท่านั้น ไม่ว่าจะเป็น การสอบประจำเดือน ประจำภาค หรือปลายปี นักการศึกษายุคปัจจุบันหลายท่านจึงลงความเห็น สอดคล้องกันว่า ครูที่ดีนั้นมิใช่ผู้ที่สอนหนังสือให้แก่เด็ก แต่ครูจะต้องเป็นผู้แนะแนวทางให้แก่เด็ก เพื่อที่เด็กจะได้เรียนรู้เอง ปรับตัวเองให้เข้ากับสังคม เพื่อจะได้มีชีวิตอย่างเป็นสุขในสังคม (เดโช ล้วนานนท์ 2510 : 96) ไม่ว่าปัญหาใดจะเกิดขึ้นกับเด็กย่อมเป็นหน้าที่ของครู ตลอดจน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องมีส่วนรับผิดชอบด้วยอย่างเต็มที่ นับตั้งแต่ ขิดามารดา ผู้ปกครอง และผู้มี หน้าที่ในการพัฒนาเด็ก แต่ในระหว่างที่เด็กอยู่ในโรงเรียนจึงเป็นหน้าที่ของครูในการแนะแนวทาง และให้วิธีการที่ถูกต้องเพื่อช่วยเหลือให้นักเรียนมีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม เพื่อน และบุคคลอื่น ๆ รวมทั้งสามารถทำงานหรือใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยเชื่อว่า เด็กที่มีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมดีก็จะเป็นรากฐานของความสำเร็จในวัยผู้ใหญ่ ถ้าเด็ก ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนก็จะเป็นผลต่อรูปแบบของพฤติกรรมและทัศนคติของบุคคลนั้นจะนำไปสู่ ความสำเร็จในชีวิตการแต่งงานและจะเป็นก้าวที่มั่นคงไปสู่ความสำเร็จในโลกอาชีพของเขาต่อไป (Hurlock, 1978 : 260)

การส่งเสริมให้เด็กมีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมดีขึ้นนั้น เราควรจะได้ทราบถึงคุณลักษณะที่ทำให้เด็กเป็นที่นิยมชมชอบของเพื่อนด้วย ซึ่งออสูเบล ได้กล่าวไว้สามลักษณะ คือ ลักษณะทางบุคลิกภาพต้องเป็นคนคล่องแคล่ว ทำทางดี ร่าเริง อารมณ์มั่นคง ไวใจได้ และซื่อสัตย์ ลักษณะทางกายต้องมีลักษณะเป็นนักกีฬา รูปร่างดีและเรียบร้อย ส่วนลักษณะทางสังคม ต้องมีลักษณะเป็นมิตร ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือการงาน ปฏิบัติตัวตามสังคม มีทัศนคติที่ดีต่อคนอื่น มีน้ำใจ นักกีฬา และเคารพในกรรมสิทธิ์ของคนอื่น และในทางตรงกันข้าม เด็กที่ไม่เป็นที่ชื่นชอบของเพื่อน ๆ มักมีลักษณะดังนี้ คือ เป็นคนก้าวร้าว ชอบรังแกข่มเหง เห็นแก่ตัว ชอบเอะอะ ดื้อรั้น มักได้พุดมาก คุยโม้ อวดเหยียด ส่วนลักษณะทางกายจะเป็นคนที่มีร่างกายอ่อนแอ เชื่อยช้า ไม่สนใจต่อสิ่งแวดล้อม ไม่สนใจกิจกรรมของกลุ่ม ซึ่งมักจะโต้เถียง ขวยอาย ขลาดกลัว และเป็นคนถอยหนี (Ausubel. 1970 : 346 - 347) เมื่อเราได้ทราบถึงลักษณะที่เป็นที่ชื่นชอบของเพื่อนดังนี้แล้ว เราก็สามารถจะพัฒนาเด็กให้มีบุคลิกลักษณะดังกล่าวได้ นอกจากนี้ ชัยนาถ นาคบุปผา ยังกล่าวว่า เด็กจำเป็นต้องได้รับการเรียนรู้ที่จะหลบเลี่ยงจากการกระทบกระทั่งกับผู้อื่น อันจะก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตน จะต้องเรียนรู้ในสิทธิของผู้อื่น รู้จักวิธีการทำงานร่วมกับหมู่คณะ รู้จักเป็นผู้ให้และผู้รับ ผู้เฝ้าและผู้ตาม รวมทั้งมีความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น เพื่อการยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน (ชัยนาถ นาคบุปผา 2515 : 74)

กิจกรรมที่จะจัดให้เด็กเกิดการเรียนรู้ดังกล่าวเริ่ม กิจกรรมกลุ่ม หรือการเรียนรู้จากการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย นับว่าเป็นเทคนิคอย่างหนึ่งที่ถูกนำไปใช้อย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะในต่างประเทศ และเริ่มเป็นที่รู้จักกันมากขึ้นในวงการการศึกษาของไทย โดยกิจกรรมกลุ่มได้ถูกนำไปใช้ในการสอนวิชาต่าง ๆ กับนักเรียน ใช้ในการฝึกความเป็นผู้นำ ฝึกทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ตลอดจนการเรียนรู้เพื่อปรับปรุงตนเองของบุคคลในวงการต่าง ๆ (พีธีร์ เตียมทัศน์ 2518 : 14) และจากการศึกษาค้นคว้าของ เยาวพา เตชะอุปต์ ได้สรุปผลไว้ตอนหนึ่งว่า กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านทักษะ ได้แก่ ทักษะทางสังคม อันได้แก่ การอยู่ร่วมกัน การแบ่งปัน คือ การให้และการรับ การมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน การเคารพในสิทธิของผู้อื่น การเข้าใจสภาพสังคม ส่งเสริมทักษะในการหาความรู้ ทักษะในการทำงานกลุ่ม ทักษะทาง

ปัญหา และทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ (เบาวพา เตชะคุปต์ 2517 : 228)

ด้วยเหตุผลและทฤษฎีของกิจกรรมกลุ่มดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการที่จะนำกิจกรรมกลุ่มมาใช้ในการพัฒนาความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนเพื่อช่วยเหลือให้เขาสามารถดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาระดับความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วยกิจกรรมกลุ่ม
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วยกิจกรรมกลุ่มกับนักเรียนที่ได้รับการฝึกจากข้อสันเท่ห์

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อครูอาจารย์ ครูแนะแนว และผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนในระยะวัยรุ่นในอันที่จะนำกิจกรรมกลุ่มไปใช้ในการพัฒนาความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของนักเรียน ตลอดจนทักษะทางสังคมด้านอื่น ๆ อีกต่อไป

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. หลังจากได้รับการฝึกด้วยกิจกรรมกลุ่มแล้ว นักเรียนจะมีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมสูงขึ้น
2. นักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วยกิจกรรมกลุ่มมีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกจากข้อสันเท่ห์

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จำกัดอยู่ในขอบเขตของประชากร กลุ่มตัวอย่างและตัวแปรที่จะศึกษา ดังนี้

1. ประชากร

ประชากรสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2524

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ กลุ่มของนักเรียนที่ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากประชากร จำนวน 28 คน

3. ตัวแปร

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การฝึก จำนวน เป็นการฝึกด้วยกิจกรรมกลุ่ม และการฝึกจากข้อสังเกต

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการปรับตัวทางสังคม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งร่วมกันเพื่อเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยผู้เรียนจะร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ และร่วมกันวิเคราะห์พฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งเกิดขึ้นในขณะนั้น ตลอดจนแสดงความคิดเห็นและกล่าวถึงประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรมนั้น

2. ข้อสังเกต หมายถึง เอกสารที่เกี่ยวกับการปรับตัวทางสังคม ซึ่งรวบรวมมาจากหนังสือและบทความต่าง ๆ ที่เด็กได้รับเพื่อให้เรียนรู้ด้วยตนเอง

3. ความสามารถในการปรับตัวทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการประพฤติปฏิบัติตนเป็นไปตามระเบียบกฎเกณฑ์ของโรงเรียน สามารถทำตัวเข้ากับเพื่อน ๆ และบุคคลอื่น มีทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่น และต่อการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนพอใจในบทบาททางสังคมของตนเอง

ความสามารถในการปรับตัวทางสังคมนี้วัดได้จากแบบประเมินความสามารถในการปรับตัวทางสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4. นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2524

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวทางสังคม

ความหมายของการปรับตัวทางสังคม

ความคิดเกี่ยวกับการปรับตัวมีกำเนิดมาจากวิชาชีววิทยา ช่างดาร์วิน (Darwin) เป็นคนแรกที่เริ่มใช้คำนี้ในทฤษฎีของเขาที่ว่าด้วยการวิวัฒนาการเมื่อปี ค.ศ. 1859 โดยใช้คำว่า "adaptation" เขาได้สรุปความคิดว่า สิ่งมีชีวิตที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมของโลกที่เต็มไปด้วยภัยอันตรายต่าง ๆ ได้เท่านั้นที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้ ต่อมานักจิตวิทยาได้ยืมคำ adaptation มาใช้แล้วให้ชื่อใหม่เป็น "adjustment" ซึ่งคำทั้งสองนี้ต่างก็ถูกนำมาศึกษาเพื่อให้เข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์และสัตว์ ในแง่ชีววิทยาจะศึกษาถึงการปรับตัวที่เป็นไปตามความต้องการของร่างกาย ส่วนในแง่จิตวิทยาจะศึกษาถึงการปรับตัวที่เป็นไปตามความต้องการของจิตใจ สำหรับนักจิตวิทยาจะสนใจการปรับตัวในแง่ของจิตวิทยามากกว่าชีววิทยา (Lazarus. 1969 : 17 - 18) โดยได้วิเคราะห์ไว้ว่า การปรับตัวของคนเรานั้นเป็นผลมาจากการได้รับแรงผลักดันสองอย่าง ได้แก่ แรงผลักดันภายนอก ซึ่งหมายถึงข้อเรียกร้องอันเกิดจากสภาพแวดล้อมและสังคม และแรงผลักดันภายในซึ่ง เป็นแรงกระตุ้นอันเกิดจากสภาพทางสรีระภายในร่างกาย และจากประสบการณ์ทางสังคมที่ได้เรียนรู้ในอดีต (วิภา นิธยาพน 2520 : 8)

ลาซารัส ได้สรุปความหมายของการปรับตัวไว้ว่า การปรับตัวประกอบด้วยกระบวนการต่าง ๆ ทางจิต ซึ่งแต่ละบุคคลใช้จัดการหรือเผชิญกับข้อเรียกร้องหรือแรงผลักดันทั้งภายนอกและภายใน (Lazarus. 1969 : 18)

ทินดอลล์ ได้กล่าวถึงลักษณะของการปรับตัวที่ดีโดยทั่วไปไว้ได้ประการ คือ (Tindall. 1959 : 76)

1. รักษาไว้ซึ่งความสมบูรณ์ของบุคลิกภาพ โดยสามารถผสมผสานความต้องการของตนกับพฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อสนองความต้องการนั้น โดยที่พฤติกรรมดังกล่าวต้องเข้ากันได้กับสิ่งแวดล้อม

2. ประพฤติปฏิบัติตนตามปทัสฐานของสังคม

3. ปรับตัวเข้ากับสภาพความเป็นจริง

4. มีความมั่นคง

5. มีวุฒิภาวะ

6. มีอารมณ์ในลักษณะปกติเสมอ คือ สามารถควบคุมอารมณ์ไม่ให้เหวี่ยงไปกับ

สิ่งแวดล้อมภายนอก

7. มองสังคมในทัศนะที่ดีและช่วยเหลือสังคมอยู่เสมอ

ในเรื่องการปรับตัวนี้เราอาจจะแยกพูดถึงการปรับตัวออกเป็น การปรับตัวทางกาย การปรับตัวทางอารมณ์ และการปรับตัวทางสังคม ซึ่งหมายถึง สภาวะความสัมพันธ์ที่กลมกลืนกันได้ระหว่างร่างกายกับสังคม (เดโช ล้วนานนท์ 2512 : 8)

การปรับตัวทางสังคมตามความหมายจาก A Comprehensive Dictionary of Psychology and Psychoanalytical Term ของ อิงลิช และ อิงลิช หมายถึง กระบวนการของการปรับปรุงความต้องการและพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลในการคบหาสมาคมกับผู้อื่น เพื่อให้เขาจะได้รับความพอใจ และสามารถดำรงความสัมพันธ์ที่พึงปรารถนาไว้ (English and English. 1958 : 14 - 15)

เซอร์ลอค ให้ความหมายของการปรับตัวทางสังคม ไว้ว่าเป็นความสำเร็จของบุคคลในการปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ใดคนที่ปรับตัวได้ดีจะเรียนรู้ทักษะทางสังคมได้ เช่น ความสามารถในการเกี่ยวข้องกับคนอื่น ทั้งกลุ่มเพื่อนและคนแปลกหน้า และจะช่วยพัฒนาทัศนคติที่ดีต่อสังคมด้วย เช่น มีความตั้งใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่น พร้อมกันนี้ เซอร์ลอค ได้ให้เกณฑ์ในการปรับตัวทางสังคมของเด็กไว้สี่ประการ สรุปได้ดังนี้ (Hurlock. 1978 : 260 - 261)

1. มีการแสดงออกที่เหมาะสมเป็นไปตามความคาดหวังของกลุ่ม ซึ่งจะทำให้ได้รับการยอมรับจากกลุ่ม

2. สามารถปฏิบัติตัวเข้ากับบุคคลต่าง ๆ ได้ ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่เป็นผู้ใหญ่กว่าหรือเพื่อน ๆ
3. มีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลต่าง ๆ ต่อการเข้าร่วมสังคมและต่อบทบาทของตนเองในสังคม
4. มีความพึงพอใจในบทบาทของตนเองทั้งในการเป็นผู้นำและผู้ตาม

ลูโธ เจริญสุข ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้มีการปรับตัวทางสังคมดีไว้ดังนี้ คือ เป็นผู้ที่มีความร่วมมือกับคนอื่นทั้งในการกระทำและการคิด สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นโดยไม่แสดงอาการเป็นนายหรือไม่ หลบหลีกจากหมู่คณะ มีความรับผิดชอบไม่ว่าจะเป็นผู้นำหรือผู้ตามในทุก ๆ โอกาส มีเหตุผล และมีความเป็นอิสระจากความกดดันของหมู่คณะที่จะเลือกเชื่อ หรือสนใจอะไร ๆ ตามจุตหมายชีวิตของตน (ลูโธ เจริญสุข 2520 : 260)

เมื่อพิจารณาลักษณะของบุคคลที่มีการปรับตัวทางสังคมดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่าบุคคลที่สามารถปรับตัวทางสังคมได้นั้นจะต้องเป็นบุคคลที่สามารถสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้ดี มีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลอื่น และต่อการเข้าร่วมกิจกรรมของสังคม มีการปฏิบัติที่เป็นไปตามพื้นฐานของสังคม และมีความพอใจในบทบาททางสังคมของตนเอง

ลำดับขั้นของการปรับตัวทางสังคม

นักจิตวิทยาได้ศึกษาขั้นต่าง ๆ ในการปรับตัวทางสังคมของวัยรุ่นไว้ 4 ขั้น คือ (ชนานา นาคบุปผา 2515 : 73 - 74)

1. เด็กจะต้องเรียนรู้ที่จะหลบเลี่ยงการกระทบกระทั่งกับผู้อื่นอันจะก่อให้เกิดความเดือนร้อนแก่ตน เขาจะต้องเรียนรู้ในสิทธิของผู้อื่น ไม่รังแกหรือทำให้ผู้อื่นเจ็บตัวหรือเสียใจ ละเว้นจากการเข้าขว้างหรือส่อตแทรกในกิจการของผู้อื่น
2. เด็กจะต้องเรียนรู้ว่าตนจะต้องเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่และอยู่ในโอวาทของผู้ใหญ่ ขั้นนี้เป็นการปรับตัวที่สูงกว่าการกระทำในขั้นแรก
3. ขั้นต่อไป เด็กจะต้องเรียนรู้เพื่อสามารถทำงานร่วมกับหมู่คณะได้ดี รู้จักเป็นผู้ให้และผู้รับ ผู้นำและผู้ตาม โดยการสังเกตกิจกรรมให้เด็กทำเป็นหมู่คณะ และมีการแนะนำแนวทางที่เหมาะสมให้แก่เขาด้วย

4. ขึ้นสู่จุดของการปรับตัวทางสังคมของวัยรุ่น ได้แก่ ความสามารถที่จะเข้าใจผู้อื่นโดยให้เด็กหัดสังเกต ลักษณะนิสัยใจคอ และการกระทำของบุคคลในเรื่องต่าง ๆ ที่เด็กได้เรียนรู้ ควบคู่ไปกับการเข้าร่วมสังคมกับบุคคลแวดล้อมตัวเด็กเอง

เพียเจท์ (Piaget) ได้แบ่งระดับพัฒนาการทางสังคมของชีวิตในวัยรุ่นออกเป็นสามระยะ คือ

ระยะแรก เด็กจะถือเอาตัวเองเป็นศูนย์กลาง (Ego-centrism)

ระยะที่สอง เด็กเริ่มเรียนรู้ที่จะเข้าไปสู่ความสัมพันธ์ในสังคมอย่างแท้จริง เด็กก็จะค่อยๆ ปล่อยการถือเอาตัวเองเป็นศูนย์กลาง และเริ่มเข้าใจว่า ในสังคมที่แท้จริงจะต้องมีการติดต่อซึ่งกันและกัน จะต้องฟังพาทูกัยกัน

ระยะที่สาม การยอมรับนับถือระหว่างกัน ระยะนี้เป็นพัฒนาการขั้นสูงทางด้านสังคม ได้แก่ การที่เรามีการยอมรับนับถือผู้อื่นว่ามีความสำคัญเท่า ๆ กับสภาวะเป็นสมาชิกของสังคมเหมือนกัน มีความคิดอ่านเป็นของตนเอง และมีการยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นด้วย (ยัยนาท นาคบุปผา 2515 : 74)

ฉะนั้น ถ้าหากเด็กไม่สามารถพัฒนาไปตามลำดับขั้นทั้งสามนี้ได้แล้ว หรือมีพัฒนาการที่ชะงักงันอยู่ที่ระยะใดระยะหนึ่งแล้ว เด็กจะมีปัญหาด้านการปรับตัวทางสังคมอย่างแน่นอน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวทางสังคม

ผลสรุปจากการศึกษาของนักวิจัยหลาย ๆ คน ซึ่งได้แนะนำวิธีการหลายอย่างสำหรับการปฏิบัติรักษาหรือให้ความช่วยเหลือผู้ที่มีปัญหาทางด้านการปรับตัวทางสังคม เป็นต้นว่า การสร้างตัวเด็กให้ได้อยู่ตามผลของการทดสอบสังคมมิติ การสร้างบรรยากาศและทัศนคติแห่งการยอมรับต่อเด็กเหล่านั้น การให้เด็กได้เข้าร่วมในกิจกรรมบางอย่างอันเป็นที่สนใจของเพื่อน ๆ การปรับปรุงคำนิยมของกลุ่มให้ยอมรับในความแตกต่างระหว่างกลุ่มต่าง ๆ การขอความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น ๆ จากชุมชน ตลอดจนการให้เด็กเรียนได้รับคำปรึกษา (สุนทร ธนาละเอ 2516 : 16)

เด็กแต่ละคนจะมีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมมากน้อยไม่เท่ากัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่ทำให้เด็กปรับตัวทางสังคมแตกต่างกัน ดังที่ โบเดอร์ และ บีช ได้ทำการศึกษาการปรับตัวทางสังคมของเด็กที่อาศัยอยู่ในเขตบ้านเฮ้า เพื่อต้องการทราบถึงความแตกต่างของการปรับตัวทางสังคม และองค์ประกอบที่ทำให้เด็กปรับตัวทางสังคมแตกต่างกัน ผลสรุปได้ว่า องค์ประกอบที่ทำให้เด็กปรับตัวต่างกัน คือ ทัศนคติของพ่อแม่ที่มีต่อลูกและความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูก นั่นคือ ทัศนคติที่ดีของพ่อแม่จะทำให้ลูกปรับตัวทางสังคมได้ดี ทัศนคติที่ไม่เป็นปกติในรูปแบบต่าง ๆ ของพ่อแม่จะทำให้เกิดปฏิกิริยาเฉพาะอย่างในตัวลูก ส่วนใหญ่แล้วครอบครัวที่มีลูกเป็นคนขี้อาย สงบเลี้ยงง่าย หรือปรับตัวทางสังคมไม่ดีนั้น แม่ก็จะเป็นผู้มีอำนาจเด็ดขาดภายในบ้าน (Garrison. 1965 : 227 citing Boder and Beach)

เกี่ยวกับลักษณะของผู้ที่มีการปรับตัวทางสังคมดี และผู้ที่ประสบความล้มเหลวในการปรับตัวทางสังคมนั้น สแตรง ได้กล่าวถึงการศึกษาของ เบิร์ก (Burk) ซึ่งทำการศึกษาเกี่ยวกับเด็กกลุ่มละ 26 คน พบว่า ผู้ที่มีการปรับตัวทางสังคมดีจะมีอารมณ์ขัน มีความรู้รักอบอุ่น เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น จิตดี และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้สึกแก้ไขสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความไม่สบายใจ เป็นคนเปิดเผย ซื่อสัตย์ ระลึกในหน้าที่ มีความรับผิดชอบและปรับตัวได้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม

ทอมป์สัน ได้ศึกษาความสามารถในการแสดงบทบาทและการปรับตัวทางสังคมของเด็กโดยใช้กลุ่มตัวอย่าง เป็นเด็กชายอายุ 7 - 12 ปี จำนวน 90 คน โดยแยกออกเป็นสามกลุ่มตามระดับของสังคมของเด็ก จากการศึกษาพบว่า เด็กที่มีอายุน้อยกว่าสามารถแสดงบทบาทได้ดีกว่าเด็กที่มีอายุน้อยกว่า และเด็กที่สามารถแสดงบทบาทได้ดี เป็นเด็กที่มีการปรับตัวทางสังคมดีกว่าเด็กที่แสดงบทบาทไม่ได้ดี (Thompson. 1969 : 3499-B)

ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ย่อมมีผลต่อการปรับตัวของลูกเช่นกัน ซึ่งปรากฏจากการศึกษาของ แลนดิส ซึ่งได้ศึกษาการปรับตัวของวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่ปกครองแบบประชาธิปไตย และแบบเข้มงวด โดยส่งแบบสอบถามให้แก่เด็กชั้นสูงสุดสุดของโรงเรียนมัธยม เป็นนักเรียนชาย จำนวน 1,900 คน และนักเรียนหญิง จำนวน 2,410 คน พบว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่ปกครองแบบประชาธิปไตย ปรับตัวได้ดีกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่ปกครองแบบเข้มงวดกวาดขึ้น (Landis. 1954 : 105 - 106)

จากการศึกษาของ เฮอร์ลี ได้พบเช่นเดียวกันว่า เด็กที่ได้รับการรักจะมีความรู้สึกอบอุ่นปลอดภัย ทำให้มีความเชื่อมั่นในตัวเอง ตรงกันข้ามกับเด็กที่ขาดความรัก ซึ่งจะไม่สามารถปรับตัวในสังคมได้ ส่วนเด็กที่พ่อแม่ทอดทิ้ง คือ พ่อแม่แสดงอาการเฉยชา ไม่สนใจเด็ก หรือขบขี้ อำนาจกับเด็ก เด็กจะมีลักษณะก้าวร้าว (ลูลีนี อินล่าวาง 2516 : 18 อ้างอิงมาจาก Shery) การที่เด็กขาดพ่อหรือแม่ในช่วงวัยตอนต้นของชีวิตและวัยรุ่น ก็มีผลต่อการปรับตัวทางสังคมของเด็กเช่นกัน จากการศึกษานี้ของ เดรตัน ถึงผลของการขาดพ่อแม่ในครอบครัว ซึ่งมีอิทธิพลต่อการปรับตัวทางสังคมของคนวัยหนุ่มสาว โดยศึกษาจากผู้ให้กระทำความผิดต่าง ๆ ซึ่งถูกศาลลงตัวมาหักกันไว้ เดรตัน ได้พบว่า การที่เด็กขาดพ่อแม่ในระยะเริ่มต้นของชีวิต มีผลต่อการปรับตัวทางสังคมในระดับต่ำกว่าการขาดพ่อแม่ในขณะที่เด็กเป็นวัยรุ่น นอกจากนี้ยังพบว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัวมีผลต่อการปรับตัวทางสังคมของเด็กอย่างมีนัยสำคัญ แต่หญิงมีแนวโน้มในการปรับตัวทางสังคมต่ำกว่าชาย และชายมีแนวโน้มในการต่อต้านสังคมมากกว่าหญิง (Drayton. 1978 : 7223-A)

เด็กที่ไม่สามารถปรับตัวทางสังคมได้ดีจะมีปัญหาไปถึงเรื่องการเรียนของเขาด้วย จากการศึกษานี้ของ อัลแมน พบว่า มีนักเรียนจำนวนไม่น้อยที่ต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน อันเนื่องมาจากปัญหาการปรับตัวทางสังคมและเพื่อนยิ่งย้ง (Ulman. 1957 : 257 - 267) เช่นเดียวกับที่ กรอนสันด์ กล่าวไว้ว่า เด็กที่เพื่อนยิ่งย้ง นอกจากจะต้องประสบปัญหาการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนและสภาพแวดล้อมแล้ว ยังเป็นเหตุให้การเรียนไม่มีประสิทธิภาพ มีอารมณ์ตึงเครียด และไม่มีความสุข (Gronlund. 1957 : 176) และจากการศึกษาของ กิลล์ พบว่า เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมได้ดีกว่า เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงเหล่านี้ จะมีความสามารถในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับความวิตกกังวลใจต่าง ๆ ได้ดีอีกด้วย (Gill. 1962 : 144 - 149)

สำหรับการวิจัยในประเทศไทยนั้น ได้มีผู้ทำการศึกษาไว้หลายท่านด้วยกัน ดังเช่น สมนาน ก่าเนต ได้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูที่มีผลต่อการปรับตัวของเด็กก็ได้พบว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ปรับตัวได้ดีกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และแบบเข้มงวดกวดขัน (สมาน ก่าเนต 2520 : 35 - 36) และจากการศึกษาของ

รัตน ัญญิกพย พบว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้พึ่งตนเองจะมีการปรับตัวดีกว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบยับยั้ง พึ่งตนเอง เมื่อแยกกลุ่มตัวอย่างออกตามเพศแล้วปรากฏว่า หญิงและชาย มีการปรับตัวไม่แตกต่างกัน (รัตน ัญญิกพย 2522 : 53) แต่จากผลการวิจัยของลัมคิต บุญเรือง ซึ่งได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดชลบุรี พบว่า หญิงและชายมีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ลัมคิต บุญเรือง 2516 : 14 - 42) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ล่มาน ก่าเน็ด ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ซึ่งสรุปได้ว่า เมื่อพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยของการปรับตัวแล้ว เด็กหญิงมีแนวโน้มในการปรับตัวดีกว่าเด็กชาย

ศศิวิมล โสภณพันธ์ ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างลำดับการเกิดกับการปรับตัว พบว่านักเรียนที่เกิดในลำดับที่ต่างกัน คือ ลูกคนโต ลูกคนกลาง และลูกคนเล็ก มีปัญหาทางการปรับตัวไม่แตกต่างกัน นั่นคือลำดับการเกิดไม่มีผลต่อการปรับตัวของนักเรียนนั่นเอง (ศศิวิมล โสภณพันธ์ 2523 : 61)

ปราชนาลปณ์ กัณหเนตร ทำการศึกษาเกี่ยวกับการปรับตัวของนักเรียนที่อยู่ในกรุงเทพฯ และในต่างจังหวัด พบว่ากลุ่มตัวอย่างในกรุงเทพฯ มีการปรับตัวดีกว่ากลุ่มตัวอย่างในต่างจังหวัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และกลุ่มนักเรียนชายในต่างจังหวัดมีการปรับตัวดีกว่ากลุ่มนักเรียนหญิงในต่างจังหวัดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ปราชนาลปณ์ กัณหเนตร 2515 : 186) ซึ่งขัดแย้งกับผลจากการศึกษาของ รัตน ัญญิกพย ซึ่งพบว่าเด็กในกรุงเทพฯ มีการปรับตัวไม่แตกต่างกับเด็กในจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งเป็นเด็กต่างจังหวัดเช่นเดียวกัน

การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกชอบลักษณะความเป็นผู้นำและการปรับตัว ซึ่ง อภิสิทธิ์ วงษา ได้ทำการศึกษาเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 300 คน พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (อภิสิทธิ์ วงษา 2517 : 53) นั่นคือ เด็กที่มีความสามารถในการปรับตัวสูงจะมีลักษณะการเป็นผู้นำและมีความรับผิดชอบสูงด้วย

จากผลสรุปในการวิจัยของ วิมล โรจนวีระะ กล่าวว่า สาเหตุที่เด็กทั้งชายและหญิง ถือเป็นข้ออ้างในการเลือกเพื่อนกันมาก คือ เพื่อนต้องเป็นบุคคลประเภทเรียนดี ปฏิบัติตัวดี มีทักษะในการเล่น ไม่เกเร มีความรักใคร่ชอบพอกัน คุยสนุก มีเหตุผล ยืนยันแข็งแรง ไม่เอาเปรียบ และชอบช่วยเหลือเพื่อนฝูง (วิมล โรจนวีระะ 2513 : 102) ซึ่งลักษณะดังกล่าวข้างต้นนี้เป็นลักษณะของเด็กที่มีการปรับตัวทางสังคมดีนั่นเอง

จากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวทางสังคมดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของบุคคลนั้น เป็นผลมาจากองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ความรัก และทัศนคติของพ่อแม่ที่มีต่อลูก และลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่เด็กได้รับ ถ้าเด็กได้รับความรัก ความอบอุ่นจากพ่อแม่ พ่อแม่มีทัศนคติที่ดีต่อลูก และอบรมเลี้ยงดูลูกด้วยวิธีการที่เป็นประชาธิปไตย และให้รู้สึกพึงตนเองแล้ว จะทำให้เด็กสามารถปรับตัวได้ดี นอกจากนี้ยังพบว่า เด็กที่สามารถปรับตัวทางสังคมได้ดีจะเป็นเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง เป็นคนมีอารมณ์ดี มีความรู้สึกอบอุ่นเข้าใจ และเห็นใจผู้อื่น มีความรับผิดชอบ และมีลักษณะของความเป็นผู้นำสูงด้วย ส่วนเด็กที่ปรับตัวทางสังคมไม่ดี ได้พบว่า เป็นเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ออกจากโรงเรียนกลางคัน มีอารมณ์ดัง เครียด ขาดความสุข และเด็กที่สามารถปรับตัวทางสังคมได้นั้น จะเป็นเด็กที่เป็นที่ต้องการของเพื่อน ๆ มากกว่าเด็กที่ปรับตัวทางสังคมไม่ดี *

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

ความหมายของกลุ่ม

ความหมายของกลุ่มมิได้แน่นอนเพียงความหมายเดียวเท่านั้น ได้มีผู้ให้ความหมายแตกต่างกันออกไป ดังต่อไปนี้

บาส กล่าวว่า กลุ่มหมายถึงการรวมตัวของบุคคล โดยที่การรวมตัวเหล่านั้นจะทำให้เกิดการเสริมแรงแก่สมาชิกของกลุ่มในแง่ที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพ และเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจสมาชิกของกลุ่ม เมื่อเขาได้รับสวัสดิการและการคุ้มครองจากกลุ่ม นอกจากนี้กลุ่มยังเป็นกลไก เพื่อการตอบสนองความต้องการบางอย่างได้โดยใช้รูปแบบของการปฏิสัมพันธ์ดีประการ คือ การที่สิ้นสุดมุ่งหมายอย่างเดียวกัน

การมีบทบาทในการที่จะประสานกันอย่างแน่นอนเห็น การที่สมาชิกในกลุ่มยึดถือเกณฑ์ปกติอย่างเดียวกัน และการยอมรับและเข้าใจในเอกภาพของกลุ่ม (Bass. 1960 : 39)

แคทเทลล์ (Cattell) ได้ให้คำจำกัดความของกลุ่มว่า เป็นการรวมตัวของบุคคล ซึ่งการรวมตัวของเขาเหล่านั้นจะเป็นประโยชน์หรือก่อให้เกิดการบำบัดความต้องการของสมาชิก ภายในกลุ่ม ล้วน บอนเนอร์ และ สโตกดิล (Bonner and Stogdill) ได้ให้ความเห็นว่า กลุ่ม คือ การที่สมาชิกมีการปฏิสัมพันธ์กัน และแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดซึ่งกันและกัน (เจ็ดหล้า สุนทรวิภาต 2521 : 3)

โฮแมนส์ ให้ความหมายของกลุ่มว่า คือ การที่บุคคลจำนวนหนึ่งมารวมกัน มีการติดต่อสื่อสารกันภายในช่วงเวลาหนึ่ง โดยมีจำนวนสมาชิกพอสมควรที่ทุกคนจะติดต่อกันได้อย่างทั่วถึง (Cartwright and Zander. 1968 : 46 - 47 citing Homans)

ลอเอเซอร์ ได้กล่าวถึงลักษณะของกลุ่มไว้ดังนี้ (Loeser. 1957 : 5 - 19)

1. มีการติดต่อสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในระหว่างสมาชิกของกลุ่ม
2. มีความมุ่งหมายร่วมกัน
3. มีความสัมพันธ์กันในเชิงหน้าที่
4. มีอำนาจที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยความสมัครใจ
5. มีความสามารถที่จะกำหนดทิศทางของกลุ่มได้

จากผลการค้นคว้าทางจิตวิทยาสังคม สังคมวิทยา และมานุษยวิทยา ได้แสดงให้เห็นว่า กลุ่มหมายถึง บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปทำงานร่วมกันด้วยจุดประสงค์อย่างเดียวกันและช่วยกัน สร้างสรรค์บูรณาการแห่งบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล ยอมรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน และมีการควบคุมตนเอง (พนม สัมอารีย์ ม.ป.ป. : 11)

จากความหมายของกลุ่มที่มีผู้ให้คำจำกัดความแตกต่างกันออกไปนั้น พอสรุปได้ว่า กลุ่มหมายถึง การมารวมกันของบุคคลจำนวนหนึ่งโดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน ได้รับความช่วยเหลือร่วมกัน มีการติดต่อสื่อสารกัน แลกเปลี่ยนความรู้ความคิด มีการยอมรับและเข้าใจซึ่งกันและกัน

ผู้ที่ทำการศึกษารื่องกลุ่มของคนในด้านพลังกลุ่มในระยะเริ่มแรก คือ เคิร์ท เลวิน (Kurt Lewin) ซึ่งเป็นนักวิทยาศาสตร์และนักจิตวิทยาสังคมชาวเยอรมัน เขาได้พยายามศึกษาเกี่ยวกับพลังกลุ่ม และกลุ่มในแง่พฤติกรรมของมนุษย์ ตั้งแต่ประมาณปี ค.ศ. 1920 เป็นต้นมา ในระหว่างปี ค.ศ. 1930 - 1948 เลวิน และคนอื่น ๆ ได้ศึกษาทดลองเกี่ยวกับกลุ่มในสังคม การเปลี่ยนแปลงบรรยากาศของกลุ่ม ซึ่งนับเป็นการเคลื่อนไหวที่สำคัญยิ่งของการนำเอาพลังกลุ่มมาใช้เป็นเครื่องมือในการฝึกทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และความเป็นผู้นำ ตลอดจนการเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการของกลุ่ม (ทาคาฮาชิ และคนอื่น ๆ 2522 : 2)

ในปัจจุบันเรื่องของกลุ่มได้รับความสนใจจากบุคคลในวงการต่าง ๆ เป็นอย่างมาก ได้มีผู้นำเอาพลังกลุ่มไปเป็นเครื่องมือในการทำงานและการดำรงงานต่าง ๆ ในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป เช่น นำไปใช้ในการศึกษา การพัฒนาบุคลากร การพัฒนาองค์กร การพัฒนาชุมชน การพัฒนาหมู่บ้านทางธุรกิจ และการพัฒนาหมู่บ้านทางการเมือง เป็นต้น โดยมีองค์ประกอบและกระบวนการแตกต่างกันออกไป และเรียกชื่อต่าง ๆ กัน เช่น กลุ่มเผชิญหน้า (Encounter Group) กลุ่มอบรม (Training Group) และกลุ่มฝึกความรู้สึก (Sensitivity Group) เพื่อหลีกเลี่ยงความสับสนวุ่นวายในเรื่องความหมายของชื่อกลุ่มที่ต่างกันไปนี้ แทรกซ์เลอร์ และ นอร์ท (Traxler and North) จึงได้เสนอให้มีการใช้คำว่า กิจกรรมกลุ่ม (Group Work) ขึ้นเพื่อให้มีความหมายครอบคลุมกลุ่มต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการแนะแนวและการบริการ (ทองเรือน อมรชัชกุล 2521 : 4 - 5) กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การนำเอาประสบการณ์มาวางแผนแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการในสมาชิกแต่ละคน และการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มโดยส่วนรวม มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม ด้วยวิธีการดังกล่าวนี้ ประสบการณ์ในกลุ่มจะทำให้เกิดพัฒนาการในตัวบุคคลทุกคน (กมลเพชร ฉัตรคุฎกุล 2522 : 14)

ขนาดของกลุ่ม

ขนาดของกลุ่มนั้นขึ้นอยู่กับจำนวนสมาชิกภายในกลุ่มและจำนวนสมาชิกจะมีผลกระทบกระเทือนต่อการสื่อสารระหว่างสมาชิก และคุณภาพของการปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มด้วย เกี่ยวกับจำนวนสมาชิกของกลุ่มได้มีผู้ให้ความคิดเห็นแตกต่างกันออกไป ดังนี้

ออตตาเวย์ กล่าวว่า กลุ่มควรมีขนาดเล็ก เพราะจะช่วยให้สมาชิกมีโอกาสแสดงออกอย่าง เป็นอิสระโดยทั่วถึงกัน โดยสมาชิกไม่ต้องใช้เสียงดังมากนักทุกคนในกลุ่มก็จะได้ยินอย่างทั่วถึง เขาคิดว่ากลุ่มควรมีขนาดอย่างมากที่สุด 12 คน หรือถ้ามากกว่านั้นก็ไม่ควรเกิน 15 คน เพราะฉะนั้นแล้วจะทำให้แบบแผนพฤติกรรมผิดไปจากเดิม ขนาดของกลุ่มที่เหมาะสมที่สุดควรมีจำนวนสมาชิก 9 - 10 คน ซึ่งจะทำให้การทำงานบังเกิดผลดีที่สุด (Ottaway. 1966 : 7) ทรัมพ์ และ มิลเลอร์ มีความเห็นคล้าย ออตตาเวย์ ในเรื่องสมาชิกของกลุ่มว่าควรมีประมาณ 12 - 15 คน กลุ่มไม่ควรเล็กกว่านี้ เพราะจะทำให้สิ้นเปลือง แต่ถ้าขนาดใหญ่ไปกว่านี้ก็ก็ไม่เหมาะ เพราะสมาชิกจะขาดโอกาสในการมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง (Dieghon. 1971 : 225 citing Trump and Miller)

ชอว์ กล่าวว่า กลุ่มย่อยควรมีสมาชิก 10 คนเป็นอย่างมาก แต่ถ้ากลุ่มมีจำนวนสมาชิก 30 คนขึ้นไปจะจัดเป็นกลุ่มใหญ่ แม้ว่ากลุ่มจะมีสมาชิก 30 คน ก็อาจแบ่งเป็นกลุ่มย่อยได้ ชอว์ มีความเห็นว่า จำนวนสมาชิกไม่ได้เป็นปัญหาสำคัญ แต่องค์ประกอบอื่น ๆ ซึ่งได้แก่ ความสัมพันธ์ของสมาชิกและความร่วมมือในการทำงานของสมาชิกจะมีความสำคัญต่อการทำงานของกลุ่มมากกว่า (Shaw. 1971 : 4) สำหรับ วอตสัน (Watson) และ แฮร์ (Hare) มีความเห็นคล้ายกันว่า กลุ่มย่อยควรมีขนาดไม่ใหญ่มาก และควรมีจำนวนห้าคนเป็นอย่างน้อย แต่บางทีก็อาจกำหนดให้มีจำนวน 12 - 15 คนก็ได้ เพื่อเหตุผลทางเศรษฐกิจ เพราะจะทำให้สิ้นเปลืองน้อยลงแต่ก็ควรจะมีการแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อยสองกลุ่ม เพื่อให้มีขนาดเหมาะสม ถ้ากลุ่มมีขนาดใหญ่เกินไป โอกาสที่สมาชิกจะมีส่วนร่วมจะลดน้อยลง และอาจทำให้กลุ่มแตกแยกกันง่ายขึ้น (Deighton. 1971 : 225)

เยาฟฟา เดชะคุปต์ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับขนาดของกลุ่มว่า ขนาดของกลุ่มที่จะช่วยให้การทำงานหรือการเรียนการสอนประสพผลดี ควรเป็นกลุ่มขนาดเล็ก ซึ่งมีขนาดประมาณ 5 - 15 คน ซึ่งทั้งนี้ครูผู้สอนควรเลือกกำหนดให้เหมาะสมกับลักษณะเนื้อหา กิจกรรม ฯลฯ อีกหนึ่งด้วย อย่างไรก็ตาม ปกติแล้ววัตถุประสงค์จะเป็นเครื่องกำหนดขนาดของกลุ่ม (เยาฟฟา เดชะคุปต์ 2517 : 34) ส่วนใหญ่นักจิตวิทยานิยมศึกษากลุ่มขนาดเล็กที่มีสมาชิก 5 - 9 คน เพราะจะดูการเปลี่ยนแปลงและขบวนการของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกได้ง่ายกว่าศึกษาจากกลุ่มใหญ่ นอกจากนี้

กลุ่มเล็กยังจัดได้ว่ามีขนาดพอเหมาะที่จะดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะจะทำให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นของตนอย่างเต็มที่ แต่ถ้ามีจำนวนมากเกินไป สมาชิกทุกคนไม่มีโอกาสได้แสดงความต้องการได้เป็นรายบุคคล ก็จะทำให้บรรยากาศน่าเบื่อหน่าย สมาชิกจะเกิดความไม่สนใจ และอาจจะออกจากกลุ่มไปในที่สุด (ลำเียบร ย่างโฮติ และคนอื่น ๆ 2521 : 38)

จุดมุ่งหมายทั่วไปของกิจกรรมกลุ่ม

แทรกซ์เลอร์ และ นอร์ท ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกิจกรรมไว้ดังนี้ (ทองเรียน อมรัชกุล 2521 : 5 - 6 อ้างอิงมาจาก Traxler and North)

1. เพื่อให้การศึกษาอบรมแก่บุคคลที่ยังไม่คุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในมหาวิทยาลัยหรือในโรงเรียน โดยการจัดโครงการประเพณีเทศกาลนักเรียนใหม่ หรือนำไปสู่ขั้นตอนของการแนะแนวได้ตลอดทั้งปี
2. เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ที่แตกต่างไปจากประสบการณ์ที่ได้รับในหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดกิจกรรมกลุ่มในโรงเรียนเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการศึกษาเล่าเรียน การใช้อ้างอิง การศึกษาในโอกาสต่าง ๆ หรือเรื่องส่วนตัวต่าง ๆ ที่อยู่ในความสนใจของนักเรียน
3. เพื่อเป็นรากฐานในการที่จะนำไปสู่การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล เพราะทำให้ นักเรียนคุ้นเคยกับครูแนะแนวในขณะที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
4. เพื่อการปรับตัว การบำบัดรักษา และความเจริญงอกงามของบุคคลของกลุ่ม นอกจากนี้กิจกรรมกลุ่มยังสามารถนำมาเป็นเครื่องมือในการแก้ไขเรื่องส่วนตัวได้ เช่น การปรับปรุงบุคลิกภาพ การพัฒนาทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ เป็นต้น

คิสนา เทียมเล่น ได้ศึกษาถึงกระบวนการเรียนรู้โดยการทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งใช้คำว่า กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ (Group Dynamics) หมายถึง กระบวนการที่ใช้กลุ่มในการแก้ปัญหาหรือ กระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดร่วมกันเพื่อเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ โดยผู้เรียนจะเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และใช้วิธีวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้เรียนซึ่งเกิดขึ้นในขณะนั้น นับเป็นกระบวนการสำคัญ

ของการเรียนรู้ (ทศนา เทียมเล่น 2515 : 30 - 31) ส่วน คาร์ทไรท์ และ แชนเดอร์ อธิบายความหมายของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ว่า เป็นเทคนิคอย่างหนึ่งอันประกอบไปด้วยการแสดงบทบาทสมมติ การอภิปราย การสังเกตและสะท้อนกลับเกี่ยวกับกระบวนการทำงานของกลุ่ม และการตัดสินใจของกลุ่ม ซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะด้านการจัดการประชุม และจัดคณะกรรมการ (Cartwright and Zander. 1968 : 4)

ทศนา เทียมเล่น กล่าวถึง ประโยชน์ของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ว่า ช่วยให้การทำงานเป็นกลุ่มราบรื่นได้ผลดี เพราะได้ช่วยเตรียมนักเรียนในเรื่องต่าง ๆ ที่จะสร้างความสัมพันธ์ในกลุ่ม ช่วยส่งเสริม และช่วยแก้ปัญหาในด้านมนุษยสัมพันธ์ เพราะทักษะซึ่งใช้ในกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ สามารถพัฒนาด้านมนุษยสัมพันธ์ และการรับรู้ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ

1. ช่วยฝึกทักษะในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น
2. ช่วยฝึกทักษะในการใช้วิจารณญาณตัดสินใจและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ
3. ช่วยฝึกทักษะในการช่วยเหลือผู้อื่น
4. ฝึกทักษะในการวิจารณ์ วิเคราะห์คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมต่าง ๆ ทำให้

ตัดสินใจได้ว่า สิ่งใดดีไม่ดี ควรไม่ควร

5. จะช่วยฝึกทักษะในการพัฒนาตนเอง เมื่อรู้จักตนเองดี รู้จุดเด่น บอกรับข้อบกพร่องของตนเอง จะช่วยทำให้สามารถพัฒนาตนเองได้ดีขึ้น

นอกจากสมาชิกของกลุ่มจะได้รับประโยชน์โดยตรงดังกล่าวแล้ว ผลพลอยได้อื่น ๆ อันเกิดจากการเข้าร่วมกลุ่ม มีดังนี้ (พนม สัมอารีย์ ม.ป.ป. : 56 - 57)

1. กลุ่มจัดเป็นสนามสำหรับทดสอบความสามารถของสมาชิก เช่น เด็กวัยรุ่นต้องการคบเพื่อนต่างเพศ แต่มีความรู้สึกเขินอาย แต่ถ้าวัยรุ่นเหล่านั้นได้เข้ากลุ่ม มีการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ปฏิบัติตามดังกล่าวนี้ก็จะค่อย ๆ หายและเป็นปกติได้ หรือในกรณีที่คนเก่ง แต่ไม่มีโอกาสจะพูดที่ไหนก็จะอาศัยกลุ่มเป็นที่ทดลองหรือแสดงความสามารถให้คนอื่นเห็น

2. กลุ่มเป็นที่แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เจตนคติ ความศรัทธา ช่วยปรับปรุงเจตนคติ และนิสัยใจคอของสมาชิก และให้สมาชิกได้เป็นกำลังใจให้แก่กันและกัน

3. กลุ่มช่วยเหลือเสริมสร้างความมีวินัยให้แก่ตนเอง เมื่อสมาชิกเข้ากลุ่มจะต้องมีการ ปฏิบัติกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ปฏิบัติตามกฎหมายเกณฑ์ร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้สมาชิกมีความอดทนด้วย

4. กลุ่มช่วยให้เกิดความรู้สึกปลอดภัย ให้ความอบอุ่น ให้ความสนใจ ให้ความรัก และ กลุ่มยังเป็นเครื่องบำรุงขวัญของสมาชิกด้วยการทำให้เด็กมีความรู้สึกว่า เขาเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม เป็นที่รักและได้รับความยกย่องจากกลุ่มจะช่วยให้เด็กมีความเข้าใจตนเองดีขึ้น เกิดความรู้สึกมั่นคง ปลอดภัยและเชื่อมั่นในตนเองขึ้น

ลำดับขั้นของกระบวนการกลุ่ม

ขั้นตอนการเรียนรู้ตามทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ แบ่งออกเป็นสี่ระยะ ดังนี้ คือ
(เบาวพา เดชะคุปต์ 2517 : 163 - 166)

1. ระยะการมีส่วนร่วม เป็นระยะที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรม หรือคิดค้นแสวงหา สิ่งที่ต้องการเรียนรู้ขึ้นด้วยตนเอง ผลจากการเรียนรู้จะเกิดจากตัวผู้เรียนโดยตรง การมีส่วนร่วม ของผู้เรียนในการทำกิจกรรม จะเป็นการมีส่วนร่วมในทุก ๆ ด้าน คือ

1.1 การมีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย ได้แก่ การที่ผู้เรียนลงมือกระทำกิจกรรม การเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือการค้นคว้าสืบสวนสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะต้องอาศัยการแสดงออกทางกาย วาจา ในการสื่อความหมายกับผู้อื่น เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

1.2 การมีส่วนร่วมทางด้านจิตใจ คือ ความรู้สึก และอารมณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับ สิ่งที่ทำนั้น ความรู้สึกที่เกิดขึ้นนี้จะนำไปสู่การรับรู้ แนวคิด และการเรียนรู้ทางด้านเนื้อหาเป็น อย่างดี และช่วยให้ผู้เรียนสามารถจดจำเนื้อหาได้นานอีกด้วย

1.3 การมีส่วนร่วมทางด้านปัญญาหรือสมอง คือ การที่ผู้เรียนเกิดการเห็นจริง หรือประจักษ์แจ้ง มีการค้นพบสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ และการสร้างแนวความคิดจากสิ่งที่ได้รับรู้ใหม่ ซึ่งจะเป็นแนวทางในการพัฒนาความคิดและเหตุผลในการพิจารณาไตร่ตรองในการทำงาน การ ตัดสินใจ การวิเคราะห์และสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ขึ้นด้วยตนเอง

1.4 การมีส่วนร่วมทางสังคม คือ การมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น จะทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ความเชื่อ ฯลฯ ซึ่งจะช่วยทำให้การเรียนรู้ เป็นไปอย่างกว้างขวาง และเกิดผลดีอีกด้วย

2. ระยะวิเคราะห์ เป็นระยะที่ผู้เรียนจะร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์เรียนรู้ที่ หลังจากทดลองมือกระทำกิจกรรม จะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้กว้างขวาง สามารถประเมินความสัมพันธ์ ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม วิธีการเรียน ผลการเรียนรู้ ตลอดจนช่วยให้ผู้เรียนรู้จักตนเองดียิ่งขึ้น

3. ระยะสรุปและประยุกต์หลักการ เป็นระยะที่ผู้เรียนจะรวบรวมแนวคิดที่ตนค้นพบ แนวคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นแล้วสรุปเป็นหลักการของตนเอง ซึ่งผู้เรียน สามารถนำหลักการนั้นไปประยุกต์ใช้ในอนาคต หรือประยุกต์ให้เข้ากับตนเองได้ การประยุกต์นั้น จะกระทำได้ในสองลักษณะ คือ

3.1 การประยุกต์เพื่อปรับปรุงบุคลิกภาพหรือการพัฒนาตนเองให้เหมาะสมยิ่งขึ้น รวมทั้งการปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่น ตลอดจนเสริมสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น

3.2 การประยุกต์เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในอนาคต และเพื่อใช้ในการ ปรับปรุง ควบคุมธรรมชาติและสังคมให้ดีขึ้นกว่าเดิม ตลอดจนช่วยในการคิดค้นและประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ ขึ้น

4. ระยะประเมินผล โดยผู้เรียนจะเป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง และของกลุ่มจากการอภิปรายให้ข้อเสนอแนะ และติชมร่วมกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม

แอนเดอร์สัน ได้ทำการศึกษาผลของการฝึกทักษะทางสังคมต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทางสังคมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนอายุอ่อน โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนอายุอ่อน 26 คน แบ่งออกเป็น สามกลุ่ม คือ กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการฝึกโดยใช้แม่แบบ การจำลองบทบาท การให้ข้อมูลย้อนกลับ และการให้คำชม กลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการฝึกโดยให้อภิปรายในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพและการแสดงออก การสื่อสารระหว่างบุคคลและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ส่วนกลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มควบคุม ให้อภิปรายถึงเรื่องทั่ว ๆ ไป ทุกกลุ่มได้รับการฝึกสัปดาห์ละ 4 ครั้ง เป็นเวลา 5 สัปดาห์ ผลการ

ทดลองพบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติทั้งสามกลุ่ม / (Anderson. 1978 : 3460-A)

แมคเคลเลอร์ ได้ศึกษาผลของการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกกับอาสาสมัครที่เป็นนักศึกษา ระดับวิทยาลัย จำนวน 69 คน โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ใช้โปรแกรมการฝึก พฤติกรรมกล้าแสดงออกกับกลุ่มทดลองเป็นเวลา 5 สัปดาห์ ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการฝึกใด ๆ ทั้งสิ้น ผลปรากฏว่าเมื่อเปรียบเทียบคะแนนจากแบบทดสอบก่อนการฝึกและหลังการฝึกแล้ว กลุ่มทดลอง มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้นักศึกษาในกลุ่มทดลองยังวิพากษ์ตนเองว่าเป็นคนกล้าแสดงออกมากขึ้น มีความมั่นใจในตนเอง และต้องการเข้าร่วมกลุ่มมากขึ้นด้วย (McKellar. 1977 : 4045-A)

เดอร์ชมิท ได้ทำการศึกษาผลของการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาความเข้าใจในตนเอง ของนักศึกษาในกลุ่มทดลอง จำนวน 38 คน โดยการให้เข้าร่วมกลุ่มการสัมมนาที่เปิดโอกาสให้แต่ละบุคคลได้แสดงศักยภาพที่แท้จริงของตนเอง ส่วนกลุ่มควบคุมจำนวน 63 คน ยังคงให้เรียนตามปกติ ผลปรากฏว่า เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแล้ว กลุ่มทดลองมีการยอมรับตนเองดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนการเข้าใจในตนเองของทั้งสองกลุ่มก็ไม่ได้แตกต่างกัน (Durschmidt. 1977 : 3953-A)

เกี่ยวกับการนำกระบวนการกลุ่มไปใช้ในการสอนนั้น เลกซ์ ได้ทำการศึกษาโดยทดลองกับ นักศึกษาปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในรัฐอินเดียนา โดยให้กลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบเก่าและ กลุ่มทดลองได้รับการสอนด้วยวิธีการกระบวนการกลุ่ม ผลจากการทดลองปรากฏว่า เมื่อเปรียบเทียบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งก่อนสอนและหลังสอนของทั้งสองกลุ่มแล้ว ไม่แตกต่างกัน แต่ได้พบว่า กลุ่มทดลองมีความพอใจในประสบการณ์ที่ได้รับอันที่จะเข้าร่วมกลุ่มและเรียนด้วยวิธีการกระบวนการกลุ่มอีก (Lex. 1973 : 6093-A) ผลจากการศึกษาของเลกซ์นี้สอดคล้องกับการวิจัยของ วิลาวรรณ สันถะโกมล ซึ่งทดลองกับนักศึกษาในวิทยาลัยครู โดยทดลองสอนวิชาวรรณคดีไทย เรื่อง สิลิฉะ เสงพ่าย ด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และวิธีการสอนแบบครูเป็นศูนย์กลาง พบว่า นักศึกษาทั้งสองกลุ่มมีพัฒนาการ ด้านการเรียนรู้ขึ้น แต่เมื่อเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์หลังการเรียนของนักศึกษาทั้งสองกลุ่มแล้ว ไม่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม นักศึกษาต่างมีความเห็นว่า การเรียนด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

ทำให้บรรยากาศการเรียนสนุกสนานไม่เบื่อหน่าย ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้น และยังได้รับการฝึก
คุณสมบัติต่าง ๆ อีกหลายประการด้วย เช่น ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การใช้ความคิด
อย่างมีเหตุผล การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และกล้าแสดงความคิดเห็น ตลอดจนฝึกทักษะ
ต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวันด้วย (วิไลวรรณ สันตะโกมล 2522 : 45)

พัชรี เอี่ยมทัศน์ ทำการทดลองกับเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อเปรียบเทียบผลการสอน
คณิตศาสตร์ ด้วยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ และวิธีการสอนแบบธรรมดา พบว่า จากการทดสอบ
หลังสอน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างนักเรียนทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
แต่จากการทดสอบอีกครั้งหนึ่งหลังจากการทดสอบหลังสอนหนึ่งเดือน ปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทาง
การเรียนระหว่างนักเรียนทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนทัศนคติด้านมนุษยสัมพันธ์
และทัศนคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่สอนด้วยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เปลี่ยนแปลงไปใน
ทางที่ดีขึ้น (พัชรี เอี่ยมทัศน์ 2518 : 48) ผลจากการศึกษาของ พัชรี เอี่ยมทัศน์ นี้
สอดคล้องกับผลจากการศึกษาของ มณฑา ธงอินเนตร ซึ่งทดลองสอนวิชาเรขาคณิตกับนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์เช่นเดียวกัน (มณฑา ธงอินเนตร 2521 :
56 - 57) และจากการศึกษาของ สุภาพรรณ พวงสั้นเพชร ซึ่งทดลองสอนวิชาศีลธรรมนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ และวิธีสอนแบบธรรมดา ได้ผลเช่นเดียวกัน
คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วน
ทัศนคติด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มีการเปลี่ยนแปลงไปใน
ทางที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีธรรมดา คะแนนทัศนคติไม่มีการเปลี่ยนแปลงไป
จากเดิม (สุภาพรรณ พวงสั้นเพชร 2520 : 48)

เยาวพา เตยสุปต์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับการสอน
ในระดับประถมศึกษา" โดยได้สร้างบทเรียนไปทดลองสอนนักเรียนชั้นประถมปีที่ 4, 5 และ 6
ผลปรากฏว่าทฤษฎีกระบวนการกลุ่มนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับนักเรียนที่มีอายุและความสามารถ
ที่แตกต่างกันได้จริง และพบว่า การเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้ เป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้
ได้รับการฝึกทักษะด้านต่าง ๆ ได้แก่ ทักษะทางสังคม ทักษะในการทำงานกลุ่ม ทักษะในการหา

ความรู้ และทักษะในด้านมนุษยสัมพันธ์ และเป็นการปลูกฝังทัศนคติ คำนิยม ตลอดจนส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียนและผู้สอน (เขาวงกต เตะตะคุบต์ 2517 : 128)

สภกชญา ธรรมไพโรจน์ ได้ทำการทดลองใช้วิธีการกลุ่มสัมพันธ์เพื่อปรับพฤติกรรมกล้าแสดงออก โดยศึกษาเกี่ยวกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 5 จำนวน 40 คน ซึ่งแบ่งออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยให้กลุ่มทดลองได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มเป็นเวลา 30 ชั่วโมง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกสูงขึ้น (สภกชญา ธรรมไพโรจน์ 2524 : 85) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า วิธีการกลุ่มสัมพันธ์สามารถพัฒนาบุคคลจากการไม่กล้าแสดงออกให้กลายเป็นคนกล้ามากขึ้น นอกจากนี้กิจกรรมกลุ่มยังช่วยในการพัฒนาโนภาพแห่งตนให้สูงขึ้นด้วย คือ ช่วยให้แต่ละคนรู้จักตัวเอง เข้าใจตัวเอง และมีทัศนคติต่อตัวเองดีขึ้น ซึ่งปรากฏจากการศึกษาของ มัทธมา อังตระกูล ซึ่งทำการทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 24 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 12 คน กลุ่มทดลองได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มเป็นเวลาแปดครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง 30 นาที ส่วนกลุ่มควบคุมได้เรียนรู้จากการสอนตามปกติ โดยไม่ใช้กิจกรรมกลุ่ม ผลปรากฏว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองมีโนภาพแห่งตน แตกต่างจากนักเรียนในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ย พบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุม ซึ่งแสดงว่ากิจกรรมกลุ่มสามารถพัฒนาโนภาพแห่งตนของนักเรียนได้ (มัทธมา อังตระกูล 2524 : 44)

ผลจากการศึกษาค้นคว้าข้างต้นที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวทางสังคมชี้ให้เห็นว่า ผู้ที่มีปัญหาในการปรับตัวทางสังคม สามารถจะรับการช่วยเหลือด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การจัดเด็กให้อยู่ตามผลการทดสอบทางสังคมมิติ การสร้างบรรยากาศ และทัศนคติแห่งการยอมรับเด็ก การให้เด็กได้เข้าร่วมในกิจกรรมบางอย่างอันเป็นในสนใจของเขาเอง ๆ การปรับปรุงคำนิยมให้ยอมรับในความแตกต่างของผู้อื่น ฯลฯ (สุนทร รณาสนะ 2516 : 16) และถ้าหากให้เด็กได้รับการเลี้ยงดูและปกครองด้วยวิธีการแบบประชาธิปไตย (Landis. 1954 : 105 - 106) และแบบให้พึ่งพาตนเอง (รัตนา ยัญพิชัย 2522 : 52 - 53) ก็จะช่วยทำให้เด็กสามารถปรับตัวทางสังคมได้ดีขึ้น สำหรับผลการศึกษาค้นคว้าและการทดลองที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ชี้ให้เห็นว่า

กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เป็นกระบวนการที่ช่วยฝึกทักษะทางสังคมด้านต่าง ๆ ทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะในด้านมนุษยสัมพันธ์ (เบาวพา เดเยคอปต์ 2517 : 128) ช่วยให้เข้าใจตนเอง (Durschmidt. 1977 : 3953-A) มีความรับผิดชอบ มีเหตุผล ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น (วิไลวรรณ สันถะโกมล 2522 : 45) มีพฤติกรรมกล้าแสดงออก (สภานาธรรมไพโรจน์ 2524 : 85) และเมื่อเปรียบเทียบกับทัศนคติด้านมนุษยสัมพันธ์ของเด็กที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ กับวิธีสอนแบบธรรมดาแล้ว พบว่าเด็กที่ได้รับการสอนด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มีทัศนคติด้านมนุษยสัมพันธ์ดีกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีสอนแบบธรรมดา (สุภาพรรณ พวงสันเพชร 2520 : 48)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานสำหรับการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ดังนี้

1. หลังจากได้รับการฝึกด้วยกิจกรรมกลุ่มแล้วนักเรียนมีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมสูงขึ้น
2. นักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วยกิจกรรมกลุ่มมีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกจากข้อสันเทษะ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการ

ประชากร

ประชากรสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2524 ของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร

จำนวน 216 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่ได้จากประชากรดังกล่าวจำนวน 28 คน โดยมีขั้นตอนในการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. ให้นักเรียนที่เป็นประชากรทั้งหมด จำนวน 480 คน ตอบแบบประเมินความฉลาดในการปรับตัวทางสังคม
2. นำแบบประเมินความฉลาดในการปรับตัวทางสังคมมาตรวจให้คะแนนตามน้ำหนักของตัวเลือกที่กำหนดไว้ คัดเลือกแบบประเมินที่สมบูรณ์ไว้ทั้งหมด 432 ฉบับ
3. เรียงลำดับคะแนนของแบบประเมินจากสูงลงมาต่ำ แล้วคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ได้คะแนนต่ำกว่าตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 (P 50) ลงมาได้จำนวน 216 คน
4. แล้วสุ่มนักเรียนเหล่านี้เพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 28 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)
5. แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 14 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่ง ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนสมาชิกในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

เพศ \ กลุ่มตัวอย่าง	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม	รวม
ชาย	6	9	15
หญิง	8	5	13
รวม	14	14	28

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ แบบประเมินความสามารถในการปรับตัวทางสังคม โปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่ม และโปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ โดยได้ดำเนินการสร้างดังต่อไปนี้

1. แบบประเมินความสามารถในการปรับตัวทางสังคม

แบบประเมินความสามารถในการปรับตัวทางสังคมนี้ได้สร้างขึ้นโดยศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวทางสังคม และปรับปรุงมาจากบางตอนในแบบทดสอบการปรับตัวของ รัตนา ยัญทิพย์ (รัตนา ยัญทิพย์ 2522 : 71 - 74) คมเพชร ฉัตรคู่กุล (คมเพชร ฉัตรคู่กุล 2515 : 119 - 121) และ สมาน ก้าเนิด (สมาน ก้าเนิด 2520 : 59 - 60) โดยยึดลักษณะสำคัญที่แสดงถึงความสามารถในการปรับตัวทางสังคมที่ดี ดังนี้

- ปฏิบัติตัวเข้ากับบุคคลต่าง ๆ ได้ทุกกลุ่ม
- มีการแสดงออกที่เป็นไปตามพื้นฐานของสังคม
- พอใจในการติดต่อกับสังคม และพอใจต่อบทบาทของตนเองไม่ว่าจะเป็นผู้นำหรือผู้ตาม
- เข้าใจและยอมรับผู้อื่น
- มีทัศนคติที่ดีต่อการเข้าสังคม ต่อผู้อื่น และต่อบทบาททางสังคมของตนเอง

- มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกและมีอิสระในการกระทำโดยปราศจากความกดดันจากหมู่คณะ
- มีความคิดที่จะช่วยเหลือผู้อื่น รู้จักเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ
- ให้ความร่วมมือกับหมู่คณะทั้งในการคิดและการกระทำ
- รับผิดชอบต่อการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีในทุกโอกาส

แบบประเมินนี้มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) จำนวน 43 ข้อ
 ซึ่งให้ผู้ตอบอ่านข้อความในแบบประเมินทีละข้อแล้วตอบตามสภาพที่เป็นจริงของตนเอง โดยเขียน
 เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องหลังข้อความที่กำหนดให้ไว้ 4 ระดับ คือ มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด
 ดังตัวอย่าง

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
1. เมื่อถูกครูเรียกออกไปพูดหน้าชั้น ข้าพเจ้าจะรู้สึก ประหม่า		✓		
2. ข้าพเจ้ารู้สึกรังเกียจเพื่อนที่มีฐานะด้อยกว่าข้าพเจ้า			✓	

การตรวจให้คะแนน

การตรวจให้คะแนนในแต่ละข้อความนั้นได้กำหนดน้ำหนักของตัว เลือกในแต่ละระดับไว้ดังนี้
 ถ้าข้อความนั้นมีความหมายในทางบวก คือ ตั้งแต่ข้อที่ 27 ถึงข้อ 43 การให้คะแนนจะเป็น

ดังนี้

มากที่สุด	ให้คะแนน	4	คะแนน
มาก	ให้คะแนน	3	คะแนน
น้อย	ให้คะแนน	2	คะแนน
น้อยที่สุด	ให้คะแนน	1	คะแนน

ถ้าข้อความนั้นมีความหมายในทางลบ คือ ตั้งแต่ข้อ 1 ถึงข้อ 26 การให้คะแนนจะเป็นดังนี้

มากที่สุด	ให้คะแนน	1	คะแนน
มาก	ให้คะแนน	2	คะแนน
น้อย	ให้คะแนน	3	คะแนน
น้อยที่สุด	ให้คะแนน	4	คะแนน

การหาความแม่นยำของแบบประเมินความสามารถในการปรับตัวทางสังคม

การหาความแม่นยำของแบบประเมินนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการแบบความแม่นยำเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านจิตวิทยาตรวจสอบความเหมาะสมในด้านโครงสร้างของแบบประเมิน แล้วให้ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยตรวจสอบแก้ไขในด้านภาษาที่ใช้ และชั้นสุดท้ายนำแบบประเมินนี้ไปให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวนสี่คนอ่าน แล้วให้อธิบายความหมายของข้อความทีละข้อ เพื่อตรวจสอบว่านักเรียนมีความเข้าใจข้อความตรงกับความรู้ความหมายของผู้วิจัยหรือไม่ เพื่อปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้เหมาะสมก่อนที่จะนำไปทดลอง

การหาค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินความสามารถในการปรับตัวทางสังคม

1. การหาค่าอำนาจจำแนกของแบบประเมิน เป็นการวิเคราะห์แบบประเมินเป็นรายข้อ โดยนำแบบประเมินที่สร้างขึ้นในตอนแรกไปให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2523 จำนวน 100 คนตอบ แล้วนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ รวมคะแนนของแต่ละคนแล้วจัดเรียงคะแนนจากสูงไปต่ำ แล้วแยกเอานักเรียนจำนวน 25 เปอร์เซนต์ที่ได้คะแนนสูง และ 25 เปอร์เซนต์ที่ได้คะแนนต่ำ นำมาหาค่าสถิติพื้นฐานในกลุ่มที่ได้คะแนนสูงและต่ำ แล้วนำค่าเฉลี่ยรายข้อของทั้งสองกลุ่มมาทดสอบนัยสำคัญ เพื่อหาความแตกต่างโดยใช้ t-test แล้วคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ $t = 2.00$ ขึ้นไป เอาไว้ใช้ในการทดลอง จำนวน 43 ข้อ

2. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินทั้งฉบับ ภายหลังจากคัดเลือกข้อความที่มีคุณภาพสูงไว้ แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีของสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) โดยได้ค่า

ความเชื่อมั่นของแบบประเมิน เท่ากับ .8409 ซึ่งถือว่ามีความเชื่อมั่นสูงพอที่จะใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้

2. โปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่ม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างโปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่มขึ้นตามลำดับดังนี้

2.1 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะของการปรับตัวทางสังคม กิจกรรมกลุ่ม และจุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดเนื้อหาของกิจกรรมให้เหมาะสมกับการพัฒนาความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของนักเรียน

2.2 สร้างโปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่มโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกันระหว่างลักษณะของการปรับตัวทางสังคมที่จะพัฒนามกับจุดมุ่งหมายของกิจกรรมที่ใช้ฝึกในแต่ละครั้ง แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านกิจกรรมกลุ่มตรวจสอบความเหมาะสม

2.3 นำโปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่มนี้ไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งไม่ใช่ นักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาข้อบกพร่องในด้านเนื้อหาของกิจกรรม วิธีการ อุปกรณ์ รวมทั้งเวลาที่ใช้ เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น เหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

โปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่มสำหรับการทดลองครั้งนี้มีทั้งหมด 12 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง 30 นาที

ตัวอย่างโปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่ 1

จุดมุ่งหมาย : เพื่อให้สมาชิกเข้าใจระเบียบ วิธีการ และจุดมุ่งหมายของการฝึกกิจกรรมกลุ่ม

กิจกรรม : ประณมนิเทศ

อุปกรณ์ : ตารางกำหนดวันฝึกกิจกรรมกลุ่ม 14 แผ่น

กระบวนการ 1. ผู้ดำเนินการและสมาชิกนั่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน

2. บอกจุดประสงค์ของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

3. บอกบทบาทและหน้าที่ของผู้ดำเนินการและสมาชิก

4. บอกกติกาของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

5. เปิดโอกาสให้สมาชิกซักถามสิ่งที่ยังไม่เข้าใจ

6. แจกตารางกำหนดวันฝึกกิจกรรมกลุ่มในครั้งต่อไป

ครั้งที่ 2

จุดมุ่งหมาย : 1. เพื่อสร้างความสัมพันธ์กันเคย และความเป็นกันเองในระหว่าง
สมาชิก

2. เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในการเริ่มต้นที่จะทำกิจกรรมร่วมกัน

กิจกรรม (1) ฉันทโอไมคร

เวลา 45 นาที

- อุปกรณ์
1. กระดาษขาวกว้างขนาด 8" x 11" เขียนบนหัวกระดาษว่า "ฉันทโอไมคร" จำนวน 14 แผ่น
 2. เข็มหมุด ปากกา อย่างละ 14 อัน
 3. เทปเพลง

- กระบวนการ
1. จัดห้องให้อยู่ในลักษณะที่สมาชิกทุกคนเดินรอบ ๆ ได้สะดวก
 2. แจกกระดาษแก่สมาชิก ให้เวลา 10 นาที สำหรับเขียนบรรยายลักษณะของตนเอง 5 ข้อ โดยให้เขียนตัวโต ชัดเจน เพื่อให้คนอื่นอ่านได้ง่าย
 3. เขียนเสร็จแล้วให้สมาชิกทุกคนติดกระดาษไว้บนอกเสื้อ
 4. เปิดเพลงจากเทป แล้วให้สมาชิกเดินไปรอบ ๆ ห้องโดยไม่พูดอะไรทั้งสิ้น ให้สมาชิกแต่ละคนเดินไปหาใครก่อนก็ได้ เพื่อให้พบปะกัน หลังจากนั้นก็ให้ทุกคนหยุดคุยซักถามกันได้
 5. สรุปและแสดงความคิดเห็นประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรมนี้

กิจกรรม (2) ทายใจ

เวลา 45 นาที

- อุปกรณ์
1. กระดาษขาว 14 แผ่น
 2. ดินสอ หรือปากกา 14 แท่ง

- กระบวนการ 1. ให้สัมภาษณ์เป็น 2 แถว หันหน้าเข้าหากันแถวละ 7 คน
2. แลกกระดาษ ดินสอหรือปากกาให้สัมภาษณ์ทุกคน แล้วอธิบายให้สัมภาษณ์
เข้าใจวิธีการทนายใจเพื่อนที่อยู่ในแถวตรงข้าม
3. ผู้ดำเนินการบอกหัวข้อต่าง ๆ ที่จะให้สัมภาษณ์ทนายใจกัน เช่น
"ผลไม้ที่ชอบรับประทานมากที่สุด" ฯลฯ
4. ผลัดให้แถวตรงข้ามเป็นผู้ทนายบ้าง โดยใช้หัวข้อในการทนายเหมือนกัน
5. ให้สัมภาษณ์อภิปรายข้อคิดและประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรมนี้
6. ผู้ดำเนินการสรุปข้อคิดและบทเรียนที่ได้จากกิจกรรม

ฯลฯ

3. โปรแกรมการให้ข้อสังเกต

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อสังเกตจากหนังสือตำราและบทความต่าง ๆ โดยจัดให้มีจุดมุ่งหมาย
เช่นเดียวกับโปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่ม และให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสม แล้วส่ง
ไปใช้ในการวิจัยต่อไป

วิธีดำเนินการทดลอง

การดำเนินการทดลองมีลำดับขั้นดังนี้

1. ให้นักเรียนที่เป็นประชากรสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ตอบแบบประเมินความสามารถ
ในการปรับตัวทางสังคม แล้วเลือกนักเรียนที่ได้คะแนนต่ำกว่าตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ (Percentile
Rank) ที่ 50 (P_{50}) เอาไว้แล้วสุ่มโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)
เพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 28 คน แล้วสุ่มโดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่ง เพื่อแบ่งเป็น
กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 14 คน
2. ดำเนินการฝึกกิจกรรมกลุ่มกับกลุ่มทดลองตามโปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่ม ส่วน
กลุ่มควบคุมได้รับข้อสังเกตตามโปรแกรมที่สแตนด์

3. หลังจากฝึกกิจกรรมกลุ่มแล้วให้กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มตอบแบบประเมินความสามารถในการปรับตัวทางสังคมอีกครั้งหนึ่ง

4. นำคะแนนที่ได้จากแบบประเมินมาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติต่อไป

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนที่ได้จากแบบประเมินความสามารถในการปรับตัวทางสังคม
2. เปรียบเทียบความสามารถในการปรับตัวทางสังคมระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองหลังการฝึกกิจกรรมกลุ่ม
3. เปรียบเทียบความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการฝึกกิจกรรมกลุ่ม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

1.1 คะแนนเฉลี่ยไ้สูตร (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ 2522 : 51)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

1.2 ความแปรปรวนไ้สูตร (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ 2522 : 100)

$$S^2 = \frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N - 1)}$$

2. สถิติสำหรับวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ

2.1 ค่าอำนาจจำแนกของแบบประเมินความสามารถในการปรับตัวทางสังคมไ้สูตร (อังคณา สายยศ 2523 : 179)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{n_H} + \frac{S_L^2}{n_L}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าที่ใช้พิจารณาใน t -distribution

$\bar{X}_H, \bar{X}_L$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ ตามลำดับ

S_H^2, S_L^2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ ตามลำดับ

n_H, n_L แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ ตามลำดับ

2.2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินความสามารถในการปรับตัวทางสังคม ใช้สูตร

Coefficient Alpha (Cronbach. 1972 : 126)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right)$$

เมื่อ r_{tt} แทน ความเชื่อมั่นของแบบประเมินทั้งฉบับ

$\sum S_i^2$ แทน ผลรวมค่าความแปรปรวนของคะแนนแบบประเมินรายข้อ

S_t^2 แทน ความแปรปรวนของแบบประเมินทั้งฉบับ

n แทน จำนวนข้อในแบบประเมิน

3. สถิติสำหรับการทดสอบสมมติฐาน

3.1 เปรียบเทียบความสามารถในการปรับตัวทางสังคมระหว่างกลุ่มควบคุมและ

กลุ่มทดลอง หลังการฝึกกิจกรรมกลุ่ม โดยใช้ t -test จากสูตร (อังกฤษ ล่ายยศ 2523 : 90)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1)S_1^2 + (n_2 - 1)S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right)}}$$

เมื่อ t แทน ค่าที่ใช้พิจารณาใน t -distribution

$\bar{X}_1, \bar{X}_2$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ตามลำดับ

n_1, n_2 แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ตามลำดับ

S_1^2, S_2^2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ตามลำดับ

3.2 เปรียบเทียบความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการฝึกกิจกรรมกลุ่ม โดยใช้ t -test จากสูตร (อังกฤษ ลำดับที่ 2523 : 93)

$$t = \frac{ED}{\sqrt{\frac{NED^2 - (\sum D)^2}{N - 1}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าที่ใช้พิจารณาใน t -distribution

$\sum D$ แทน ผลรวมของผลต่างของคะแนนก่อนการฝึกและหลังการฝึกแต่ละคู่

$\sum D^2$ แทน ผลรวมของผลต่างยกกำลังสองของคะแนนก่อนการฝึกและหลังการฝึกแต่ละคู่

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลอง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์เพื่อแทนความหมายต่าง ๆ ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล ดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S^2	แทน	ความแปรปรวน
ΣD	แทน	ผลรวมของผลต่างของคะแนนก่อนและหลังฝึกกิจกรรมกลุ่มแต่ละคู่
ΣD^2	แทน	ผลรวมของผลต่างยกกำลังสองของคะแนนก่อนและหลังการฝึกกิจกรรมกลุ่ม แต่ละคู่
t	แทน	ค่า t ที่ใช้พิจารณาใน t-distribution

ระดับความสามารถในการปรับตัวทางสังคม ซึ่งใช้ในการแปลความหมายของคะแนน

เป็นดังนี้

130 - 172	หมายถึง	ความสามารถในการปรับตัวทางสังคมค่อนข้างสูง
87 - 129	หมายถึง	ความสามารถในการปรับตัวทางสังคมปานกลาง
44 - 86	หมายถึง	ความสามารถในการปรับตัวทางสังคมต่ำ
1 - 43	หมายถึง	ความสามารถในการปรับตัวทางสังคมต่ำมาก

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลผล ผู้วิจัยได้เสนอตามลำดับดังนี้

1. ระดับความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนก่อนการฝึกกิจกรรมกลุ่ม
2. ระดับความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการฝึกกิจกรรมกลุ่ม

3. เปรียบเทียบความสามารถในการปรับตัวทางสังคมก่อนและหลังการฝึกกิจกรรมกลุ่ม

4. เปรียบเทียบความสามารถในการปรับตัวทางสังคมหลังการฝึกกิจกรรมกลุ่ม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ระดับความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนก่อนการฝึกกิจกรรมกลุ่ม

ระดับความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของนักเรียน หาได้จากการคำนวณหาค่าคะแนนเฉลี่ยจากแบบประเมินความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการฝึกกิจกรรมกลุ่ม ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 ระดับความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนก่อนการฝึกกิจกรรมกลุ่ม

กลุ่มตัวอย่าง	$\bar{X}$	S^2
กลุ่มทดลอง	119.3671	78.7087
กลุ่มควบคุม	120.9285	87.9175

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 2 ปรากฏว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 119.3671$ และ 120.9285 ตามลำดับ) . แต่กลุ่มควบคุมมีแนวโน้มจะมีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมสูงกว่ากลุ่มทดลอง และช่วงความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของทั้งสองกลุ่มมีค่าใกล้เคียงกัน แต่กลุ่มควบคุมมีแนวโน้มจะมีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมแตกต่างกันมากกว่ากลุ่มทดลอง ($S^2 = 87.9175$, 78.7087)

2. ระดับความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการฝึกกิจกรรมกลุ่ม
ระดับความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของกลุ่มทดลองนี้ หาได้จากการคำนวณหาค่า
คะแนนเฉลี่ยจากแบบประเมินความสามารถในการปรับตัวทางสังคมก่อนและหลังการฝึกกิจกรรมกลุ่ม
ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 ระดับความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการฝึกกิจกรรมกลุ่ม

กลุ่มทดลอง	$\bar{X}$	S^2
ก่อนการฝึก	119.3671	78.7087
หลังการฝึก	129.7143	123.9120

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 3 ปรากฏว่า หลังจากได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มแล้ว
กลุ่มทดลองมีระดับความสามารถในการปรับตัวทางสังคมสูงขึ้นกว่าก่อนการฝึก กล่าวคือ ก่อนการฝึก
นักเรียนมีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 119.3671$) แต่หลังการฝึก
นักเรียนมีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมอยู่ระดับค่อนข้างสูง ($\bar{X} = 129.7143$) แต่ช่วง
ความสามารถในการปรับตัวทางสังคมมีการกระจายสูงขึ้น เพื่อให้ทราบว่านักเรียนมีความสามารถในการ
การปรับตัวทางสังคมหลังการฝึกกิจกรรมกลุ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ จึงได้นำไปทดสอบ
ความแตกต่างของคะแนนที่ได้จากแบบประเมินความสามารถในการปรับตัวทางสังคมทั้งสองครั้ง
ดังปรากฏในตาราง 4

3. เปรียบเทียบความสามารถในการปรับตัวทางสังคมก่อนและหลังการฝึกกิจกรรมกลุ่ม
การเปรียบเทียบความสามารถในการปรับตัวทางสังคมก่อนและหลังการฝึกกิจกรรมกลุ่ม
โดยนำคะแนนที่ได้จากแบบประเมินความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของกลุ่มทดลองก่อนและหลัง
การฝึกกิจกรรมกลุ่มมาทดสอบความแตกต่าง โดยใช้ t-test ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 เปรียบเทียบความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการฝึกกิจกรรมกลุ่ม

N	ΣD	ΣD^2	t
14	145	3071	3.5272**

$$**t_{.01}(13) = 2.650$$

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 4 ปรากฏว่าความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของกลุ่มทดลองหลังการฝึกกิจกรรมกลุ่มสูงกว่าก่อนการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า หลังจากได้รับการฝึกด้วยกิจกรรมกลุ่มแล้วนักเรียนมีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมสูงขึ้น

4. เปรียบเทียบความสามารถในการปรับตัวทางสังคมหลังการฝึกกิจกรรมกลุ่ม

การเปรียบเทียบความสามารถในการปรับตัวทางสังคมหลังการฝึกกิจกรรมกลุ่ม โดยนำคะแนนที่ได้จากแบบประเมินความสามารถในการปรับตัวทางสังคมหลังการฝึกกิจกรรมกลุ่มของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมาทดสอบความแตกต่าง โดยใช้ t-test ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 เปรียบเทียบความสามารถในการปรับตัวทางสังคมระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
หลังการฝึกกิจกรรมกลุ่ม

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S^2	t
กลุ่มทดลอง	14	129.7143	123.9120	2.1190*
กลุ่มควบคุม	14	121.0714	108.9945	

$$t_{.05} (26) = 1.706$$

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 5 พบว่า ความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วยกิจกรรมกลุ่มมีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกจากข้อสันเท่ห์

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอนะ

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาระดับความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่ม
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วยกิจกรรมกลุ่ม และนักเรียนที่ได้รับการฝึกจากข้อเสนอแนะ

วิธีดำเนินการ

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2524

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนที่ได้จากประชากรซึ่งตอบแบบประเมินความสามารถในการปรับตัวทางสังคม แล้วจึงเลือกมาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากนักเรียนที่ได้คะแนนต่ำกว่าตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 จำนวน 28 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ประกอบด้วย

1. แบบประเมินความสามารถในการปรับตัวทางสังคม มีจำนวน 43 ข้อ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8409
2. โปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่ม ประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ 12 ครั้ง
3. โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ ประกอบด้วยข้อเสนอแนะที่จัดขึ้นตามจุดมุ่งหมายต่าง ๆ 12 ครั้ง

การดำเนินการทดลอง

การทดลองดำเนินการตามลำดับขั้นดังนี้

1. นำแบบประเมินความสามารถในการปรับตัวทางสังคมไปให้นักเรียนที่เป็นประชากรตอบ แล้วจึงดำเนินการคัดเลือกเพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 28 คน

2. ดำเนินการฝึกกิจกรรมกลุ่มกับกลุ่มทดลอง จำนวน 14 คน ตามโปรแกรมที่กำหนดไว้ ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับข้อสังเกตเกี่ยวกับการปรับตัวทางสังคมตามโปรแกรมที่สัปดาห์

3. หลังการฝึกกิจกรรมกลุ่มเสร็จแล้ว นำแบบประเมินความสามารถในการปรับตัวทางสังคมไปให้กลุ่มตัวอย่างทั้งสองตอบอีกครั้งหนึ่ง

4. นำคะแนนที่ได้จากแบบประเมินความสามารถในการปรับตัวทางสังคมมาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

1. ก่อนการฝึกกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมต่างก็มีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง แต่กลุ่มควบคุมมีแนวโน้มจะมีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมสูงกว่ากลุ่มทดลอง และช่วงความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของทั้งสองกลุ่มมีค่าใกล้เคียงกัน แต่กลุ่มควบคุมมีแนวโน้มจะมีความสามารถแตกต่างกันมากกว่ากลุ่มทดลอง

2. หลังการฝึกกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนในกลุ่มทดลองมีระดับความสามารถในการปรับตัวทางสังคมอยู่ระดับค่อนข้างสูง และช่วงความสามารถในการปรับตัวทางสังคมมีการกระจายสูงขึ้น

3. เมื่อเปรียบเทียบความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนในกลุ่มทดลองก่อนการฝึกและหลังการฝึกกิจกรรมกลุ่มแล้ว นักเรียนมีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. เมื่อเปรียบเทียบความสามารถในการปรับตัวทางสังคมระหว่างนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการฝึกกิจกรรมกลุ่มแล้วนักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วยกิจกรรมกลุ่มมีความสามารถในการปรับตัวสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกจากข้อสังเกตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การอภิปรายผล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2524 โดยมีจุดมุ่งหมายประการแรก คือ เพื่อดูผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนาความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของนักเรียน และประการต่อมา ก็เพื่อต้องการเปรียบเทียบผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มกับการใช้ข้อสันเท่ห์ในการพัฒนาความสามารถในการปรับตัวทางสังคม และต้องการทราบผลที่ได้จากการใช้วิธีการที่แตกต่างกันดังนี้

จากการศึกษาเกี่ยวกับการทดลองพบว่า ความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน ($\bar{X} = 119.3671, 120.9285$) แต่หลังจากการทดลองแล้วปรากฏว่า ความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของทั้งสองกลุ่มแตกต่างกัน คือ กลุ่มทดลองมีระดับความสามารถในการปรับตัวทางสังคมค่อนข้างสูง ส่วนกลุ่มควบคุมมีระดับความสามารถในการปรับตัวทางสังคมปานกลาง ($\bar{X} = 129.7143, 121.0714$) เมื่อทดสอบความแตกต่างโดยใช้ t-test แล้วพบว่า กลุ่มทดลองมีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสรุปได้ว่าเป็นนักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วยกิจกรรมกลุ่มมีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกจากข้อสันเท่ห์ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อเปรียบเทียบความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของกลุ่มทดลองก่อนการฝึกและหลังการฝึกกิจกรรมกลุ่ม ก็ได้พบว่า หลังการฝึกกิจกรรมกลุ่มนักเรียนมีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เช่นเดียวกัน ผลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สอดคล้องกับคำกล่าวของ ทิศนา แยมมณี ที่ว่า กระบวนการกลุ่มจะช่วยส่งเสริมผู้เรียนในการฝึกทักษะการทำงานร่วมกัน เช่น ความร่วมมือในการทำงาน ความเป็นผู้นำ ผู้ตาม การเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม รวมทั้งทักษะในการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีได้เป็นอย่างมาก (ทิศนา แยมมณี และคนอื่น ๆ 2522 : 6) ซึ่งทักษะที่กล่าวนี้เป็นลักษณะส่วนหนึ่งซึ่งแสดงถึงการปรับตัวทางสังคมที่ดี และผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ก็ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เยาวพา เดชะคุปต์ ซึ่งได้วิจัยเกี่ยวกับการใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับ

การสอนในระดับประถมศึกษา โดยพบว่า การเรียนการสอนด้วยกระบวนการกลุ่มช่วยให้นักเรียนได้รับการฝึกทักษะด้านสังคม ได้แก่ การอยู่ร่วมกัน การแบ่งปัน คือ การให้และการรับ การมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน การเคารพในสิทธิของผู้อื่น การเข้าใจสภาพทางสังคม ทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ได้แก่ การเข้าใจตนเอง และเข้าใจผู้อื่น (เขาวพา เตชะคุปต์ 2517 : 128) นอกจากนี้ผลการวิจัยของ ฟยร์ เอ็มมส์คัม (ฟยร์ เอ็มมส์คัม 2518 : 48) มณฑา ธงอินเนตร (มณฑา ธงอินเนตร 2521 : 56 - 57) และ สุภาพรรณ พวงจั่นเพชร (สุภาพรรณ พวงจั่นเพชร 2520 : 48) ได้ยืนยันว่า นักเรียนที่เรียนโดยวิธีการกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ที่คำนึงถึงด้านมนุษยสัมพันธ์เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีธรรมดา คะแนนที่คิดได้ไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม และจากการศึกษาค้นคว้าของ วิไลวรรณ สันถะโกมล ได้พบว่า การเรียนการสอนด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ช่วยให้ผู้เรียนได้รับการฝึกคุณสมบัติด้านต่าง ๆ เช่น ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และกล้าแสดงความคิดเห็น ตลอดจนฝึกทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวันด้วย (วิไลวรรณ สันถะโกมล 2522 : 45) ส่วนพฤติกรรมกล้าแสดงออกซึ่งเป็นลักษณะส่วนหนึ่งของการปรับตัวทางสังคมที่ดี ก็ได้มีผู้ทำการศึกษาค้นคว้าไว้ คือ แมคเคลเลอร์ (McKellar, 1977 : 4045-A) และ สักขนาธรรมไพโรจน์ (สักขนาธรรมไพโรจน์ 2524 : 85) โดยใช้วิธีการกลุ่มสัมพันธ์เพื่อฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก ผลปรากฏว่า หลังการฝึกตามโปรแกรมที่จัดขึ้นแล้ว กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

ในระหว่างที่ทำการทดลอง ผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างทั้งลองพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองส่วนมากมีความกระตือรือร้นที่จะมาเข้าร่วมกลุ่ม มีอารมณ์สนุกสนาน และให้ความร่วมมือในการกระทำกิจกรรมเป็นอย่างดี ส่วนกลุ่มควบคุมมีความกระตือรือร้นที่จะมาเข้ารับการทดลองในครั้งแรก แต่เมื่อรู้ว่าเขาจะได้รับการฝึกจากข้อจำกัดด้วยตนเอง ความกระตือรือร้นลดน้อยลงไป แต่อย่างไรก็ตาม นักเรียนก็มาเข้ารับข้อสังเกตครบทุกครั้ง จากการให้นักเรียนในกลุ่มทดลองประเมินผลการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในครั้งสุดท้ายของการฝึก ได้พบคำตอบ

ต่าง ๆ ได้แก่ ทำให้มีเพื่อนมากขึ้น เข้าใจและยอมรับคนอื่นดีขึ้น รู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น กล้าพูด กล้าแสดงออกมากขึ้น กล้าช่วยเหลือ เข้าใจจิตใจเพื่อน รู้จักยอมคนอื่น มีใจในตัวเอง รู้จักเพื่อนมากขึ้น รู้จักเล่น ฯลฯ นอกจากนี้ยังได้เล่นให้มีการฝึกกิจกรรมกลุ่มในเวลาเรียน เพื่อให้นักเรียนร่วมด้วย ควรให้สมาชิกมากกว่านี้ ควรใช้ใบฝึกเรียนทุกชิ้น ฯลฯ ฉะนั้น จากผลการวิจัยต่าง ๆ ที่สอดคล้องกัน และจากการประเมินตนเองของนักเรียนที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มย่อมแสดงให้เห็นว่า กิจกรรมกลุ่มสามารถพัฒนาความสามารถในการปรับตัวทางสังคมได้อย่างแน่นอน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้พอจะยืนยันได้ว่า กิจกรรมกลุ่มสามารถพัฒนาความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า กิจกรรมกลุ่มจะเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของผู้นิเทศและครูทั่ว ๆ ไป ที่จะนำไปใช้ในการช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาในด้าน การปรับตัวทางสังคม แต่พึงระลึกว่าผู้ที่แนะนำกิจกรรมกลุ่มไปใช้ในการฝึกทักษะต่าง ๆ ควรจะมีความรู้ ความเข้าใจ หรือมีประสบการณ์ในเรื่องกลุ่มและกิจกรรมกลุ่มเป็นพื้นฐานก่อน ที่สำคัญได้แก่ ลำดับขั้นการเรียนรู้อตามวิธีการกระบวนการกลุ่ม บทบาทของผู้ดำเนินการ และบทบาทของสมาชิก เป็นต้น และหากได้มีการทดลองก่อนที่จะนำไปใช้จริง จะช่วยทำให้การนำกิจกรรมกลุ่มไปใช้ได้ผลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของผู้ที่อยู่ในวัยอื่น ๆ ด้วย เช่น นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย นักศึกษาระดับอุดมศึกษา และบุคคลทั่วไป เพื่อดูว่าจะได้ผลเหมือนกันหรือไม่

2. ควรทดลองใช้ระยะเวลาในการฝึกแตกต่างกันออกไป เช่น ฝึกติดกันทุกวัน หรือฝึกสัปดาห์ละ 1 วัน หรือแบ่งโปรแกรมการฝึกเป็น 2 ช่วง เช่น ฝึกติดต่อกัน 6 วัน แล้วเว้นไป 3 สัปดาห์ แล้วจึงฝึกติดต่อกันอีก 6 วัน เพื่อดูผลว่าจะได้ผลเป็นเท่ากับการทดลองครั้งนี้หรือไม่

3. ควรทดลองเปรียบเทียบถึงลักษณะการจัดกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันออกไป เช่น กลุ่มที่สมาชิกเคยรู้จักกันมาก่อนแล้ว กลุ่มที่สมาชิกยังไม่มีใครเคยรู้จักกันมาก่อน และกลุ่มที่มีสมาชิกผสมระหว่างผู้ที่เคยรู้จักกันมาก่อนแล้ว และยังไม่เคยรู้จักกันมาก่อน เพื่อศึกษาว่ากลุ่มแบบใดให้ผลอย่างไร เหมือนกันหรือแตกต่างกัน

4. ควรจะได้ศึกษาประสิทธิภาพของการใช้กิจกรรมกลุ่มหลังจากทดลองแล้ว 3 เดือน และ 6 เดือน

5. ในการทดลอง หากมีการแบ่งกลุ่มย่อยหลายกลุ่ม ควรมีผู้ช่วยผู้ดำเนินการ เพื่อจะได้ดูแลและอำนวยความสะดวกแก่สมาชิกอย่างทั่วถึง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

คมเพชร ฉัตรคุญกุล การศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบทางด้านเศรษฐกิจ การปรับตัว และ

กิจกรรมในวิทยาลัยของนักศึกษาชั้น ป.กศ.สูง ปีที่ 2 ปีการศึกษา 2514 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทาง

การเรียนสูงและต่ำของวิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปรญญาณิพนธ์ กศ.ม.

วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2515, 123 หน้า วัตส้านา

กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน แสงรุ่งการพิมพ์ 2522, 118 หน้า

จำเนียร ช่างโชติ และคนอื่น ๆ ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มบุคคล โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย

รามคำแหง 2521, 214 หน้า

เจตหล้า สุนทรวิภาต ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการรวมกลุ่ม : ศึกษาเปรียบเทียบ

ระหว่างผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มกับผู้ที่ไม่ใช่เป็นสมาชิกกลุ่ม : ศึกษาเฉพาะกรณี วิทยาลัยวิชาการศึกษา

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2521, 137 หน้า วัตส้านา

ชัยนาท นาคบุผา โลกของวัยรุ่น โรงพิมพ์แสงศิลป์ 2515, 328 หน้า

เดโช ส่วนานนท์ จิตวิทยาสังคม โอเดียนสโตร์ 2510, 157 หน้า

ปทานุกรมจิตวิทยา โอเดียนสโตร์ 2512, 394 หน้า

ทองเรียน อมรย์กุล กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน เอกสารประกอบการสอน มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ พิบูลย์โลก 2521, 186 หน้า

กิตณา แยมณี คู่มือการสังเกตกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์สำหรับผู้นำชุมชน บุรพาศิลป์การพิมพ์ 2522,

89 หน้า

กิตณา แยมณี และคนอื่น ๆ กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ เล่ม 1 บุรพาศิลป์การพิมพ์

2522, 249 หน้า

คู่มือการสังเกตกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เล่ม 1 โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2522,

101 หน้า

กิตณา เข้มเล่น "กระบวนการเรียนรู้โดยการทำงานกลุ่ม" วารสารครูคำสอน 5 : 6

สิงหาคม - พฤศจิกายน 2515

นิภา นิธยาน การปรับตัวและบุคลิกภาพ พิมพ์ครั้งที่ 2 สารศึกษาการพิมพ์ 2520, 276 หน้า

ปัญญา ศรีประมง กิจกรรมเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์ อมรินทร์การพิมพ์ 2521, 253 หน้า

ปรายญาลปณี กัทธเนตร ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมตอบสนองระหว่างบุคคล ความเกรงใจ และการปรับตัว ปรินญาณิพนธ์ กค.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2515, 235 หน้า อัดสำเนา

พาม สัมวารีย์ กลุ่มสัมพันธ์ สันตวิทย์การพิมพ์ ม.ป.ป., 122 หน้า

พิยรี เอี่ยมศักดิ์ การเปรียบเทียบผลการสอนวิชาทฤษฎีคำศัพท์ช่วย "ร้อยตะ" โดยวิธีการกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และวิธีการสอนแบบธรรมดาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2518, 169 หน้า อัดสำเนา

มกรดา ธงอินเนตร การเปรียบเทียบผลการสอนวิชาเรขาคณิตโดยวิธีการกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และวิธีการสอนแบบธรรมดาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2521, 201 หน้า อัดสำเนา

มัทธนา อังตระกูล การใช้กิจกรรมกลุ่มพัฒนามโนภาพแห่งตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหนองเรือวิทยา จังหวัดขอนแก่น ปรินญาณิพนธ์ กค.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2524, 96 หน้า อัดสำเนา

เยาวพา เตยสุปต์ ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับการสอนในระดับประถมศึกษา วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2517, 297 หน้า อัดสำเนา

รัตนา ยัทธิพิย ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู พฤติกรรมตอบสนองระหว่างบุคคล และการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กรุงเทพฯ ปรินญาณิพนธ์ กค.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2522, 76 หน้า อัดสำเนา

ล้วน ส่ายยศ และ อังคณา ส่ายยศ สถิติวิทยาทางการศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 2 วัฒนาพาณิช 2522, 276 หน้า

สภยณา ธรรมไพโรจน์ การปรับพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกด้วยวิธีการกลุ่มสัมพันธ์ ปรินญาณิพนธ์ กค.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2524, 159 หน้า อัดสำเนา

วชิร ฐะคำ กิจกรรมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ครูส่งภาดาพร้าว 2519, 102 หน้า

วิมล โรจน์วีระ การศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ทางสังคมและการปรับตัวระหว่างเด็กชั้น

ประถมปีที่ 4 ปีที่ 7 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 วิทยานิพนธ์ กค.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา

ประสานมิตร 2513, 155 หน้า จัดสำเนา

วิไลวรรณ สันถะโกมล การเปรียบเทียบการสอนวิชาวรรณคดีไทย เรื่อง "ลิลิตตะเลงพ่าย"

โดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ และกระบวนการสอนแบบครูเป็นศูนย์กลาง ในชั้นประกาศนียบัตร

วิชาการศึกษา วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2522, 151 หน้า จัดสำเนา

ศศิวิมล โสภณพันธ์ ลำดับการเกิดกับการปรับตัว วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2523, 81 หน้า จัดสำเนา

สมคิด บุญเรือง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ แรงสูงใจไม่สัมฤทธิ์

ความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดชลบุรี

ปีการศึกษา 2515 ปรินญาพนธ์ กค.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2516,

64 หน้า จัดสำเนา

สมาน ก้าเปิด การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มีผลต่อการปรับตัวของเด็ก ปรินญาพนธ์ กค.ม.

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2520, 64 หน้า จัดสำเนา

สุโก เจริญสุข บทกวีกลอนเพื่อการศึกษา การแนะแนวสู่อาชีพคิดในโรงเรียน โอเดียนส์โตร

2520, 339 หน้า

สุนทร รณานะ การศึกษาเด็กที่เฟื่องซังซัง (Rejectees) และผลของการให้คำปรึกษา

(Counseling) ที่มีต่อการปรับตัวทางสังคมของเด็กเหล่านี้ ปรินญาพนธ์ กค.ม.

วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2516, 162 หน้า จัดสำเนา

สุภาพรรณ พวงสังเวย การเปรียบเทียบผลการสอนวิชาศีลธรรมด้วย "คุณธรรมเสริมสร้าง

ลักษณะนิสัย" โดยวิธีการกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ และวิธีสอนแบบธรรมชาติ ในชั้นประถมปีที่ 6

วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2519, 145 หน้า จัดสำเนา

อุสณี อินสว่าง การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมของเด็กรับรู้ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง กับเด็กรับรู้ในโรงเรียน ปริญญาโท คศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2516, 98 หน้า ฮัตสึนา

อภิสิทธิ์ วาษา ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกกับเด็ขอพบ การปรับตัว และลักษณะความเป็นผู้นำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตเทศบาลเมืองตาก ปริญญาโท คศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2517, 69 หน้า ฮัตสึนา

อังคณา ลายยศ วิธีการวิจัยทางการศึกษา สำหรับทดลองทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2523, 265 หน้า ฮัตสึนา

Anderson, John R. "An Investigation of the Effect of Group Social Skill Training on the Inappropriate Social Behavior of Mentally Retarded Adults;" Dissertation Abstracts International. 39 : 3460-A, December, 1978.

Ausubel, David Paul. Theory and Problems of Child Development. 2nd. ed., New York, Grune and Stratton, 1970. 848 p.

Bass, Bernard M. Leadership Psychology and Organizational Behavior. New York, Harper and Row Publishers, 1960.

Cartwright, Dorwin and Alwin Zander. Group Dynamics. 3rd. ed., New York, Harper and Row Publishers, 1968. 580 p.

Cronbach, Lee Joseph. The Dependability of Behavioral Measurements Theory of Generalizability for Scores and Profiles. New York, Wiley, 1972. 410 p.

Deighton, Lee C. "Small Group Instruction," The Encyclopedia of Education. New York, The Macmillan Company and Free Press, 1971. 631 p.

Drayton, Ethel Lynn. "The Effect of Father Absence Upon Social Adjustment of Male and Female Institutionalized Juvenile Delinquents," Dissertation Abstracts International. 38 : 7223-A, June, 1978.

Durschmidt, Barbara J. "Self-Actualization and the Human Potential Group Process in a Community College," Dissertation Abstracts International. 38 : 3953-A, January, 1978.

English, Horace B. and Ava Champney English. A Comprehensive Dictionary of Psychological and Psychoanalytical Term. David McKay Company, Inc., 1958. 534 p.

- Garrison, Karl C. Psychology of Adolescent. 6th. ed., New Jersy, Prentice-Hall, Inc., 1965. 487 p.
- Gill, L.J. "Some Nonintellectual Correlates of Academic Achievement among Maxican Secmndary School Students," Journal of Educational Psychology. 53 : 144 - 149, March, 1962.
- Gronlund, Norman Edward. Sociometry in the Classroom. New York, Harper, 1957. 176 p.
- Hurlock, Elizabeth B. Child Development. 5th. ed., New York, McGraw-Hill Book Company, 1978. 776 p.
- Landis, Paul H. "The Ordering and Forbidding Technique and Teen-Age Adjustment," School and Society. 80 : 105 - 106, October, 1954.
- Lazarus, Richard S. Patterns of Adjustment and Human Effectiveness. New York, McGraw-Hill, 1969. 680 p.
- Lex, James Joseph. "Attitude Change to Seminary Students Associated with a Course in Group Dynamics," Dissertation Abstracts International. 33 : 6093-A, May, 1973.
- Loeser, L.H. "Some Aspects of Group Dynamics," International Journal of Group Psychotherapy. 1 : 5 - 19, 1957.
- McKellar, Carolyn Perkins. "The Effects of Assertive Behavior Training in College Sophomores and Graduate Students," Dissertation Abstracts International. 3 : 4054-A, January, 1978.
- Ottaway, A.K.C. Learning Through Group Experiences. London, Routhledge and Kegan Paul, 1966.
- Pfeiffer, William J. and John E. Jones. A Handbook of Structured Experiences for Human Relations Training. International Authors, 1974. 116 p.
- Shaw, Marvin E. "The Nature of Small Group," Group Dynamics : The Psychology of Small Group Behavior. New York, McGraw-Hill Book Company, 1971. 414 p.
- Strang, Ruth M. Group Work, in Education. New York, Harper and Brothers Publishers, 1958. 322 p.
- Thompson, Linda Ann. "Role Playing Ability and Social Adjustment in Children," Dissertation Abstract. 29 : 3499-B, March, 1969.

Tindall, R.H. "Relationships among Measures of Adjustment," Reading in the Psychology of Adjustment. McGraw-Hill, Inc., 1969. 586 p.

Ulman, C.A. "Teacher Peers and Tests as Predictors of Adjustment," Journal of Education Psychology. 4 : 257 - 267, August, 1957.

การพัฒนาก

ภาคผนวก ก.

1. โปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่ม
2. โปรแกรมการให้ข้อสังเกต
3. แบบประเมินความสามารถในการปรับตัวทางสังคม

1. โปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่ม

วัน เดือน ปี เวลา	กิจกรรม
22 กรกฎาคม 2524 15.30 - 17.00 น.	<u>ครั้งที่ 1</u> ประชุมชี้แจง - ชี้แจงจุดประสงค์ของการเข้าร่วมกลุ่ม ประโยชน์ที่ จะได้รับ บทบาทและหน้าที่ของผู้ดำเนินการและสมาชิก
24 กรกฎาคม 2524 15.30 - 17.00 น.	<u>ครั้งที่ 2</u> การสร้างควมคุ้นเคย และสร้างบรรยากาศที่ดีในการเริ่มต้นกระทำ กิจกรรมร่วมกัน
27 กรกฎาคม 2524 15.30 - 17.00 น.	<u>ครั้งที่ 3</u> การได้รับการยอมรับจากกลุ่ม การรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญต่อกลุ่ม
29 กรกฎาคม 2524 15.30 - 17.00	<u>ครั้งที่ 4</u> การเคารพในความคิดและเหตุผลของผู้อื่น การทำงานร่วมกับผู้อื่น
4 สิงหาคม 2524 15.30 - 17.00 น.	<u>ครั้งที่ 5</u> ความร่วมมือในการทำงาน ความเสียสละและสนใจผู้อื่น
6 สิงหาคม 2524 15.30 - 17.00 น.	<u>ครั้งที่ 6</u> การเข้าใจความรู้สึกเกี่ยวกับการให้และรับ การคำนึงถึงความต้องการของผู้อื่น

วัน เดือน ปี เวลา	กิจกรรม
11 สิงหาคม 2524	<u>ครั้งที่ 7</u>
15.30 - 17.00 น.	การเข้าใจและยอมรับผู้อื่น
13 สิงหาคม 2524	<u>ครั้งที่ 8</u>
15.30 - 17.00 น.	การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ การร่วมมือและประสานงานกับ
17 สิงหาคม 2524	<u>ครั้งที่ 9</u>
15.30 - 17.00 น.	การแสดงออกที่เหมาะสม การเข้าใจพฤติกรรมของตนเอง
19 สิงหาคม 2524	<u>ครั้งที่ 10</u>
15.30 - 17.00 น.	บทบาทที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่ม การให้และรับข้อติชม
24 สิงหาคม 2524	<u>ครั้งที่ 11</u>
15.30 - 17.00 น.	การมีทัศนคติที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น เสริมสร้างการเข้าใจ เห็นใจและช่วยเหลือกัน
26 สิงหาคม 2524	<u>ครั้งที่ 12</u>
15.30 - 17.00 น.	การเปิดเผยปัญหาของตนเอง การเสริมสร้างการมั่นใจในการเข้าสังคม ประเมินผลการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

โปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่ 1

จุดมุ่งหมาย	เพื่อให้สมาชิกเข้าใจถึงระเบียบ วิธีการ และจุดมุ่งหมายของการฝึกกิจกรรมกลุ่ม
กิจกรรม	ประณามิเกลส์
อุปกรณ์	ตารางกำหนดวัฏจักรกิจกรรมกลุ่ม 14 แผ่น
เวลา	1.30 ชั่วโมง
กระบวนการ	1. ผู้ดำเนินกิจกรรมและสมาชิกนั่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน แล้วแจกตารางกำหนดวัฏจักรกิจกรรมกลุ่มให้สมาชิกทุกคน 2. บอกจุดประสงค์ของการให้นักเรียนมาเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม 3. บอกบทบาทและหน้าที่ของผู้ดำเนินกิจกรรมและสมาชิกในการกระทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน 4. เปิดโอกาสให้สมาชิกถามข้อสงสัย และปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่ 2

จุดมุ่งหมาย	1. เพื่อสร้างความสนิทสนมคุ้นเคย และความเป็นกันเองในระหว่างสมาชิก 2. เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในการเริ่มต้นที่จะทำกิจกรรมร่วมกัน
กิจกรรม (1)	ฉันคือใคร
เวลา	45 นาที
อุปกรณ์	1. กระดาษขาวแผ่นกว้างขนาด 8" x 11" เขียนบนหัวกระดาษว่า "ฉันคือใคร" จำนวน: 14 แผ่น 2. เข็มหมุด ดินสอ อย่างละ 14 อัน 3. เทปเพลง

กระบวนการ	1. สัตว์ห้องให้อยู่ในลักษณะที่สมาชิกทุกคนเดินได้รอบ ๆ ได้สะดวก 2. แจกกระดาษแก่สมาชิก ให้เวลา 10 นาที สำหรับเขียนบรรยายลักษณะของตนเอง 5 ข้อ โดยให้เขียนให้ชัดเจน เพื่อให้คนอื่นอ่านได้ 3. ให้สมาชิกทุกคนติดกระดาษที่เขียนแล้วบนอกเสื้อ 4. เปิดเพลงจากเทป แล้วให้สมาชิกเดินไปรอบ ๆ ห้อง โดยไม่พูดอะไรทั้งสิ้น ให้สมาชิกแต่ละคนเดินไปหาใครก่อนก็ได้เพื่อพบปะคนละ 1 นาที พยายามให้พบกันให้ได้หมดทุกคน 5. หลังจากพบปะกันโดยไม่กล่าววาทาใด ๆ แล้ว ผู้ดำเนินการบอกให้สมาชิกไปพบกับคนที่ตนคิดว่าน่าสนใจ ครั้งนี้ให้ทั้ง 2 คนสามารถพูดคุยกันได้ ผู้ดำเนินการอาจกระตุ้นให้คนที่ไม่พูดให้พูดกัน 6. หลังจากที่ได้ทุกคนได้พบปะและพูดคุยกันแล้ว ให้สมาชิกทุกคนนั่งลง และให้ช่วยกันแสดงความคิดเห็นในหัวข้อต่อไปนี้ ก. ความรู้สึกเกี่ยวกับการร่วมกิจกรรมนี้ ข. บรรยายค่าของกลุ่มเป็นอย่างไร ค. ได้รับประโยชน์จากกิจกรรมนี้อย่างไร
กิจกรรม (2)	ทนายใจ
เวลา	45 นาที
อุปกรณ์	1. กระดาษขาว 14 แผ่น 2. ดินสอหรือปากกา 14 แท่ง
กระบวนการ	1. ให้สมาชิกนั่งเป็น 2 แถว หันหน้าเข้าหากัน แถวละ 7 คน 2. แจกกระดาษ ดินสอ หรือปากกาให้สมาชิกทุกคน แล้วอธิบายให้สมาชิกเข้าใจวิธีการทนายใจกันโดยผลัดกันทนายทีละแถว เริ่มต้นจากผู้ที่อยู่ในแถวที่ 1 เป็นผู้ทนาย แถว 2 เป็นผู้ตอบ โดยให้ทั้งผู้ทนายและผู้ตอบต่างจดคำทนายและคำตอบลงในกระดาษของตนไว้ ห้ามไม่ให้พูดหรือถามกัน

3. ผู้ดำเินการเป็นผู้บอกหัวข้อต่าง ๆ ที่จะให้ทายกัน ผัดกันทายใจเพื่อน
ที่จะแถวทั้ง 5 ข้อดังนี้
 - ก. ชอบรับประทานผลไม้ชนิดใดมากที่สุด
 - ข. ชอบใช้สิ่งยั้ห้อไหน
 - ค. กับข้าวที่เป็อมากที่สุด
 - ง. อาชีพที่อยากรเป็นมากที่สุด
 - จ. ตาราภาพยนตร์ไทยที่ชอบมากที่สุด ชื่อ ใดะ
4. เป็อผู้ดำเินการอ่านคำถามข้อที่ 1 ให้แถวที่ 1 เขียนคำตอบที่ทาลงใน
กระดาษของตนเอง ส่วนแถวที่ 2 เขียนคำตอบที่เป็นจริงของตนเองลง
ในกระดาษของตนเองเช่นเดียวกัน
5. เมื่อทุกคนเขียนเสร็จแล้ว ให้ผู้ทาลบแต่ละคนเขียนขึ้นที่ละคนแล้วบอกคำตอบ
ที่ลลไวและให้ผู้ถูกทาลบตอบว่า ถูกหรือไม่ ถ้าไม่ถูก ให้บอกคำตอบที่ถูกด้วย
6. ให้แถวที่ 1 ทายไปจนครบ 5 ข้อ แล้วผัดให้แถวที่ 2 เป็นผู้ทาลบและ
แถวที่ 1 เป็อผู้ตอบบ้าง แล้วทำเช่นเดียวกันไปจนครบ 5 ข้อ
7. หลังจากนี้ให้ลลมาชิกนั่งรวมเป็นกลุ่มเดียวกัน และให้วักปรายในหัวข้อต่อไปนี้
 - ก. รู้สึกอย่างไรเมื่อเพื่อนทาลบใจเราถูก หรือเมื่อเพื่อนทาลบใจเราไม่ถูก
 - ข. ทำไมบางครั้งเราทาลบใจเพื่อนถูกและบางครั้งเราก็ตาลบใจเพื่อนไม่ถูก
 - ค. อยากรให้เพื่อนรู้จักใจเราหรือไม่ เพราะเหตุใด
 - ง. ทำอย่างไรจึงจะทำให้เรารู้ใจซึ่งกันและกัน

กรั้งที่ 3

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ลลมาชิกเกิดความอบอุ่นใจที่ได้รับการยอมรับจากผู้อื่น
2. เพื่อให้ลลมาชิกเกิดความรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญต่อกลุ่ม
3. เพื่อแสดงให้เห็นว่าคนเราต้องการอยู่รวมกลุ่ม ไม่มีใครต้องการถูกทอดทิ้ง

กิจกรรม (1)	การสร้างกลุ่ม
เวลา	30 นาที
กระบวนการ	1. ให้สมาชิกยืนเข้าแถว แล้วนับเลข 1, 2, 1, 2, 1, ... ไปเรื่อย ๆ จนถึงคนสุดท้าย เพื่อที่จะแบ่งกลุ่ม 2. ให้สมาชิกที่นับเลข 1 อยู่กลุ่ม 1 และสมาชิกที่นับเลข 2 อยู่กลุ่มที่ 2 แต่ละกลุ่มจะมีสมาชิก 7 คน 3. ให้สมาชิกกลุ่ม 1 ประกบหาหรือกันเพื่อเชิญสมาชิกในกลุ่ม 2 มาเข้าร่วมกับกลุ่มตนจำนวนหนึ่งคนโดยที่ผู้ถูกเชิญไม่มีสิทธิ์ปฏิเสธ เมื่อตกลงกันได้แล้วก็ให้ส่งตัวแทนคนหนึ่งเดินไปเชิญผู้อื่น แล้วให้ผู้ถูกเชิญเดินไปรวมอยู่กับกลุ่ม 1 4. ให้สมาชิกกลุ่ม 2 ซึ่งเหลือ 6 คน จับคู่กันเป็น 3 คู่ และกลุ่ม 1 ซึ่งมี 8 คนจับคู่กันเป็น 4 คู่ 5. ให้สมาชิกกลุ่ม 2 ทั้งสามคู่ปรึกษากันเพื่อตกลงว่า ในแต่ละคู่ของตนจะเลือกเชิญคู่ไหนในกลุ่ม 1 มาเข้าพวกกับตน เมื่อตกลงกันได้แล้วก็ให้แต่ละคู่เดินไปเชิญคู่ที่ตนเลือกไว้ใช้วิธีการอย่างเดียวกัน ดังนั้น จะเหลือสมาชิกในกลุ่มหนึ่งอีก 1 คู่ที่ไม่ได้รับเชิญ 6. ขณะนี้ในกลุ่ม 2 จะมีอยู่ 3 กลุ่ม ๆ ละ 4 คน ให้ทั้งสามกลุ่มตกลงกันว่า กลุ่มใดจะเชิญคู่ที่เหลือมารวมกับกลุ่มของตน ปรึกษากันได้แล้วก็ให้กลุ่มที่ตกลงไปเชิญคู่ที่เหลือ ส่วนสองกลุ่มที่เหลือให้จับคู่กันเอง เพราะฉะนั้นจะแบ่งเป็นสองฝ่าย คือ ฝ่ายหนึ่งมี 6 คน กับฝ่ายหนึ่งมี 8 คน 7. ให้กลุ่มที่มี 6 คนปรึกษากันว่าจะเลือกเชิญใครอีกกี่คนจากในกลุ่มที่มี 8 คน มาเข้ากลุ่มของตน ในตอนสุดท้ายทั้งสองกลุ่มจะมีสมาชิกจำนวนเท่ากัน คือ กลุ่มละ 7 คน เสร็จแล้วให้ทั้งสองกลุ่มนั่งแยกกันอยู่เช่นเดิม 8. ผู้ดำเนินรายการให้สมาชิกอภิปรายตามหัวข้อต่อไปนี้ ก. แต่ละคนรู้สึกอย่างไรที่ได้รับเชิญ

ข. มีบางตอนที่บางคนไม่ได้ถูกรับเชิญเกิดความรู้สึกอย่างไรบ้าง

ค. ในการที่จะเลือกเชิญใครนั้นแต่ละคนมีเหตุผลอย่างไร

ง. อยากให้ผู้อื่นเชิญเราหรือไม่ เพราะเหตุใด

9. ผู้ดำเนินการสรุปข้อคิดจากการอภิปรายของสมาชิกให้ฟังอีกครั้งหนึ่ง

กิจกรรม (2)

วงเวียนวรรณกรรม

เวลา

1 ชั่วโมง

กระบวนการ

1. ให้สมาชิกที่เลือกกันไว้กลุ่มละ 7 คน ในกิจกรรมภาคแรกนั่งเป็นวงกลม ห้างกันพอสมควร

2. ให้สมาชิกแต่ละกลุ่มช่วยกันแต่งเรื่องขึ้นเรื่องหนึ่งโดยการพูดเล่าต่อ ๆ กันไป ทีละตอน ๆ ตอนละกี่ประโยคก็ได้ เริ่มต้นที่คนใดก่อนก็ได้แล้วเล่าต่อกัน ไปทีละคน ให้เวียนไปทางขวา ในเรื่องแรกนี้ให้เล่าให้จบเรื่องภายใน 3 รอบ (รอบวง 3 ครั้ง)

3. เมื่อทั้งสองกลุ่มเล่าเรื่องแรกจบแล้ว ให้ส่งตัวแทนกลุ่มละหนึ่งคนออกมาเล่าเรื่องในกลุ่มของตนให้ทุกคนฟังอีกครั้งหนึ่ง

4. เสร็จแล้วให้เล่าอีกเรื่องหนึ่งโดยเริ่มต้นที่คนสุดท้ายของเรื่องแรก แล้วเวียนกลับซ้าย และให้เรื่องจบลงที่คนสุดท้าย (รอบวง 1 ครั้ง) เมื่อเล่าจบแล้วให้ตัวแทนออกมาเล่าให้ทุกคนฟังอีกครั้งหนึ่ง

5. ผู้ดำเนินการถามความรู้สึกของสมาชิก

ก. ในขณะที่เล่าเรื่องอยู่นั้น เกิดความรู้สึกอย่างไรบ้างที่เห็นเพื่อนตั้งใจฟัง

ข. เราต้องเป็นผู้ฟังในขณะที่เพื่อนเล่าอยู่นั้น รู้สึกอย่างไร

ค. รู้สึกอย่างไรที่เรื่องไม่ได้ดำเนินไปอย่างที่เราต้องการ

ง. มีตอนใดของเรื่องบ้างที่คิดว่าสำคัญหรือไม่สำคัญ

จ. ข้อคิดที่ได้จากกิจกรรมนี้

ครั้งที่ 4

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อฝึกให้สมาชิกเคารพในความคิดและเหตุผลของผู้อื่น
2. เพื่อให้สมาชิกรู้สึกทำงานร่วมกับผู้อื่นทั้งในด้านการคิดและการกระทำ
3. เพื่อให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความหมาย และเห็นความสำคัญของการอยู่ร่วมกัน

กิจกรรม (1)

การตัดสินของ

เวลา

45 นาที

อุปกรณ์

สิ่งของของสมาชิกแต่ละคนที่มีอยู่คนละ 1 อย่าง เช่น ปากกา นาฬิกา ฯลฯ

กระบวนการ

1. แบ่งสมาชิกออกเป็น 2 กลุ่มย่อย ๆ กลุ่มละ 6 คน อีก 2 คนเป็นผู้สังเกตการณ์
กลุ่มละ 1 คน
2. ให้แต่ละคนนำสิ่งของของตนที่มีอยู่ซึ่งแต่ละคนรักหรือมีความหมายสำหรับเขา
คนละ 1 อย่าง อาจเป็นนาฬิกา แว่นตา ปากกา หรือสิ่งของอย่างอื่น
3. ให้ผู้สังเกตการณ์ของแต่ละกลุ่มไปเฝ้าสังเกตปฏิกิริยาของคนในแต่ละกลุ่ม
โดยไม่บอกให้คนในกลุ่มรู้ว่าจะต้องถูกรายงานภายหลัง
4. ให้แต่ละกลุ่มหนึ่งเป็นวงกลมวางสิ่งของของแต่ละคนลงกลางวง ให้แต่ละคน
ช่วยกันตัดสิน โดยจัดเรียงให้เห็นว่า สิ่งใดควรอยู่หน้า ตรงกลางหรือข้างหลัง
ในขณะที่ตัดสินของห้ามทุกคนพูดกัน
5. เมื่อตัดสินเสร็จแล้ว ถ้าคนไหนในกลุ่มไม่พอใจอย่างที่สุดไว้ก่อน ก็ให้ตัดสินใหม่
แต่ถ้าเกิดมีคนไม่พอใจอีกก็ให้เขาตัดสินใหม่ สดคนกว่าทุกคนจะพอใจ
(โดยให้พยักหน้ากัน)
6. เมื่อทุกคนตัดสินเสร็จเรียบร้อยแล้วให้ปรับมือ และให้แต่ละคนหยิบของของตน
ออกไป
7. คราวนี้ให้ทุกคนตัดสินวางใหม่ให้เหมือนเดิมโดยพูดกันได้
8. เมื่อทั้งสองกลุ่มทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้สังเกตการณ์รายงานถึงปฏิกิริยา
ของการทำงานในกลุ่ม

9. ถามความรู้สึกของแต่ละคนในหัวข้อต่อไปนี้

- ก. ทำไมสิ่งเดียวที่เอากิ่งของชนิดนั้น หรือสิ่งนี้มีความหมายสำหรับตนเองอย่างไร
- ข. ทำงานโดยไม่หยุดกับไ้หยุดรู้สึกแตกต่างกันอย่างไรบ้าง
- ค. รู้สึกอย่างไรเมื่อผู้อื่นนำสิ่งของของตนไปวางไว้ในที่ที่ตนคิดว่าไม่เหมาะสม
- ง. รู้สึกอย่างไรเมื่อคนอื่นเปลี่ยนแปลงสิ่งที่เราศรัทธาแล้ว
- จ. ในตอนสุดท้ายที่เสร็จรู้สึกพอใจมากน้อยเพียงใด

กิจกรรม (2) ต่อประโยคเป็นเรื่องสั้น

เวลา 45 นาที

อุปกรณ์ เรื่องขนาดสั้น 1 เรื่อง แบ่งเรื่องออกเป็นตอนทั้งหมด 14 ตอน แล้วตัดแยก
ออกจากกัน ใส่ซอง ซองละ 2 ชิ้นส่วน รวม 7 ซอง จำนวน 2 ชุด รางวล 1 ชิ้น

- กระบวนการ
1. แบ่งสมาชิกออกเป็น 2 กลุ่มย่อย กลุ่มละ 7 คน ให้นั่งเป็นวงกลม แต่ละกลุ่ม
ให้นั่งห่างกันพอที่จะไม่ได้ยินเสียงพูดของอีกกลุ่มหนึ่ง
 2. ผู้ดำเนินการนำซองบรรจุชิ้นส่วนไปแจกให้ทั้ง 2 กลุ่ม เพื่อแจกจ่ายให้แก่
สมาชิกคนละ 1 ซอง
 3. ให้สมาชิกเปิดซองออกอ่านข้อความในซองที่ตนได้รับ (ห้ามพูดกับคนอื่น)
 4. เมื่อทุกคนอ่านเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้ดำเนินการอธิบายการทำงานให้สมาชิกฟัง
คือ ให้สมาชิกในกลุ่มทุกคนช่วยกันเรียงชิ้นส่วนที่ได้รับให้เป็นเรื่องราวตามลำดับ
เหตุการณ์ให้ถูกต้อง กลุ่มใดทำเสร็จก่อนและถูกต้องด้วยก็จะได้รับรางวล
กลุ่มใดทำเสร็จแล้วก็ให้ยกมือขึ้นทุกคน
 5. เมื่อทั้งสองกลุ่มทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ตัวแทนของกลุ่มคนใดคนหนึ่งเล่าถึง
วิธีการทำงานของกลุ่ม แล้วให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นในหัวข้อต่อไปนี้
 - ก. ใช้วิธีการอย่างไร เมื่อมีความคิดเห็นขัดแย้งกัน
 - ข. รู้สึกอย่างไรที่งานสำเร็จลงได้เพราะตนเองมีส่วนช่วยด้วยคนหนึ่งเหมือนกัน

ค. มีใครบ้างที่ไม่มีโอกาสได้ช่วยกลุ่มเลยหรือคิดว่ามีโอกาสได้ช่วยเพียงเล็กน้อยเท่านั้น แล้วมีความรู้สึกอย่างไร

6. ผู้ดำเนินการสรุปถึงความสำคัญของการร่วมมือกันในการทำงาน

ครั้งที่ 5

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้สมาชิกเห็นความสำคัญของการให้ความร่วมมือกันในการทำงาน
2. เพื่อให้สมาชิกได้ฝึกตนเองให้ไวต่อความรู้สึกและความต้องการของผู้อื่น
3. เพื่อฝึกให้สมาชิกมีความเสียสละมากขึ้น
4. เพื่อฝึกทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม

กิจกรรม (1) การต่อชิ้นส่วน

เวลา 45 นาที

อุปกรณ์

1. รูปสี่เหลี่ยมจตุรัส 5 รูปเท่ากันทุกรูป ตัดแบ่งตามลักษณะและขนาดต่าง ๆ กัน
จำนวน 2 ชุด
2. คำสั่งหรือกติกาสำหรับผู้เล่น 10 คน และสำหรับผู้สังเกตการณ์ 4 คน
3. ช่องจดหมายขนาดกลาง 10 ช่อง และขนาดใหญ่ 2 ช่อง
4. โต๊ะที่สามารถนั่งได้ 5 คน
5. แบบสังเกตการณ์ 4 ชุด

กระบวนการ

1. แบ่งสมาชิกออกเป็นกลุ่มย่อย 2 กลุ่ม กลุ่มละ 7 คน ให้เป็นผู้เล่น 5 คน และเป็นผู้สังเกตการณ์ 2 คน
2. ให้ผู้เล่นทั้ง 5 คนนั่งล้อมรอบโต๊ะ และให้ผู้สังเกตการณ์นั่งอยู่ข้างนอกคอยสังเกต ให้ทั้ง 2 กลุ่มอยู่ห่างกันพอสมควรเพื่อไม่ให้แต่ละกลุ่มมองเห็นการเล่นของกลุ่มอื่น
3. ผู้ดำเนินการอธิบายถึงงานที่จะให้สมาชิกในกลุ่มทำ ดังนี้
งานที่จะให้กลุ่มทำคือ คือ งานต่อชิ้นส่วนให้เป็นรูปสี่เหลี่ยมจตุรัส โดยที่แต่ละกลุ่มจะได้รับช่องสี่เหลี่ยมต่าง ๆ อยู่ ชิ้นส่วนต่าง ๆ นี้เมื่อประกอบกันแล้ว จะได้รูปสี่เหลี่ยมจตุรัสจำนวน 5 รูป ซึ่งมีขนาดเท่ากันทุกรูป งานของกลุ่ม

ก็คือ จะต้องช่วยกันต่อรูปสี่เหลี่ยมจตุรัสให้ได้ จะถือว่างานของกลุ่มเสร็จสมบูรณ์
ก็ต่อเมื่อสมาชิกทุกคนมีรูปสี่เหลี่ยมจตุรัสวางอยู่หน้าตนเองคนละ 1 รูป ในการ
ทำงานครั้งนี้ มีกติกาดังนี้

ก. ห้ามพูด

ข. ห้ามลุกจากที่

ค. ห้ามขอหรือแสดงอาการหรือส่งสัญญาณใด ๆ ที่เป็นการขอชิ้นส่วนจากคนอื่น

ง. อนุญาตให้ยื่นชิ้นส่วนของตนให้ผู้อื่นได้ แต่ต้องให้อย่างเจาะจงตัว ห้าม

วางไว้ตรงกลางวง

จ. ห้ามไปหยิบชิ้นส่วนของผู้อื่นมาเป็นของตน นอกจากเจ้าของจะเป็นผู้ให้เอง

4. แจกแบบส่ง เกิดให้ผู้ส่งเหตุการณ์ทั้ง 4 คน และแจกกติกาให้ผู้เล่ทั้ง 10 คน
ได้อ่านและทำความเข้าใจให้ดีอีกครั้งหนึ่ง
5. เมื่อทุกคนเข้าใจดีแล้ว จึงให้ผู้ส่งเหตุการณ์แจกช่องตามกลุ่มซึ่งมีกลุ่มละ 5 ช่อง
โดยบรรจุอยู่ในช่องใหญ่กลุ่มละ 1 ช่อง ให้สัญญาณเปิดช่องใต้และลงมือทำ
พร้อมกัน
6. เมื่อทั้งห้องกลุ่มทำงานเสร็จแล้วก็ให้กลับมานั่งรวมกลุ่ม หากกลุ่มใดเสร็จก่อน
ก็อนุญาตให้ไปดูอีกกลุ่มหนึ่งทำงานได้ แต่ห้ามรบกวน
หากมีกลุ่มใดทำไม่ได้หลังจากที่ใช้เวลาไปมากพอสมควรแล้ว ผู้ดำเนินการ
จะเข้าไปแนะนำเพื่อให้กลุ่มนั้นทำงานให้เสร็จลุล่วงไป
7. เสร็จแล้วให้ผู้ส่งเหตุการณ์แต่ละกลุ่มแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกเกี่ยวกับ
วิธีการทำงานของกลุ่มตามที่ตนสังเกตได้ตามหัวข้อในแบบส่ง เหตุการณ์
8. ให้สมาชิกที่เป็นผู้เล่ของแต่ละกลุ่มแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกเกี่ยวกับ
การทำงานของตนและของสมาชิกอื่น ๆ ในกลุ่ม ให้พูดถึงอุปสรรคต่าง ๆ
ที่เกิดขึ้น สาเหตุของการทำงานล่าช้าหรือไม่สำเร็จ สิ่งที่จะช่วยให้การทำงาน
สำเร็จลงอย่างรวดเร็ว เสร็จแล้วให้สมาชิกร่วมกันอภิปรายในหัวข้อต่าง ๆ
ต่อไปนี้

- ก. กิจกรรมนี้ช่วยในการปรับปรุงตนเองหรือไม่ อย่างไร
 - ข. ในการทำงานร่วมกับผู้อื่นแต่ละคนการปรับปรุงตนเองในด้านใดบ้าง
ที่จะทำให้การทำงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี
 - ค. มีวิธีใดบ้างที่จะช่วยทำให้ตนไวต่อความรู้สึกและความต้องการของผู้อื่น
9. ผู้ดำเนินการสรุปในถ้อยคำเกี่ยวกับข้อคิดที่ได้จากกิจกรรมนี้

แบบสังเกตการณ์

ขอให้ผู้สังเกตการณ์สังเกตตามหัวข้อต่อไปนี้

1. บรรยากาศในการทำงานของกลุ่มเป็นอย่างไร
2. มีการช่วยเหลือกันบ้างไหม อย่างไร
3. มีสมาชิกไม่ปฏิบัติตามกฎหรือไม่ อย่างไร
4. สิ่ง чтоช่วยให้งานสำเร็จอย่างรวดเร็ว
5. สาเหตุที่กลุ่มทำงานล่าช้า
6. สังเกตพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่มแต่ละคนขณะทำงาน
7. อื่น ๆ ที่สังเกตได้

กิจกรรม (2)	ระดมพลังสมอง
เวลา	45 นาที
อุปกรณ์	1. กระดาษ กลุ่มละ 2 แผ่น 2. ปากกา หรือดินสอสำหรับแต่ละกลุ่ม 3. นาฬิกาจับเวลา
กระบวนการ	1. ให้ทั้ง 2 กลุ่มอยู่ห่างกันพอสมควร จากนั้นผู้ดำเนินการแจกกระดาษและปากกาให้แต่ละกลุ่ม 2. ผู้ดำเนินการขอให้สมาชิกทราบว่า กิจกรรมที่ทุกคนในกลุ่มต้องคิดและพูดออกมา ให้มีผู้ที่ทำหน้าที่จด 1 คน คนพูดพยายามพูดสั้น ๆ และคนจดต้องจดทุกอย่างที่สมาชิกบอกให้จด ตัวอย่าง "บ้านนี้ประโยชน์อะไร" คำตอบอาจจะเป็นดังนี้ ใช้อาศัย กันแดด กันฝน นอน พักผ่อน ฯลฯ

3. บอกให้กลุ่มอีกทราบว่า แต่ละกลุ่มจะต้องแข่งขันกัน ให้เวลาปรึกษากัน ในกลุ่ม 3 ครั้ง ครั้งละ 2 นาทีเท่านั้น ถ้ารวมคะแนนทั้ง 3 ครั้ง กลุ่มใดได้คะแนนน้อยที่สุดจะต้องถูกทำโทษทั้งกลุ่ม
4. เมื่อทุกคนเข้าใจดีแล้ว ผู้ดำเนินการบอกว่าให้เวลา 2 นาทีเท่านั้น เมื่อหมดเวลาห้ามไม่ให้พูดหรือจดต่อ เมื่อทุกคนพร้อมแล้ว ผู้ดำเนินการก็บอกว่า "กระดาษหนึ่งสี่พิมพ์มีประโยชน์อะไรบ้าง" ให้ลงมือเขียนได้
5. หลังจากหมดเวลาให้แต่ละกลุ่มนับว่าจดได้กี่อย่าง ผู้ดำเนินการให้ตัวแทนกลุ่มอ่านให้ทุกคนฟัง
6. ผู้ดำเนินการแจ้งให้กลุ่มอีกทราบว่า ในการทำกิจกรรมครั้งที่ 1 นี้ ยังไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร อาจมีบางคนไม่ยอมพูดหรือออกความเห็น ในครั้งที่ 2 นี้ ขอให้ทุกคนให้ความร่วมมือและช่วยเหลือกันให้มากกว่านี้ ในครั้งที่ 2 นี้ผู้ดำเนินการเช่นเดียวกับครั้งแรก ในครั้งที่ 3 และ 4 ก็ใช้วิธีการเดียวกัน โดยมีหัวข้อดังนี้
 - กระป๋องนมมีประโยชน์อะไร
 - กล้วยไข่ทำอาหารอะไรได้บ้าง
 - ผ้าขาวม้ามีประโยชน์อะไรบ้าง
7. หลังจากทำครบทั้ง 4 ครั้งแล้วก็ให้ช่วยกันรวมคะแนนบนกระดานดำ รวมคะแนนของแต่ละกลุ่มจากทั้ง 4 ครั้ง ให้กลุ่มชนะหาวิธีการลงโทษกลุ่มที่แพ้
8. หลังจากนั้นก็ช่วยกันแสดงความคิดเห็นในหัวข้อต่อไปนี้
 - การที่ทุกคนช่วยเหลือกันทำงานของกลุ่มอย่างเข้มแข็งนั้น ทำให้ทุกคนมีความรู้สึกต่อกันอย่างไร
 - ในชีวิตของเราเป็นความจริงเพียงไรที่ว่า "หลายหัวดีกว่าหัวเดียว"
 - ในชีวิตประจำวันของเรา บ่อยครั้งที่งานไม่ค่อยจะก้าวหน้าเท่าที่ควร เป็นเพราะเหตุไร

ครั้งที่ 6

จุดมุ่งหมาย	1. เพื่อฝึกให้สมาชิกเข้าใจในความรู้สึกเกี่ยวกับการให้และการรับ 2. เพื่อฝึกให้แต่ละคนได้คำนึงถึงความต้องการของผู้อื่น 3. เพื่อให้เข้าใจถึงความรู้สึกของการได้รับการยอมรับและการถูกทอดทิ้งจากผู้อื่น
กิจกรรม	งานเลี้ยงอาหารว่าง
เวลา	1.30 ชั่วโมง
อุปกรณ์	1. อาหาร - น้ำแข็ง น้ำหวาน ขนม และผลไม้ 2. บัตรงานเลี้ยง 3. โต๊ะวางอาหารกลางห้อง และเก้าอี้สำหรับสมาชิกนั่งรับประทานอาหาร
กระบวนการ	1. อธิบายให้สมาชิกเข้าใจโลกติกาในการเข้าร่วมกิจกรรม ดังนี้ ให้สมาชิกทุกคนรับบัตรสำหรับงานเลี้ยง แล้วนำไปให้เพื่อนที่ตนต้องการให้ ดังนั้น อาจมีบางคนได้รับบัตรมากกว่า 1 ใบ และบางคนอาจไม่ได้รับบัตรเลยก็ได้ 2. เมื่อทุกคนได้ให้บัตรแก่เพื่อนเรียบร้อยแล้ว ให้ทุกคนเข้ามานั่งที่โต๊ะได้ ของใครได้รับบัตรหรือไม่ก็ตาม 3. ให้เวลาสมาชิกได้พูดคุยกันสักครู่ จึงเริ่มให้รับประทานอาหารได้โดยให้ปฏิบัติตามดังนี้ ให้สมาชิกมารับอาหารจากโต๊ะที่ละคน แต่ต้องนำไปให้เพื่อนที่ตนต้องการให้ จะนำไปรับประทานเองไม่ได้ และไม่ว่าจะมาหยิบอาหารครั้งใดก็ตาม ก็จะต้องมาหยิบให้เพื่อนได้เท่านั้น 4. เปิดโอกาสให้สมาชิกรับประทานอาหารและพูดคุยกัน เสร็จแล้วให้สมาชิกช่วยกันอภิปรายในหัวข้อต่อไปนี้ ก. เมื่อได้รับบัตรและอาหารที่เพื่อนนำมามอบให้แล้วรู้สึกอย่างไร ข. ผู้ที่ได้รับสิ่งของจากเพื่อน ๆ เป็นจำนวนมากรู้สึกอย่างไร ส่วนผู้ที่ได้รับ

ค. เมื่อทราบว่าทุกคนต้องการได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่น เราควรจะ

ปฏิบัติตนต่อเขาอย่างไร

5. ให้ล่มาอีกช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรมนี้ แล้วเขียนลงบนกระดานดำ

ครั้งที่ 7

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้เกิดความเข้าใจและยอมรับผู้อื่น
2. เพื่อแสดงให้เห็นว่าคนเรามีความแตกต่างกันในด้านความรู้สึกนึกคิด ประสบการณ์ และค่านิยม
3. เพื่อให้ล่มาอีกแสดงความรู้สึกนึกคิดของตนเองออกมาโดยอิสระ ไม่มีการตัดสินว่าผิดหรือถูก

กิจกรรม (1)

กล่ongsล่ามสี

เวลา

45 นาที

อุปกรณ์

1. กล่ongsล่ามเหล่ียม 3 สี (น้ำเงิน แดง เขียว) 1 ใบ
2. ผ้าคลุมกล่ongs 1 ผืน
3. โต๊ะวางกล่ongs
4. แก้วให้ล่มาอีกได้นั่งรอบ ๆ กล่ongs

กระบวนการ

1. นำโต๊ะมาตั้งตรงกลาง ให้ล่มาอีกทุกคนนั่งเป็นวงกลมล้อมรอบโต๊ะ
 2. ผู้ดำเนินการนำกล่ongsล่ามสีซึ่งเป็นรูปสามเหล่ียมและมีผ้าคลุมยกขึ้นมาตั้งบนโต๊ะที่อยู่กลางวง
 3. จากนั้นจึงเปิดผ้าคลุมกล่ongsออก
 4. ผู้ดำเนินการถามล่มาอีกบางคนว่า "กล่ongsล่ามสีเหล่ียมนี้สีอะไร"
- โดยถามล่มาอีกที่นั่งอยู่ทั้ง 3 ด้านของกล่ongs เพื่อจะได้คำตอบที่แตกต่างกัน
เช่น บางคนตอบว่า "กล่ongsล่ามสีเหล่ียมมีสีแดง"

บางคนตอบว่า "สีน้ำเงิน" "สีเขียว" "สีแดงและเขียว"

"สีแดงและน้ำเงิน" และ "สีเขียวและน้ำเงิน"

5. ผู้ดำเนินการถามล่มาอีกว่า เมื่อคำตอบแตกต่างกันเช่นนี้ กล่องใบนี้คืออะไรกันแน่
 - ทำไมเราจึงมองเห็นเหมือนกันหรือแตกต่างกัน
 - การที่เรามองเห็นของสิ่งเดียวกันแต่คำตอบแตกต่างกันได้อย่างไร
 - ถ้าคนหนึ่งตอบถูก อีกคนหนึ่งตอบตรงกันข้ามจะถูกด้วยหรือไม่ เพราะเหตุใด

กิจกรรม (2) นิทาน " เรือแตก "

เวลา 45 นาที

- อุปกรณ์
1. นิทาน " เรือแตก "
 2. กระดาษขาว กลุ่มละ 1 แผ่น
 3. ปากกาหรือดินสอ
 4. แผ่นตารางการให้คะแนน

- กระบวนการ
1. ผู้ดำเนินการเล่านิทาน " เรือแตก " ให้ล่มาอีกทั้งหมดฟัง เมื่อเล่านจบแล้ว ให้ล่มาอีกแต่ละคนพิจารณาจัดอันดับตัวละครทั้ง 5 ตัวในเรื่อง โดยให้เรียงลำดับจากดีไปเลว คือ อันดับ 1 หมายถึง คนดีที่สุด อันดับ 2 ก็คือรองลงไป เป็นต้นไปเรื่อย ๆ
 2. เสร็จแล้วแบ่งล่มาอีกออกเป็นกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม แล้วให้ล่มาอีกกลุ่มย่อยช่วยกันพิจารณาจัดอันดับตัวละครทั้งหมด
 3. เมื่อครบเวลาที่กำหนดรวบรวมผลการพิจารณาของทุกกลุ่ม แล้วเขียนสรุปผลลงในแผ่นตารางการให้คะแนน แล้วให้แต่ละกลุ่มพูดถึงการทำงานและเหตุผลในการจัดอันดับตัวละครนั้น
 4. ให้ล่มาอีกช่วยกันตัดสินใจว่าคำตอบของใครถูกต้องที่สุด เพราะเหตุใด แล้วอภิปรายในหัวข้อต่อไปนี้
 - เหตุใดจึงตัดสินใจว่าคำตอบของใครถูกต้องที่สุดไม่ได้
 - ทำไมคนเราจึงมีความคิดเห็นไม่เหมือนกัน
 - ถ้าคนเราทุกคนมีความคิดเห็นเหมือนกันหมดทุกอย่างจะเป็นอย่างไร
 5. ผู้ดำเนินการสรุปเพิ่มเติม

ครั้งที่ 8

- จุดมุ่งหมาย
1. เพื่อให้สมาชิกรู้สึกแบ่งงานกันทำและรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง
 2. เพื่อชี้ให้เห็นว่าการทำงานที่ขาดความร่วมมือกันและประสานงานกันจริง ๆ แล้ว ย่อมมีผลเสียต่อส่วนรวม
 3. เพื่อฝึกให้สมาชิกรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น
- กิจกรรม (1) การต่อรูปคน
- เวลา 45 นาที
- อุปกรณ์
1. กระดาษแข็งแผ่นใหญ่ (โพลีเอสเตอร์) 4 แผ่น
 2. กระดาษอ่อนสีต่าง ๆ กลุ่มละ 3 แผ่น รวม 12 แผ่น
 3. สีเมจิก ดินสอ
 4. กรรไกรตัดกระดาษ
 5. กาว สก๊อตเทป
- กระบวนการ
1. แบ่งสมาชิกออกเป็น 4 กลุ่ม แล้วแบ่งงานให้แต่ละกลุ่มทำรูปคน เป็นรูปผู้หญิง คนหนึ่ง โดยให้กลุ่มที่ 1 ทำแต่ท่อนหัว กลุ่ม 2 ทำลำตัว กลุ่ม 3 ทำแขน และกลุ่ม 4 ทำขา (อาจใช้วิธีสุ่มฉลาก)
 2. ให้แต่ละกลุ่มนั่งห่างกัน อย่าไปดูของกลุ่มอื่น จากนั้นจึงแจกอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้
 3. ให้แต่ละกลุ่มปรึกษาวางแผนและแบ่งงานกันทำ ทพยายามทำให้ดี เรียบร้อย และสวยงาม ขนาดหรือสัดส่วนของคน แต่ละกลุ่มจะกำหนดไหนก็ได้ แต่ไม่อนุญาตให้ไปถามหรือดูกลุ่มอื่น เมื่อทุกกลุ่มพร้อมแล้วให้ลงมือทำ
 4. ให้สมาชิกรวมเข้ากลุ่มใหญ่ แล้วให้ผู้แทนในแต่ละกลุ่มออกมาอธิบายส่วนที่กลุ่มของตนสร้างและวิธีการทำงานของกลุ่มซึ่งแบ่งหน้าที่กันทำอย่างไรบ้าง
 5. ผู้ดำเนินการถามความรู้สึกของสมาชิกเกี่ยวกับรูปร่างและสัดส่วนของรูปผู้หญิง ที่ช่วยกันสร้างขึ้น
 - เหตุใดรูปจึงออกมาในลักษณะนี้

- ถ้ารูปคนจริง ๆ เป็นแบบนี้จะดีไหม ทำไม
- กิจกรรมนี้ให้ข้อคิดหรือบทเรียนอะไรแก่เรา

6. ผู้ดำเนินการสรุปเพิ่มเติมในตอนสุดท้าย

กิจกรรม (2) สร้างอุปกรณ์ตามแบบที่ให้

เวลา 45 นาที

- อุปกรณ์
1. ตัวอย่างแบบที่สร้างเสร็จแล้ว 1 ชุด
 2. ส่วนประกอบของอุปกรณ์เหมือนตัวอย่าง 2 ชุด
 3. สีมะลิ กาว 2 ชุด

- กระบวนการ
1. แบ่งกลุ่มอีกออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 7 คน เป็นผู้ทำกิจกรรม 6 คน อีก 1 คน เป็นผู้สังเกตการณ์การทำงานของกลุ่ม
 2. ผู้ดำเนินการอธิบายถึงวิธีการสร้างอุปกรณ์ตามแบบที่ให้ โดยจะวางแบบอุปกรณ์ที่เป็นตัวอย่างไว้ที่หนึ่ง ผู้ดำเนินการจะแจกส่วนประกอบของอุปกรณ์ที่เหมือนตัวอย่างให้กลุ่มละ 1 ชุด
 3. ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนไปดูแบบได้ที่ละ 1 คน เมื่อดูเสร็จแล้วให้กลับมาบอกกลุ่มให้ทำตามแบบที่ดูมา สมาชิกคนหนึ่งมีสิทธิ์ไปดูได้เพียงครั้งเดียวเท่านั้น
 4. เมื่อทำเสร็จแล้วให้ทุกคนดูและเปรียบเทียบกับตัวจริง
 5. ให้ผู้สังเกตการณ์เล่าถึงสิ่งที่สังเกตมาให้สมาชิกฟัง และให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาเล่าถึงวิธีการทำงานของกลุ่มโดยละเอียด
 6. ให้สมาชิกแต่ละคนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงาน และความรู้สึกเกี่ยวกับความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน

ครั้งที่ 9

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้สมาชิกรู้สึกแสดงออกทางสีหน้าท่าทางและคำพูดที่เหมาะสม
2. เพื่อให้เกิดความเข้าใจในพฤติกรรมของตนเองในขณะที่ทำงานร่วมกับผู้อื่น

กิจกรรม (1) การสังเกตกลุ่ม

เวลา 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์ 1. หัวข้ออภิปราย

ก. ทำอย่างไรจึงจะทำให้ลอบได้คะแนนอยู่ในเกณฑ์ดี

ข. ทำอย่างไรจึงจะทำให้นักเรียนอยากเข้าห้องสมุด

2. แบบสังเกตการณ์

กระบวนการ

1. แบ่งสมาชิกออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 7 คน

2. ให้สมาชิกสองกลุ่มนั่งเป็นวงกลมซ้อนกัน 2 วง โดยหันหน้าเข้าสู่กลางวง

3. ให้ผู้บ่งวงนอกเป็นผู้สังเกตการณ์และให้คอยสังเกตคู่ของตนเองซึ่งนั่งอยู่ตรงข้ามกัน

และจะเป็นผู้เล่าพฤติกรรมของคู่ของตนเองเกี่ยวกับลักษณะท่าทางและคำพูดที่

แสดงออกในขณะที่ทำงาน โดยใช้แบบสังเกตการณ์เป็นแนวทางในการสังเกต

4. ผู้ดำเนินการอธิบายให้สมาชิกเข้าใจเกี่ยวกับแบบสังเกตการณ์ที่แจกให้

5. ให้สมาชิกวงในอภิปรายในหัวข้อที่กำหนดให้ 1 หัวข้อ ส่วนผู้สังเกตให้บันทึก

สิ่งที่ตนสังเกตเห็นในแบบสังเกตการณ์

6. หลังจากหมดเวลาแล้วให้ผู้สังเกตเล่าสิ่งที่ตนได้สังเกตเห็นแก่คู่ของตนเอง โดย

แยกออกไปเป็นคู่ ๆ

7. ผู้ดำเนินการให้ผู้สังเกตประมาณ 2 - 3 คนเล่าถึงสิ่งที่ตนได้สังเกตคู่ของตนเอง

8. ต่อไปกลับกับตอนแรก ให้สมาชิกวงในอยู่วงนอกบ้างและให้อภิปรายในหัวข้อ

ที่เหลือ ส่วนผู้สังเกตการณ์ให้เปลี่ยนไปสังเกตคนอื่นที่ไม่ใช่คู่ของตนเองในตอนแรก

9. เมื่ออภิปรายจบแล้วใช้วิธีการเดียวกับตอนแรก

10. หลังจากนี้จึงรวมกลุ่มใหญ่และให้สมาชิกพูดถึงประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรมนี้

แบบสังเกตการณ์

ให้ผู้สังเกตการณ์สังเกตในหัวข้อต่อไปนี้

1. สีหน้า

ควรดูว่าในขณะที่ผู้พูดกำลังพูดอยู่นั้น สีหน้าของเขามีลักษณะอย่างไร เช่น

นั่งฟังตลอดเวลา ยิ้มแยมแจ่มใสหน้าเข้าใกล้ ยิ้มมากเกินไป หรือเฉยเมย
ไม่อินดีอินร้าย ฯลฯ
ควรแก้ไขอย่างไรหรือไม่

2. ท่าทาง

ให้ดูการใช้มือประกอบการพูดหรือการโยกตัว การพยักหน้า การส่ายหน้า
หรือไอ้วัยยะส่วนอื่น ๆ ควรดูว่า เหมาะสมกับเรื่องที่พูดไหม ใช้มือไม่ได้
คล่องแคล่วไหม หรือเกะกะ ขวักไขว่เกินไป หรือตัวแข็งทื่อไม่กระตุกกระดิก
เลย ฯลฯ
ควรแก้ไขอย่างไรหรือไม่

3. คำพูดและน้ำเสียง

ควรดูว่าใช้คำพูดได้เหมาะสมกับเรื่องที่พูดไหม ใช้ถ้อยคำลະลลวยน่าฟัง
พูดสุภาพหรือก้าวร้าว พูดมากเกินไป น้อยเกินไป แย่งคนอื่นพูด ดัดอ้าง
ตะกุกตะกัก หรือพูดได้คล่องแคล่ว ฯลฯ ส่วนน้ำเสียงให้ดูว่า นุ่มนวล
แข็งกระด้าง ค่อยไปหรือดังไป
ควรแก้ไขอย่างไรหรือไม่

จุดมุ่งหมาย	3. เพื่อให้สมาชิกมีใจกล้าแสดงออกเมื่อได้รับมอบหมายให้ทำอะไรก็ตาม
	4. เพื่อให้ได้ฝึกแสดงออกต่อหน้าผู้ชม
กิจกรรม (2)	เกมสนุก "ตายแน่-แน่แล้ว"
เวลา	30 นาที
อุปกรณ์	1. ช่องจดหมาย 2 ช่อง
	2. กระดาษเขียนข้อความต่าง ๆ 16 ชิ้น
	3. เทปเพลง
กระบวนการ	1. ให้สมาชิกนั่งเป็นวงกลมหัวหน้าเข้าหากัน
	2. ผู้ดำเนินการณ์นำซอง 2 ซองมาให้สมาชิก 2 คน ซึ่งอยู่คู่คนละด้านของวงกลม

ให้ถือไว้คนละช่อง ที่หน้าช่องเขียนข้อความ "ตายแน่" 1 ช่อง และ "แน่แล้ว"

1 ช่อง ภายในช่องแต่ละช่องบรรจุกระดาษเขียนข้อความสั้น ๆ ไว้ช่องละ

8 แผ่น

3. เริ่มการเล่นโดยเปิดเพลงแล้วให้สมาชิกทั้ง 2 คนที่ถือของอยู่นั้นส่งของไปให้สมาชิกที่นั่งอยู่ทางขวามือของตนแต่ละคน ให้ส่งไปรอบ ๆ วง เมื่อผู้ดำเนินการปิดเพลงเมื่อไร ช่องตกอยู่ในมือใคร ผู้ให้จะต้องออกมากลางวงและเปิดของหยิบกระดาษที่มีข้อความออกมาคนละ 1 แผ่น ให้อ่านและทำตามคำสั่ง เมื่อแสดงเสร็จจึงให้เข้าวงแล้วเริ่มการเล่นใหม่เช่นเดิม
4. ในตอนสุดท้ายให้สมาชิกทุกคนอภิปรายแสดงความรู้สึกในหัวข้อต่อไปนี้
 - รู้สึกอย่างไรในขณะที่แสดงหรือยืนอยู่กลางวง
 - เมื่อเห็นเพื่อนกล้าแสดงออกเรามีความคิดอย่างไร
 - เมื่อเห็นบางคนไม่กล้าแสดงออกเรารู้สึกอย่างไร
 - ได้ข้อคิดหรือประโยชน์จากกิจกรรมนี้อย่างไร
 - ในชีวิตจริงที่เราไม่กล้าแสดงออกหรือรู้สึกประหม่าต่อหน้าผู้ชมเพราะเหตุใด เราจะมีวิธีแก้ไขอย่างไร

ครั้งที่ 10

จุดมุ่งหมาย	1. เพื่อให้สมาชิกแสดงบทบาทต่าง ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อกลุ่ม 2. เพื่อให้สมาชิกมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทที่จำเป็นในการรวมกลุ่ม 3. เพื่อฝึกสมาชิกให้เกิดความสนใจและเอาใจใส่ผู้อื่น รู้จักให้และรับข้อติชมเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงข้อบกพร่องของกันและกัน
กิจกรรม	การติชมกลุ่ม
เวลา	1.30 ชั่วโมง
อุปกรณ์	1. เคาะวัสดุต่าง ๆ จัดแบ่งเป็น 2 ชุด ดังนี้

ชุดแรก มี แป้งเปียก กระไรกร กระดาษสี กระดาษแข็ง กล่องกระดาษ

ดินน้ำมัน และไม้จิ้มฟัน

ชุดหลัง มี แป้งเปียก กระไรกร ก้านรูป บางรัดของ กระดาษสี กระดาษ

หนังสือพิมพ์ และ เทปผ้า

2. กระดาษ ดินสอ สำหรับผู้สังเกตการณ์

กระบวนการ

1. แบ่งสมาชิกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 6 คน สัตว์หนึ่ง เป็นวงกลมซ้อนกันสองวง ส่วนอีก 2 คนที่เหลือให้เป็นผู้สังเกตการณ์เกี่ยวกับการทำงานของกลุ่มโดยทั่วไป
2. ผู้ดำเนินการบอกให้สมาชิกทราบว่า ต่อไปจะให้สมาชิกวางในย่อมนักคิดประดิษฐ์ผลงานชิ้นหนึ่ง โดยให้เวลาในการวางแผนและลงมือจัดทำ 20 นาที และให้สมาชิกวางนอกเป็นผู้สังเกตการณ์ของตนเองตนเป็นรายตัว
3. เมื่อสมาชิกตกลงได้แล้วว่าใครจะจับคู่กับใครและใครจะเป็นผู้สังเกตการณ์ทั่วไปแล้ว อธิบายให้สมาชิกฟังว่า "ในการสร้างละครงานชิ้นนั้น ขอให้ใช้วัสดุที่ได้รับแจกให้ครบทุกชิ้น จะจัดทำเป็นอะไรก็ได้ และเมื่อครบ 10 นาทีแรก จะให้คนวงนอกซึ่งคอยสังเกตอยู่ให้ข้อติชมของตัวเองเกี่ยวกับการทำงานของบุคคลนั้นในกลุ่มโดยใช้เวลา 3 นาที เสร็จแล้วให้สมาชิกวางในกลุ่มไปปฏิบัติหน้าที่ต่ออีก 10 นาที จนครบ 20 นาทีตามที่กำหนดไว้"
4. แจกอุปกรณ์ชุดแรกให้กลุ่ม แจกกระดาษ ดินสอ ให้ผู้สังเกตการณ์เพื่อจดบันทึกสิ่งที่สังเกต แล้วให้ลงมือปฏิบัติงานได้
5. เมื่อหมดเวลาให้ผู้สังเกตการณ์ทั่วไปเล่าวิธีการทำงานของกลุ่มตามที่ตนสังเกตแล้วให้สมาชิกวงนอก ให้ข้อติชมสมาชิก
6. ให้สมาชิกที่ร่วมทำงานแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงานที่กล่าวรู้สึกเป็นไรพอใจหรือไม่
7. คู่กับที่สมาชิกวางในและนอกเพื่อเปลี่ยนบทบาทให้ผู้สังเกตการณ์ได้มีโอกาสลงมือทำบ้าง ส่วนผู้สังเกตการณ์ทั่วไปให้สมาชิกอาสาสมัคร
8. เวลาชุดสุดท้าย 2 มาให้สมาชิกลงมือทำโดยใช้วิธีการเดียวกับครั้งแรก

9. หลังจากกลุ่มทำงานเสร็จแล้ว ให้ผู้สังเกตการณ์ทั่วไปให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ
การทำงานของกลุ่ม และให้สมาชิกที่ทำงานแสดงความรู้สึกเกี่ยวกับการได้รับ
ข้อติชม
10. ให้สมาชิกร่วมกันอภิปรายในหัวข้อต่อไปนี้
 - ก. ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานที่พบมีอะไรบ้าง
 - ข. แต่ละคนควรรับมือกับท้ออย่างไรจึงจะช่วยให้งานเสร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ
 - ค. ในการทำงานคนเราควรได้รับข้อติชมหรือไม่ เพราะอะไร

ครั้งที่ 11

จุดมุ่งหมาย	1. เพื่อให้สมาชิกเกิดความรู้สึกที่ดีต่อการรวมกลุ่ม รวมทั้งมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง
และผู้อื่น 2. เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น 3. เพื่อให้สมาชิกได้รับความทุกข์สุขของกันและกัน และช่วยเหลือกันเพื่อความ
สงบสุขร่วมกัน
กิจกรรม	เล่นหน้า เป็นกลุ่ม
เวลา	1.30 นาที
กระบวนการ	1. ให้สมาชิกนั่ง เป็นวงกลมหันหน้า เข้าหากัน 2. ผู้ดำเนินกรกล่าวนำเล็กน้อยเพื่อสร้างบรรยากาศให้เกิดความเป็นกันเอง
เพื่อให้สมาชิกทุกคนเกิดความเข้าใจอันดีต่อกันจึงให้สมาชิกทุกคนได้มีโอกาส
เล่า เรื่องเกี่ยวกับตนเองไม่ว่าจะเป็นความสุขหรือความทุกข์ก็ได้ ให้เล่า
คนละประมาณ 3 นาที และให้สมาชิกได้ซักถามอีก 2 นาที 3. บอกกติกาแก่สมาชิกก่อนที่จะเริ่มเล่า เรื่อง   ก. ให้ทุกคนสนใจและตั้งใจฟัง และพ่วงความสนใจไปที่ผู้เล่าเพียงคนเดียว ข. ให้สมาชิกให้กำลังใจแก่ผู้เล่าด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ปบมืออ้อม
แสดงความสนใจซักถาม หรือให้คำชมเชย เป็นต้น

- ค. ให้แต่ละคนได้ซักถามผู้เล่าอย่างน้อย 1 คำถาม
4. ผู้ดำเนินการร่วมในการสนทนาด้วยโดยการเริ่มเล่าเรื่องเป็นคนแรกประมาณ 3 นาที แล้วให้สมาชิกได้ซักถามเป็นเวลา 2 นาที จากนั้นจึงให้สมาชิกที่พร้อมที่จะเล่าแล้วเป็นผู้เล่าคนต่อไป และเล่าต่อกันไปที่ละคนจนครบทุกคน หากยังไม่ถึงสมาชิกคนใดพร้อมที่จะเล่า ผู้ดำเนินการอาจจะต้องใช้วิธีสับผลากรายชื่อสมาชิกเพื่อให้เป็นคนเล่าคนต่อไปก็ได้
 5. เมื่อทุกคนเล่าเรื่องของตนเองเรียบร้อยแล้ว ผู้ดำเนินการให้สมาชิกบอกความรู้สึกของตนที่ได้เปิดเผยเรื่องส่วนตัว และความรู้สึกที่ได้รับรู้เรื่องราวของเพื่อน แล้วจึงให้ร่วมกันอภิปรายถึงประโยชน์และคุณค่าที่ได้รับจากการสนทนาร่วมกันในครั้งนี้

ครั้งที่ 12

จุดมุ่งหมาย	1. เพื่อให้สมาชิกได้มีโอกาสพิจารณาตนเองและเปิดเผยปัญหาของตนเอง เกี่ยวกับการปรับตัวทางสังคม หรือปัญหาอื่นที่ต้องการให้เพื่อนสมาชิกช่วยพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้ 2. เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจในการเข้าสังคมให้แก่สมาชิก 3. เพื่อให้สมาชิกประเมินผลจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
กิจกรรม	การให้คำปรึกษา เป็นกลุ่ม
เวลา	1.30 ชั่วโมง
อุปกรณ์	แบบประเมินผลการเข้าร่วมกิจกรรม
กระบวนการ	1. ผู้ดำเนินการและสมาชิกนั่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน 2. ผู้ดำเนินการกล่าวนำเกี่ยวกับการปรับตัวทางสังคม โดยทั่ว ๆ ไปแล้วให้โอกาสแก่สมาชิกที่ต้องการพูดถึงปัญหาการปรับตัวทางสังคม หรือปัญหาอื่น ๆ ที่ต้องการให้เพื่อนสมาชิกช่วยพิจารณาแก้ไขให้ 3. ในตอนสุดท้าย ให้สมาชิกประเมินผลการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในครั้งนี้ตามหัวข้อในแบบประเมินผลที่แจกให้ดังนี้

แบบประเมินผลการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

ให้สมาชิกแสดงความคิดเห็น ทัศนคติ และความรู้สึกที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในครั้งนี้ ในหัวข้อต่อไปนี้

1. ความรู้สึกที่มีต่อการฝึกกิจกรรมกลุ่มครั้งนี้
2. ประโยชน์ที่ท่านได้รับจากการฝึกกิจกรรมกลุ่ม
3. ท่านคิดว่ามีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร เกิดขึ้นกับตัวท่านหรือไม่
4. ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการฝึกกิจกรรมกลุ่มในครั้งต่อไป
5. อื่น ๆ ถ้ามี

2. โปรแกรมการให้ข้อสังเกต

วัน เดือน ปี เวลา	เนื้อหา
21 กรกฎาคม 2524 15.30 - 16.15 น.	ครั้งที่ 1 ประณามโทษ - บอกจุดประสงค์ของการให้ข้อสังเกต วิธีการให้ข้อสังเกต
23 กรกฎาคม 2524 15.30 - 16.15 น.	ครั้งที่ 2 การเปิดเผยตนเองเพื่อนำไปสู่ความสันทัดกันโดยกัน
28 กรกฎาคม 2524 15.30 - 16.15 น.	ครั้งที่ 3 การได้รับการยอมรับจากกลุ่ม การรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญต่อกลุ่ม
30 กรกฎาคม 2524 15.30 - 16.15	ครั้งที่ 4 การเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น การทำงานร่วมกับผู้อื่น
3 สิงหาคม 2524 15.30 - 16.15 น.	ครั้งที่ 5 ความร่วมมือในการทำงาน
5 สิงหาคม 2524 15.30 - 16.15 น.	ครั้งที่ 6 การรู้จักเป็นผู้ให้และผู้รับ การคำนึงถึงความต้องการของผู้อื่น
10 สิงหาคม 2524 15.30 - 16.15 น.	ครั้งที่ 7 การเข้าใจและยอมรับผู้อื่น
14 สิงหาคม 2524 15.30 - 16.15 น.	ครั้งที่ 8 การร่วมมือและประสานงานกัน การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ

วัน เดือน ปี เวลา	เนื้อหา
18 สิงหาคม 2524 15.30 - 16.15 น.	ครั้งที่ 9 การเข้าใจตนเอง การแสดงออกในสังคมอย่างเหมาะสม
20 สิงหาคม 2524 15.30 - 16.15 น.	ครั้งที่ 10 บทบาทที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่ม
25 สิงหาคม 2524 15.30 - 16.15 น.	ครั้งที่ 11 เสริมสร้างความเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น
27 สิงหาคม 2524 15.30 - 16.15 น.	ครั้งที่ 12 การเสริมสร้างความมั่นใจในการเข้าสังคม การทำตัวให้เข้ากับคนอื่นได้

โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ

ครั้งที่ 1

- ประณมณี เทศ 1. อธิบายให้สมาชิกเข้าใจจุดประสงค์ของการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับตัวทางสังคม ก็เพื่อที่จะดูความเปลี่ยนแปลงในด้านความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของสมาชิกหลังจากที่ได้รับข้อเสนอแนะครบทุกครั้งแล้ว
2. การให้ข้อเสนอแนะ จะให้ข้อเสนอแนะแก่สมาชิกโดยพิมพ์แล้วหัดสำเนาแจกให้แก่สมาชิกทุกคน ถ้าไม่เข้าใจตอนใดหรือสงสัยเกี่ยวกับเนื้อหานั้นก็เปิดโอกาสให้ถามผู้ดำเนินการได้ การให้ข้อเสนอแนะในบางครั้งผู้ดำเนินการอาจใช้วิธีการสอนแบบบรรยายเนื้อหาต่าง ๆ ให้ทุกคนฟังและให้ถามข้อสงสัยได้
- การให้ข้อเสนอแนะแก่สมาชิกจะมีทั้งหมด 12 ครั้ง (รวมทั้งประณมณี เทศ)
- ครั้งละ 45 นาที

ครั้งที่ 2

- จุดมุ่งหมาย เพื่อให้รู้จักเปิดเผยตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่ความสนิทสนมคุ้นเคยกัน
- เนื้อหา การที่คนจะอยู่ร่วมกันหรือทำงานร่วมกันได้นั้นต้องอาศัยความสัมพันธ์ต่อกัน ซึ่งจะต้องเริ่มจากการรู้จักกันก่อน ตั้งแต่ขั้นผิวเผินไปจนถึงขั้นที่รู้จักสนิทสนมและรู้ถึงความต้องการ สิ่งที่ชอบหรือไม่ชอบของกันและกันเป็นอย่างดี
- คนเราตามปกติสนิทสนมกันก็เพราะมีอุปนิสัยใจคอคล้าย ๆ กัน ความใกล้ชิดและร่วมงานกันบ่อย ๆ ก็มีผลทำให้เราสนิทสนมกันได้ แต่เราจะสามารถพูดได้ไหมว่าเรารู้จักเพื่อนสนิทของเราดี รู้จักนิสัยใจคอ รสนิยม จิตมคติ ฯลฯ ของเพื่อนเราจริง ๆ
- มนุษย์เป็นสิ่งสังคม เรารู้จักเขาก็อาจจะผิวเผิน รู้จักเพราะการสังเกตเอาบ้าง แม้เรื่องภายนอกบางอย่าง เช่น ชอบรับประทานอาหารอะไร ฯลฯ บางครั้งเรา

ยังทลายสิ่งเหล่านี้ไม่ถูก แล้วนี่เป็นเรื่องเกี่ยวกับจิตใจของเขาด้วยแล้ว เราก็ยิ่ง
ไม่มีทางรู้ได้นอกจากเขาจะกล้าเปิดเผยจริง ๆ กับเรา

การเปิดเผยตนเอง เป็นสิ่งดีและน่าชมมากถ้าหากเราเปิดเผยตัวเองอย่างจริงจัง
และสุจริตใจ การแบ่งปันบางสิ่งเกี่ยวกับตัวเราให้คนอื่นได้รู้เป็นการพัฒนาตัวเรา
ทำให้เราเติบโตขึ้นในด้านจิตใจต่อหมู่คณะที่เราอยู่ด้วย ตัวอย่าง ช่อดอกไม้เมื่อ
ยังตูมอยู่นั้น มันปิดตัวมันเอง เราไม่อาจเห็นความสวยงามของมัน แต่เมื่อมันแย้ม
และบานเต็มที่ เราจะได้เห็นความสวยงามของมัน เราก็จะได้รับความสุขจากการ
ได้กลิ่นหอมของมัน ดอกไม้บานหรือแย้มออกเพื่อให้และเพื่อรับด้วย คือ มันรับน้ำฝน
แสงแดด และมันให้สีหน้าหวานของมันแก่ผึ้งหรือแมลงอื่นเมื่อมาดูดเกสรของมัน
ในทำนองเดียวกันชีวิตเราอาจจะมั่งคั่ง (จิตใจพัฒนาขึ้น) ถ้าหากเราเปิดใจ
ที่จะให้และที่จะรับด้วย

แต่การเปิดเผยตัวเองมิใช่ของง่าย มันขัดกับความรู้สึกของเรา และเราจะรู้สึกว่า
เราเสี่ยงอยู่ด้วย เพราะเราจะสงสัยใจว่า คนอื่นจะเคารพและให้เกียรติในสิ่งที่
เราจะพูดหรือเปล่าแน่นอนบางคนอาจมีประสบการณ์ที่ไม่ดีจากการที่ได้เปิดเผย
ตัวเองแล้วและคนอื่นไม่ให้ความเคารพเขา ทำให้รู้สึกขยาดที่จะเปิดเผยตนเอง
การที่เราจะเปิดเผยตัวเองได้นั้น เราจำเป็นต้องมีความไว้วางใจต่อเพื่อน เราต้อง
ฝึกหัดให้ไว้วางใจเพื่อน ต้องกล้าเปิดเผยตนเองเพื่อให้ผู้อื่นรู้สึกเราดีจริง ๆ เพื่อเรา
จะได้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ คนเราจะเติบโตในด้านจิตใจได้ก็ต่อเมื่อ
เรากล้าเปิดเผยตัวเอง การที่จะให้ผู้อื่นสนใจหรือเปิดเผยตัวเราเองนั้น เราจำเป็นต้อง
เป็นฝ่ายริเริ่มสนใจและเปิดเผยตนเองเสียก่อน

หนังสืออ้างอิง

บัญชา ศรีประมง กิจกรรมเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์ อมรินทร์การพิมพ์ 2521,

ครั้งที่ 3

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ได้รับการยอมรับจากกลุ่ม
2. เพื่อให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญต่อกลุ่ม
3. เพื่อให้เข้าใจว่าคนเราต้องการกลุ่ม ไม่ต้องการถูกทอดทิ้ง

เนื้อหา

ตามหลักจิตวิทยากล่าวว่า คนทุกคนมีความต้องการเหมือนกัน คือ การได้รับการยอมรับจากคนอื่น ต้องการให้ผู้อื่นสนใจตน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด เช่น สมมุติว่าท่านได้รับเชิญให้ไปกล่าวหรือพูดเรื่องที่ท่านเคยมีประสบการณ์มาให้เพื่อน ๆ กลุ่มหนึ่งฟัง พอก้าวออกไปหน้าเวที ก็ได้รับการปรบมือต้อนรับอย่างเอิกเกริก ท่านก็จะมีความเบิกบานใจ อบอุ่นใจเกิดขึ้นบ้างเป็นแน่ อย่างน้อยก็ถือว่า เป็นการเริ่มต้นที่ดี ยิ่งถ้าได้เริ่มพูดแล้วได้รับการปรบมืออีกต่อไป ก็น่าสนใจที่จะพูด ก็จะทวีคูณขึ้นเป็นลำดับ สรุปได้ง่าย ๆ ว่า ท่านทำงานด้วยความเบิกบานใจก็เพราะ ได้รับกำลังใจจากการยอมรับของเพื่อน ๆ

ในทางกลับกันหากปฏิบัติของเพื่อน ๆ เป็นไปในทางตรงข้าม ยังไม่ทันที่ ท่านจะเอ่ยปากพูด เพื่อน ๆ ก็ไม่สนใจเสียแล้ว กลับหันไปพูดคุยกันเองดูจะสนุกกว่า หัวใจของท่านก็คงจะสับสนเสียแล้ว ท่านทำอะไรจะหมดแรงและไม่อยากพูดเอาเลยก็เลย เพราะลักษณะของคนที่เราเจอ ท่านดูประหนึ่งว่าจะให้การปฏิเสธท่านเสียแล้ว จะเห็นได้ว่าคนใดก็ตามเมื่อเข้ามาอยู่ในกลุ่ม ถ้าหากกลุ่มให้ความสนใจ ความรักความสนใจ และให้การยอมรับและทุกคนก็สามัคคีกันดี เขาก็จะเกิดความรักกลุ่ม รักพวกพ้อง ทำให้เกิดความต้องการกลุ่ม ต้องการพรรคพวก ไม่อยากอยู่เอกเทศ เขาก็ไม่อยากจะผละจากกลุ่มไป หากเขาถูกแยกออกไปคนในกลุ่มและบุคคลนั้นก็เกิดความรู้สึกว่าสูญเสียของมีค่าสำหรับกลุ่มไป

การที่จะให้ใครยอมรับและเห็นความสำคัญของเรานั้น ไม่ใช่มีอยู่เลย ๆ เราจะต้องทำตัวให้เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มด้วย เช่น ในเวลาที่กลุ่มทำกิจกรรม ร้องเพลง

หรือเล่นเกม แต่เรานั่งมองเฉย ๆ การกระทำเช่นนี้ออกจากจะเป็นผลร้ายต่อกลุ่มแล้วยังเป็นการตอกย้ำตัวเองว่าไร้ค่า ไร้ความสำคัญต่อกลุ่ม ทั้ง ๆ ที่เราชอบให้คนอื่นเห็นความสำคัญของเรา แต่เราก็ไม่ทำตัวให้มีความสำคัญหรือมีค่าต่อกลุ่ม แม้ว่าเรารับให้ผู้อื่นให้ความสำคัญแก่ตน ซึ่งบ่งชี้ให้เห็นถึงความเห็นแก่ตัวของเรา เพราะฉะนั้นอย่าคิดว่าตัวเองไม่สำคัญ เพราะถ้าแต่ละคนคิดเช่นนี้ก็จะรวมกลุ่มกันไม่ได้ และผลสุดท้ายก็จะมีใครไปช่วยพัฒนาสังคม แต่ให้คิดเสมอว่า ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มและมีความสำคัญต่อกลุ่มมาก กระนั้นก็ดีเมื่อเราคิดว่าเราสำคัญ เราก็ต้องคิดอยู่เสมอว่า คนอื่น ๆ ก็สำคัญไม่แพ้เรา บางทีเพราะความเคยชินทำให้เราลืมความสำคัญ ความต้องการ ความสนใจของเพื่อน ๆ ที่มักจะสนิทที่สุดเสียด้วย หนังสืออ้างอิง

อรสา ภูมิรัฐ ปุทนต์ "การยอมรับผู้อื่น" กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ

เล่ม 1 บุรพาธิลการพิมพ์ 2522, หน้า 161

บัญชา ศิริประมง กิจกรรมเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์ อมรินทร์การพิมพ์ 2521, หน้า 118

ครั้งที่ 4

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้รู้จักเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น
2. เพื่อให้รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น
3. เพื่อให้เห็นความสำคัญของการอยู่ร่วมกัน

เนื้อหา

ธรรมชาติของมนุษย์เราจำเป็นต้องอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีใครบ้างที่ทำงานคนเดียวอยู่ตลอดเวลาโดยไม่พุดกับใครหรือติดต่อกับใคร อาจจะบ้างในครั้งที่เราต้องการอยู่คนเดียว ทำงานคนเดียว แต่ก็เป็นไปได้ในช่วงระยะเวลาอันสั้นและคงมีส่วนน้อยที่ปลุกตนเองออกจากสังคมที่วุ่นวายนี้

ในชีวิตประจำวันคนเราต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่นเสมอ เหมือนกับคำที่กล่าวว่าร่มชูเป็น
สัตว์สังคม ธรรมชาติต้องกำหนดให้เราต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่นตั้งแต่เริ่มเกิดจนกระทั่งตาย
จากโลกนี้ไป เมื่อเราจำเป็นต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่น เราจึงต้องพยายามหาทางที่จะ
ดำรงชีวิตและทำงานกับคนรอบ ๆ อย่างให้มีความสุข

ในด้านการทำงานและการดำเนินชีวิตประจำวัน เราพอใจที่สมาชิกในสังคมของเรา
มีความร่วมมือกัน ช่วยเหลือกิจการซึ่งกันและกัน มีเสรีภาพในการทำงานและมีการ
ดำรงชีวิตในขอบเขตที่ไม่กระทบกระเทือนต่อผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับการปกครองระบบ
ประชาธิปไตย ดังนั้น ในสังคมทุกระดับไม่ว่าระดับชาติ หน่วยงาน โรงเรียน หรือ
แม้แต่ในครอบครัวต่างก็พยายามฝึกสมาชิกของตนให้มีบุคลิกภาพและจิตใจที่เป็น
ประชาธิปไตยให้มากยิ่งขึ้น

สังคมย่อมประกอบด้วยบุคคลหลายฝ่ายมากระทำการกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน โดยมี
วัตถุประสงค์ตรงกัน โดยธรรมชาติแล้วบุคคลย่อมมีความแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้
เนื่องจากพื้นฐานในการอบรมเลี้ยงดู บุคลิกภาพ ทัศนคติ และประสบการณ์ของแต่ละคน
รับมาไม่เหมือนกัน อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าคนเราจะมี ความแตกต่างกันมากมาย
แต่ก็มีพื้นฐานบางอย่างคล้ายคลึงกัน เช่น พื้นฐานทางวัฒนธรรม ภาษา คำสั่ง
เป็นต้น ความคล้ายคลึงกันนี้จะเป็นพื้นฐานช่วยให้คนเราทำงานร่วมกันได้ และ
จะสามารถทำงานหรืออยู่ร่วมกันได้ดียิ่งขึ้นหากบุคคลในสังคมมีการกระทำที่แสดงถึง
ความเคารพซึ่งกันและกัน รู้จักฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งได้แก่

การฝึกตนเองให้เป็นผู้มีใจกว้าง มีความอดทนพอที่จะรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
เพราะความรู้ในโลกนี้มีมากมายมหาศาลนัก มีหลายสิ่งที่คุณไม่รู้ แต่เราไม่รู้
จงให้เกียรติต่อกันทั้งทางกาย วาจา และความคิด ไม่ล่วงเกินผู้อื่นด้วยความคิดของ
กันและกัน และให้โอกาสแก่กันในการแสดงความคิดและ เสนอเสนอความคิดของกัน
และกันตามโอกาสอันควร

การปฏิบัติดังกล่าวนี้มีความจำเป็นต่อการทำงานและการอยู่ร่วมกันมาก เพราะจะทำให้บุคคลเกิดความมั่นใจ สบายใจที่จะทำงานหรือแสดงความคิดเห็น เพราะไม่ต้องระแวงว่าจะมีใครมาหัวเราะเยาะเย้ยต่อการกระทำหรือความคิดของตน ในสังคมแบบนี้บุคคลย่อมจะมีความจริงใจต่อกัน คอยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การทำงานก็จะมีประสิทธิภาพอย่างสมบูรณ์

หนังสืออ้างอิง

เกื้อกุล ทาสี "การเคารพรับฟังความคิดเห็น" กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ เล่ม 1 บุรพาศิลป์การพิมพ์ 2522, 249 หน้า

ครั้งที่ 5

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการทำงาน
2. เพื่อให้อำนาจต่อความรู้สึกของผู้ร่วมงาน
3. เพื่อให้รู้จักลักษณะของกลุ่มที่มีความร่วมมือกันดี

เนื้อหา

ความร่วมมือเป็นส่วนใดใครจะรู้ มันแฝงอยู่แห่งไหนให้จง
เหตุใดจึงติดปากแทบทุกคน บ้างก็บ่น "เขาไม่ให้ความร่วมมือ"
ใครได้รับความร่วมมือก็ขอบจิต งานสัมฤทธิ์สัมหวังตั้งยืดยาว
ทุกคนต่างหวังจะได้ "ความร่วมมือ" ใครบ้างหรือคิดจะ "ให้" โดยไม่เคลง
หากคิดอยากจะได้ "ได้" จากใครเขา ก็ตัวเรา "ให้" หรือยังดังแถลง
อันน้ำใจไมตรีที่แสดง ย่อมเป็นแหล่งสร้างมิตรสัณนิทาน
ไม่ว่าจะไปที่ไหนเรามักจะได้ยินคำกล่าวซ้ำๆ เป็นการล้อเล่นหรือหยอกล้อ
ต่าง ๆ อยู่เสมอว่า
"งานนี้สำเร็จลงได้ก็ด้วยความร่วมมืออันดีจาก ... "
หรือ
"หวังว่าคงได้รับความร่วมมือด้วยดีเช่นเคย"

หรือ

"ขอขอบคุณในความร่วมมือนี้อย่างยิ่ง"

นี่เป็นการลงท้ายที่เป็นไปในทางบวก ในทางลบเราก็มักจะได้น้อยอยู่เนื่อง ๆ

เมื่อใครจะสรุปสาเหตุของความล้มเหลวในการทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งว่า

"ก็เขาไม่ให้ความร่วมมือเลย แล้วมันจะทำเข้าไปได้อย่างไร"

หรือ

"ถ้าได้รับความร่วมมืออย่างเต็มที่ งานก็คงจะดีกว่านี้อีกเยอะ"

หรือ

"อย่าไปหวังความร่วมมือจาก ... เลย ข้าตีหน้าต๋อนดึก ๆ คงจะมีหวังกรรมง"

เราลองมาหยุดคิดกันสักนิดชื่อว่า "ความร่วมมือ" นั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร ความร่วมมือย่อมจะเกิดขึ้นเมื่อมีบุคคลหรือกลุ่มคนตั้งแต่ 2 ฝ่ายขึ้นไป ซึ่งจะต้องประกอบด้วย การให้และการรับ การให้จะต้องเป็นการให้จากน้ำใจที่เกิดจากใจจริงมิใช่แค่สร้าง การรับจึงจะเปี่ยมไปด้วยไมตรีและจะนำไปสู่การให้เพื่อตอบแทนน้ำใจนั้น เป็นวัฏจักร ที่หมุนเวียนอยู่ตลอดเวลาดังลูกโซ่

การให้และการรับมีความสำคัญมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเราต้องมีการติดต่อ หรือมีการสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ไม่มีใครที่จะเป็นผู้รับอยู่ฝ่ายเดียวได้และในขณะเดียวกัน ก็ไม่มีใครจะเป็นผู้ให้อยู่ฝ่ายเดียวได้เช่นกัน การให้และการรับจึงเป็นพฤติกรรมสังคม ที่จะต้องมีการตอบสนองกันอยู่ตลอดเวลา ถ้าเราพิจารณาต่อไปก็จะเห็นว่า พฤติกรรม สังคมนี้เป็นศิลปะซึ่งเรียนรู้ได้ แต่จะมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับพื้นฐานอันละเอียดอ่อน ในจิตใจของแต่ละบุคคล บางคนมีความละเอียดอ่อนมาก สามารถจะรับรู้ความรู้สึก ของผู้อื่นได้ไว และสามารถ "ให้" สิ่งที่ดีนั้น ต้องการได้ถูกต้องทั้งกาลและเทศะ ก็จะทำให้ผู้รับมีความพอใจอันจะนำไปสู่ไมตรีจิต มิตรภาพในภายหน้า แต่บางคน พื้นฐานจิตใจยังไม่ละเอียดอ่อนนัก จึงยังไม่สามารถจะอ่านความรู้สึก หรือความต้องการของอีกฝ่ายหนึ่งได้ การตอบสนองจึงไม่ตรงหรือไม่ถูกจังหวะ ทำให้ผู้รับ อาจไม่พอใจได้ ซึ่งจะนำไปสู่ความขัดแย้งหรือความแตกแยกในที่สุด

อย่างไรก็ตาม บัณฑิตที่ลาพักที่เป็นเครื่องเสริมให้มีคุณภาพดำเนินไปอย่างราบรื่น
ซึ่งทำให้ความร่วมมือเป็นไปอย่างดีที่สุดก็คือ ความจริงใจของทั้งสองฝ่ายโดย
ปราศจากการเล่ห์เหลี่ยมหรือเจตนาที่ไม่ดีบางประการ

ลักษณะของกลุ่มที่มีความร่วมมือกันดี

ลักษณะของกลุ่มที่มีความร่วมมือกันดี จะประกอบด้วยคุณลักษณะดังนี้

1. มีความเข้าใจอันดีต่อสมาชิกของกลุ่ม ซึ่งจะทำให้ทุกคนพร้อมที่จะให้อภัยกันเสมอ
2. มีการยอมรับกันและกัน ยอมรับในความคิดเห็นของแต่ละคนว่ามีค่าควรแก่
การรับฟัง ยอมรับในเหตุผลที่แตกต่างกันออกไป ไม่ยึดมั่นอยู่แต่ความคิด
ของตนเองฝ่ายเดียว
3. มีการช่วยเหลือกันด้วยความเต็มใจและจากใจจริง
4. ไวต่อความรู้สึกของกันและกัน ซึ่งจะทำให้มีการตอบสนองได้ถูกต้องและ
สอดคล้องตามความต้องการ
5. มีความเชื่อมั่นและศรัทธาในกันและกัน มีความมั่นใจและเชื่อใจในความ
สามารถของกันและกัน ใช้เหตุผลในการพิจารณาและตัดสินใจ
6. ให้เกียรติแก่กัน แม้จะสนิทสนมและเข้าใจกันเพียงไร แต่เมื่ออยู่ต่อหน้าคนอื่น
ก็ให้เกียรติและยกย่องกันตามฐานะที่เป็นอยู่ ไม่หักหน้าหรือแสดงอาการ
ข่มขู่ในที

นี่เป็นลักษณะที่พอจะมองเห็นได้อย่างชัด ๆ แต่จะมีรายละเอียดที่อาจสังเกตเห็น
ได้อีกมากมาย เช่น การไปไหนด้วยกันเป็นกลุ่ม การประสานงานร่วมมือร่วมใจกัน
ในขณะทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ความอาทรห่วงใยกันและกัน แม้ว่าจะแยกห่างกันไป
เหล่านี้เป็นต้น

หนังสืออ้างอิง

กิตติวดี บุญเชื้อ "การให้และรับความร่วมมือ" กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ

เล่ม 1 บุรพาศิลป์การพิมพ์ 2522, 249 หน้า

ครั้งที่ 6

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้รู้จักเป็นผู้ให้และผู้รับตามควรแก่โอกาส
2. เพื่อให้คำนึงถึงความต้องการของผู้อื่น
3. เพื่อให้รู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม

เนื้อหา

ดังได้กล่าวในครั้งที่แล้วว่า การทำงานเป็นกลุ่มจะสำเร็จลงได้ด้วยดีก็ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่ร่วมงาน โดยทุกคนต้องรู้จักเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับความร่วมมือจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้ามีแต่การให้หรือการรับเพียงอย่างเดียว แต่จะต้องประกอบด้วยการให้และการรับที่มาจากหัวใจจริงมิใช่เกิดจากเพื่อหวังผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งแอบแฝงอยู่

ในการให้หรือรับนั้น เราควรจะได้คำนึงถึงสิ่งสำคัญบางประการซึ่งจะมีผลกระทบต่อมิตรภาพโดยตรง ดังนั้น จึงจะเสนอข้อควรระวังในการให้และรับดังนี้

1. ความต้องการของผู้รับ ในหลาย ๆ ครั้งที่การให้แทนที่จะเป็นความชื่นชมยินดีของผู้รับและเป็นการลွยใจของผู้ให้ แต่ทำไมจึงกลับกลายเป็นความน้อยใจของผู้ให้และความอึดอัดใจของผู้รับ

จะเป็นไปได้ไหมว่าในการให้บางครั้งอาจเป็นเวลาสำหรับผู้รับอาจไม่มีความต้องการ และการให้นั้นก็กลายเป็นการบดเคี้ยวให้ และผู้รับก็จำใจรับ ความชื่นชมจึงไม่เกิดขึ้นเท่าที่ควร

ดังนั้น หากเราจะระวังสักนิด คือ ก่อนจะให้อะไรแก่ใครควรหยุดคิดเสียหน่อยว่า ผู้รับเขาต้องการหรือไม่เพียงไร แล้วจึงค่อยให้ ทำให้การให้นั้นอยู่ในสังหระที่พอเหมาะพองามและเป็นทีพอใจแก่ทุกฝ่าย

2. ความจริงใจของทั้งผู้ให้และผู้รับ ถ้าผู้ให้ให้ด้วยความจริงใจโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ผู้รับก็เกิดความชื่นชมประทับใจ แต่ถ้าผู้รับรู้ว่าผู้ให้ให้โดยหวังผลตอบแทนบางประการ การให้นั้นก็ลดคุณค่าลงไปทันที

3. การกล่าวขวัญถึงการให้และการรับนั้น ถ้าผู้ให้กล่าวเน้นย้ำถึงการให้อยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะพูดกับใครที่ไหน คุณค่าของการให้อาจจะลดลงกว่าที่ควรจะเป็นเพราะจะเป็นการทวงบุญคุณไปโดยปริยาย และขณะเดียวกัน ถ้าผู้รับกล่าวเกินขอบ การให้ของผู้ให้มากเกินไป ผู้ให้ก็จะรู้สึกพะอืดพะอม และอับอายขายหน้าแทนที่จะรู้สึกยินดีเหมือนกัน
4. ความรู้สึกของผู้ให้ ถ้าผู้ให้ "ให้" ด้วยโมตรจริตจริง ๆ โดยไม่คิดดูหมิ่นเหยียดหยามหรือดูถูก แต่เป็นการให้ด้วยน้ำใจบริสุทธิ์ ผู้รับจะสัมผัสความรู้สึกนั้นได้ และเกิดความรู้สึกที่ดีต่อผู้ให้
5. การแสดงออกของผู้ให้และผู้รับ การแสดงออกของผู้รับต่อการให้ มีผลส่งต่อความรู้สึกของผู้ให้มาก ไม่ว่าจะอาภักดิ์หรือคำพูด รวมทั้งการกระทำมีหลาย ๆ ครั้งที่ผู้ให้เกิดอาการ "ละอึก" ต่อการรับของผู้รับ โดยที่ผู้รับอาจไม่เจตนาหรือเพราะไม่ทันระวัง และผู้ให้เป็นผู้ที่รับความรู้สึกได้ไว แต่ในขณะเดียวกันผู้ให้ให้ด้วยความบริสุทธิ์จริง ๆ แต่ไม่ทันระวังในด้านการแสดงออก ทำให้ผู้รับเกิดความไม่สบายใจได้เช่นกัน

ข้อควรระวังในการทำงานร่วมกัน

ในการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นนั้น จะเห็นได้ว่าการให้และการรับมีอิทธิพลต่อจิตใจของผู้ร่วมงานสูงมาก จึงมีข้อควรระวังในการทำงานร่วมกันเช่นเดียวกัน คือ

1. การยอมรับความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม เราควรระลึกอยู่เสมอว่า ความคิดของทุกคนมีค่า แม้จะน้อยนิดแต่อาจเป็นจุดสำคัญที่มาเสริมสร้างให้ผลงานของเราสมบูรณ์ยิ่งขึ้น การให้ความสนใจต่อความคิดของคนอื่นจึงเป็นสิ่งที่มีค่าสูง
2. ทำหน้าที่ที่มีต่อสมาชิกในกลุ่ม อาจจะมีสมาชิกคนใดคนหนึ่งไม่เป็นที่สละอารมณ์ของเราด้วยเหตุผลที่บางครั้งเราก็นึกไม่ออก แต่นั่นไม่ใช่ข้อที่เราจะนำมา

ตัดสินว่าคนนั้นคนนี้เป็นอย่างนั้นอย่างนี้ เราควรให้โอกาสเขาหาสาเหตุที่เขาเป็นเช่นนั้น หาทางช่วยแก้ปัญหาที่เขาเจออยู่ หรือเปิดโอกาสให้เขาแสดงออกในตำแหน่งที่เขาถนัด นอกจากเราจะได้สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเขาแล้วเราอาจจะพบว่า เขามีความสามารถบางประการที่เราไม่เคยคิดถึงเข้าไป

3. การสำรวจบทบาทของตนเองในหลาย ๆ ครั้ง เราตั้งความหวังว่าจะได้รับความร่วมมือและการให้จากผู้อื่น โดยสมมติถึงข้อจำกัดข้อหนึ่ง คือ สมมติไปว่าคนอื่นก็อาจกำลังรอจะรับการให้จากเราเช่นเดียวกัน ดังนั้น ในการร่วมงานกัน บางครั้งเพียงเราเริ่มด้วยการเป็นผู้ให้ก่อน บางทีงานนั้นอาจจะดำเนินไปด้วยดี เพราะทุกคนอยู่ท่ามกลางบรรยากาศของการให้ การเสียสละ และน้ำใจจากมวลสมาชิกในกลุ่ม

ถ้าคนเราอยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกันในบรรยากาศของมิตรภาพอันอบอุ่น มีสงเคราะห์ในการให้และการรับสละต้องกัน มีความจริงใจ มีน้ำใจ และมีการให้อภัยกัน งานคงจะรู้ตหน้าไปด้วยดี ชีวิตคงจะอบอุ่นด้วยความสุขและความหวัง

หนังสืออ้างอิง

กิตติวดี บุญเชื้อ "การให้และรับความร่วมมือ" กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ

เล่ม 1 บุรพาธิลการพิมพ์ 2522, 249 หน้า

ครั้งที่ 7

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้เกิดความเข้าใจและยอมรับผู้อื่น
2. เพื่อให้ยอมรับว่าคนเรามีความแตกต่างกัน

เนื้อหา

คนเราย่อมมีความแตกต่างกันในสิ่งหลายประการ เป็นต้นว่า ความคิด ค่านิยม อารมณ์ ฯลฯ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมของบุคคลนั้น ๆ สิ่งทำให้แต่ละคนเห็นสิ่งเดียวกัน แต่คิดหรือรู้สึกไม่เหมือนกัน และเราก็มักจะใช้ความคิดหรือค่านิยมของตนเองตัดสินการกระทำของผู้อื่น ถ้าความคิดหรือค่านิยมของผู้อื่นไม่ตรงกับของตนเอง เราก็มักจะตำหนิหรือประณามคนอื่นว่า ไม่ดีหรือผิด

การที่บุคคลมองสิ่ง ๆ เดียวกันแต่เห็นไม่เหมือนกันนั้น อาจเป็นเพราะเขาอยู่คนละตำแหน่งกับคนอื่นอยู่ เช่น ถ้า نگاهกล้องล่ำนเกลี่ยมล่ำนสี (แดง เหลือง เขียว) มาวางลงบนโต๊ะแล้วให้คนนั่งรอบ ๆ โต๊ะตอบว่า กล้องล่ำนเกลี่ยมล่ำนสีอะไร คนที่นั่งอยู่ด้านสีแดงก็จะตอบว่ากล้องสีแดง คนที่นั่งด้านสีเหลืองก็จะตอบว่าสีเหลือง และส่วนคนที่นั่งด้านสีเขียวก็จะตอบว่าสีเขียว เราจะเห็นว่าคนเหล่านี้ตอบไม่เหมือนกันทั้ง ๆ ที่ของสิ่งเดียวกันก็จริง เราจะตัดสินว่าใครผิด ใครถูกได้อย่างไร ในกรณีอื่นก็เช่นเดียวกัน คนคิดไม่เหมือนกัน หรือบางทีก็คิดตรงข้ามกัน ใครละที่ผิดและใครละที่ถูก หรืออาจจะไม่มีใครถูกเลยก็ได้เพราะความจริงนั้นอาจเป็นอีกอย่างหนึ่ง

ตามความจริงนั้นคนเรามองเห็นสิ่งต่าง ๆ แล้วคิดหรือรู้สึกไม่เหมือนกันก็เพราะอยู่ในสภาพที่แตกต่างกันหรือต่างก็มีเหตุผลเฉพาะตน ยิ่งก็เป็นของธรรมดา แต่จะเป็นสิ่งที่น่าแปลกมากถ้าหากว่าเรามองหรือคิดได้เหมือนกัน ทั้งนี้เพราะการอบรม สิ่งแวดล้อมต่างกัน จึงจำเป็นต้องคิดต่างกัน เราต้องยอมรับในข้อนี้ เมื่อเห็นว่าคนอื่นคิดหรือเห็นแตกต่างจากเรา เราจำเป็นต้องรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา เราก็จะคิดหรือเห็นแบบเดียวกัน เช่น ในกรณีมองกล้องล่ำนสีนั้น ถ้าเราลองหยิบไปนั่งในที่ของคนอื่นที่เห็นสีต่างจากเรา เราก็จะเห็นกล้องนั้นสีเหมือนกันอย่างที่เขามองเห็นแน่นอน

ความแตกต่างกันนี้มีคุณค่า เพราะถ้าเรามองเห็นหรือคิดอย่างเดียวกันทุกคน โลกจะแข็งและขาดความคิดริเริ่ม ความแตกต่างมิใช่ความแตกแยก เราอย่านึกว่าเราเก่งที่สุดหรือด้อยที่สุดเพราะแต่ละคนมีพรสวรรค์คนละอย่าง ถ้าช่วยกันจริง ๆ งานก็จะสำเร็จ แบบตัวเรามีมือเท้าต่างกัน ทำหน้าที่คนละอย่าง แต่ก็ต้องประสานงานกัน

เวลาปฏิบัติในชีวิตจริงหากเกิดมีการเผชิญความคิดเห็นขัดแย้งกัน เราจะต้องเลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง จะเอาหลายอย่างไม่ได้ ถ้ามีวแต่เพียงไม่ยอมกันงานก็ไม่สำเร็จ และถ้าเป็นที่เราจะต้องฟังเสียงคนส่วนใหญ่ การร่วมงานกันนั้นยังคิดแตกต่างกัน ยิ่งทำให้งานล้มเหลวมากยิ่งขึ้น เราจะต้องมีการสนทนาให้ข้อเสนอแนะแก่กัน ไม่เห็นด้วยก็คัดค้านแย้งกัน แต่จะต้องรับฟังกันและพยายามใช้การขัดแย้งกันในแง่บวกไว้ถึงจะเกิดผล

หนังสืออ้างอิง

บัญชา ค์บริประมณ กิจกรรมเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์ อมรินทร์การพิมพ์
2521, หน้า 79, 190 - 192

ครั้งที่ 8

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้เกิดความร่วมมือประสานงานกัน
2. เพื่อให้รู้จักรับผิดชอบและแบ่งงานกันทำ

เนื้อหา

มนุษย์แต่ละคนจะสมบูรณ์อย่างแท้จริงก็ต่อเมื่อทั้งกลุ่มสมบูรณ์ จะต่างคนต่างสมบูรณ์ต่างคนต่างเอาตัวรอดไม่ได้ สัมัยก่อนมักจะสอนเน้นให้แต่ละคนเป็นคนดีซึ่งก็ถูกต้องแต่อย่า เน้นแต่ละคนเกินไป จะทำให้คนเห็นแก่ตัวและติดนิสัยแบบตัวใครตัวมัน หรือแบบตัวเองก่อนคนอื่นทีหลัง มีสุภาษิตฝรั่งกล่าวว่า "ดอกไม้ดอกเดียวทำพวงมาลัยไม่ได้"

การทำงานในกลุ่มนั้น เราแต่ละคนมีความสำคัญและเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการทำงานต่าง ๆ งานบางอย่างคนคนเดียวอาจจะทำได้เสร็จและทำได้ดีเท่ากับอาศัยเพื่อน ๆ ในกลุ่มช่วยกันทำขึ้นมาก็ได้ แต่บางทีก็ไม่มีใครรู้คนทั้งกลุ่มไม่ได้ในการทำงานเราจะต้องพึ่งพาอาศัยกัน ถ้าหากเราช่วยกันคนละไม้คนละมือ งานที่หนักก็จะเบาไป และในที่สุดเราก็จะพบกับความสำเร็จ แต่ถ้าเราต่างคนต่างเฉยหรือไม่ร่วมงานกัน งานก็จะไม่สำเร็จ ดังคำที่ว่า "คนเรา

รู้ว่าอะไรควรทำ แต่ไม่ทำทั้ง ๆ ที่รู้นั้น เป็นเพราะเหตุใดหนอ"

สังคมย่อมประกอบด้วยกลุ่มย่อยหลายกลุ่ม งานของแต่ละกลุ่มอาจทำได้ดี มีความร่วมมือกันดีในแต่ละกลุ่ม โดยรู้จักวางแผนงาน แบ่งงานกันทำตามความสามารถของแต่ละคน แม้ว่างานของแต่ละกลุ่มย่อยจะมีคุณภาพดีเพียงใดก็ตาม แต่ถ้าขาดการประสานงานที่ดี โดยที่ทุก ๆ กลุ่มมารวมกันก็จะกลายเป็นกลุ่มใหญ่ที่ไม่ดีจะมีประสิทธิภาพนัก ตัวอย่างการทำงานที่ขาดการประสานงานกัน ตัวอย่างหนึ่ง คือ ให้นักทดลองหนึ่งช่วยกันวาดรูปคนขึ้นมารูปหนึ่งจะเป็นผู้หญิงหรือผู้ชายก็ได้ โดยให้แบ่งเป็นกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม ให้กลุ่มที่ 1 วาดรูปส่วนที่เป็นหัวคน กลุ่มที่ 2 วาดส่วนที่เป็นลำตัว กลุ่มที่ 3 วาดแขน ส่วนกลุ่มที่ 4 ให้วาดขา ห้ามไม่ให้แต่ละกลุ่มถามกันหรือมองดูการทำงานของกลุ่มอื่น แต่ละกลุ่มจะใช้ส่วนสัดส่วนหรือขนาดของรูปที่วาดขนาดไหนก็ได้ เมื่อเสร็จแล้วนำงานของทั้งสี่กลุ่มมารวมกันแล้วประกอบเป็นรูปคน จะเห็นได้ว่า รูปที่เกิดขึ้นนั้นเป็นรูปที่น่าขำและชวนให้หัวเราะ เพราะเชื่อแน่ว่าจะได้รูปคนที่ไม่สมบูรณ์แน่นอน แต่ถ้าในขณะทำงานก็ให้ทุกกลุ่มมีการปรึกษาหารือ และประสานงานกัน ตกลงว่าจะเอาขนาดไหน อย่างไร เชื่อว่ารูปคนที่ออกมาจะสมบูรณ์มากกว่านั้น

จะเห็นได้ชัดแล้วว่า การทำงานใดก็ตาม ถึงแม้ว่าจะได้รับความร่วมมืออย่างดี แต่ละคนแบ่งหน้าที่กันทำ แต่ถ้าหากแต่ละกลุ่มต่างคนต่างอยู่แบบตัวใครตัวมัน ขาดการประสานงานกันแล้ว งานของส่วนรวมจะได้ผลดีได้อย่างไร เราต้องคิดเล่นๆ เมื่อเรามีความร่วมมือและประสานงานกันดีในกลุ่มย่อยแล้ว ก็เริ่มขยายความร่วมมือและประสานงานกับกลุ่มในระดับที่ใหญ่ขึ้นจนกระทั่งระดับชาติต่อไป

หนังสืออ้างอิง

บัญชา คส์ประมง กิจกรรมเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์ อมรินทร์การพิมพ์ 2521,

หน้า 148 - 149, 227

ครั้งที่ 9

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้เกิดความเข้าใจตนเองดีขึ้น
2. เพื่อให้มีการแสดงออกในสังคมได้อย่างเหมาะสม

เนื้อหา

หลักการรู้จักตัวเอง

การรู้จักตัวเอง หมายถึง การรู้จักตนเองในด้านต่าง ๆ ตามความเป็นจริง แล้วตัวเราจะเป็นอย่างไรควรให้ผู้อื่นเป็นผู้บอกหรือลงความเห็นว่าเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพดี มีทัศนคติและนิสัยในการทำงานอันพึงปรารถนาทุกประการ มีความรู้ มีสัมรรถภาพ มีใจดีตัวเราเป็นผู้บอก แต่ตนเองก็ควรจะได้เป็นผู้เข้าใจตนเองจนเราก็มืดบ้างบ่งบพร่องบ้าง ถ้าเราได้ทราบข้อบกพร่องของตนเองก็อาจพยายามหาทางแก้ไขได้

การประกอบอาชีพอิสระ ดำเนินการด้วยตนเองที่ไม่ต้องขึ้นกับใคร ปัญหาเรื่องบุคลิกภาพหรือทัศนคติและอื่น ๆ ที่ไม่พึงประสงค์ก็ไม่เป็นอุปสรรค จะเป็นอย่างไรก็ได้ แต่การทำงานที่ต้องทำร่วมกับคนอื่นมากจำเป็นที่บุคคลนั้นจะต้องมีบุคลิกภาพ ทัศนคติและนิสัยอันพึงประสงค์หลายประการ และเพื่อทราบว่ามีสิ่งเหล่านี้พร้อมอยู่ในตัวเองหรือไม่ ก็จำเป็นต้องสำรวจตัวเอง เพื่อจะได้เข้าใจตนเอง

ที่ต้องสำรวจตนเองก็เพราะมีบุคคลจำนวนไม่น้อยที่ต้องถูกออกจากงานหลายครั้ง เพราะความบกพร่องในตัวเอง ทำให้พลาดโอกาสความก้าวหน้าและเสียเวลาไปมาก โดยทั่วไปเราก็บอกว่าเรารู้จักตัวเราดี ทำไมตัวของเราเองเราจะไม่เข้าใจ ใครจะมารู้ดีกว่าเราได้อย่างไร ซึ่งบางรายก็เข้าใจและรู้จักตนเองดี แต่มีบุคคลจำนวนไม่น้อยที่ยังไม่ทราบข้อบกพร่องของตนเอง และไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ก็ย่อมไม่มีการปรับปรุงตนเอง เลย

หลักการรู้จักตัวเองมีดังนี้ คือ

1. จงเรียนรู้ว่าตัวของท่านเป็นคนชนิดใด
2. ศึกษาวิธีการที่แสดงออกในการติดต่อกับบุคคลอื่นว่าจะสามารถโน้มน้าวจิตใจของบุคคลอื่นเพียงใด ถ้ามีการบกพร่องก็ควรแก้ไขเสีย
3. ศึกษาวิธีการพูด การฟัง และการแสดงออกซึ่งเป็นบุคลิกภาพที่ดีในการติดต่อกับคนอื่น
4. จงปรับปรุงตนเองให้ทันสมัยอยู่เสมอ
5. จงประพฤติตนให้เป็นคนดี
6. จงปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นให้ได้

หลังจากที่เราได้เรียนรู้จักตัวเองแล้ว เราจำเป็นต้องปรับปรุงตัวเอง เพราะว่าข้อบกพร่องมีอยู่ในตัวของทุก ๆ คน ไม่มีใครเลยที่จะสมบูรณ์แบบทุกอย่าง อย่างข้อบกพร่องที่ กิดขึ้นเราต้องปรับปรุงเสียโดยเร็วก็สามารถจะทำให้เราอยู่ในสังคมได้อย่างดี สิ่งที่เราควรปรับปรุงมีดังนี้ คือ

1. เครื่องแต่งกายและการแต่งกาย เครื่องแต่งกาย หมายถึง เสื้อผ้า รองเท้า กระเป๋าถือและเครื่องประดับอื่น ๆ สำหรับสตรี ทั้งที่สวมใส่ไปทำงานและไปงานในโอกาสต่าง ๆ ควรแต่งให้เหมาะสมกับบรรยากาศของสถานที่ สร้างความสนใจให้แก่ผู้เห็น การแต่งกายดีจะทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่เกิดความรู้สึกปมด้อย การเลือกเสื้อผ้าควรเลือกที่มีคุณภาพดี ถึงแม้ราคาแพงบ้าง แต่สวมใส่คงทนได้รูปร่าง มีเครื่องแต่งกายน้อยชิ้น แต่สวมใส่ได้ทุกชิ้นและเมื่อสวมใส่แล้วแลดูมีบุคลิกลักษณะดี ดีกว่ามีเครื่องแต่งกายมาก ๆ แต่ตัดด้วยผ้าราคาถูก ค่าจ้างถูก สวมได้บ้างไม่ได้บ้าง
2. ท่าทางและกิริยามารยาท ผู้ที่ร่างกายสมบูรณ์ แข็งแรง แต่งกายเรียบร้อย แต่ท่าทางการพูด การเดิน ยืนเสีย ย่อมหมดบุคลิกภาพ เพราะขาดความสง่า มีบุคคลเป็นจำนวนไม่น้อยที่มีกิริยาท่าทางมองดูไม่สุภาพ การพูดทักทายทาง

ประกอบมากเกินไป บางคนมองดูชักช้า บางคนดูคล่องจนเกินไป ขาดความไว้วางใจ บางคนมองดูขาดมารยาทในการให้เกียรติผู้ใต้บังคับบัญชา และมีอีกมากมายหลายประการที่จะทำให้เป็นผู้หมดบุคลิกภาพ ผู้ที่มีบุคลิกภาพดี จะต้องมีการทรงตัวที่ตรง มีท่าทางกิริยา ในทุกอิริยาบถงดงามเป็นสิ่งจำแก่ผู้พบเห็น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ เมื่อได้พบเห็นตัวอย่างที่ดีก็อาจพยายามที่จะปรับปรุงตนเอง

3. ทักษะดี ทักษะดีที่มีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นด้วย ทักษะดีอันพึงประสงค์เหล่านี้ได้แก่

- 3.1 ยิ้มแย้มแจ่มใสและมีอัธยาศัย
- 3.2 ให้ความร่วมมือและไว้วางใจได้
- 3.3 มีความคิดริเริ่มและรับผิดชอบ
- 3.4 ทำงานให้ดีเกินคาด
- 3.5 รักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์อันดีในระหว่างผู้ร่วมงาน
- 3.6 มีความเข้าใจคนอื่นและรู้จักเป็นผู้ฟัง

4. นิสัยทำงานอันพึงประสงค์ นิสัยในการทำงานอันพึงประสงค์ที่เราจะต้องหัดให้เป็นนิสัย ได้แก่

- 4.1 การตรงต่อเวลา
- 4.2 ความมีระเบียบ ความเรียบร้อยและระมัดระวัง เกี่ยวกับเครื่องมือเครื่องใช้
- 4.3 ทำงานให้เสร็จทันกำหนด
- 4.4 ฐานะที่ควรทำก่อนหลัง
- 4.5 ประหยัดเวลาและวัสดุ

การปรับปรุงตนให้เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดี เกิดความมีสง่าราศี ภาวภูมิและงดงาม เป็นที่ถูกใจแก่ผู้พบเห็นซึ่งจะเป็นผลต่อการมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันตามมา

หนังสืออ้างอิง

ศักดิ์ชัย เข็มมวิเศษ "การสร้างมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน" แนวแนะ

9(39) : 26 - 29 มิถุนายน - กรกฎาคม 2518

ครั้งที่ 10

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้เกิดความเข้าใจบทบาทในการรวมกลุ่ม
2. เพื่อให้รู้จักบทบาทที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานของกลุ่ม

เนื้อหา

บทบาทในการรวมกลุ่ม

บทบาทในการรวมกลุ่ม หมายถึง บทบาทต่าง ๆ ของสมาชิกที่ผลทำให้กลุ่ม
รวมกัน และทำให้การปฏิบัติงานบรรลุถึงจุดมุ่งหมายต่าง ๆ ร่วมกันได้สำเร็จ

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มที่ประสบความสำเร็จ คือ กลุ่มที่สมาชิกสามารถอยู่
รวมกันเป็นเวลานาน ๆ เพื่อทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งให้บรรลุจุดมุ่งหมายตาม
ต้องการ และเป็นกลุ่มที่สมาชิกแสดงบทบาททั้งในด้านการทำงานและบทบาท
ที่ช่วยให้กลุ่มรวมกันได้ดีทั้งสองอย่าง กล่าวคือ ไม่ใช่ทุกคนจะทำงานเพื่อ
ให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการ เท่านั้น แต่ทุกคนจะต้องแสวงหาวิธีการที่จะ
ช่วยให้เกิดความมั่นคงในการทำงานอีกด้วย ซึ่งสมาชิกในกลุ่มจะต้องคอยสังเกต
กระบวนการทำงานและความสามารถของตนเองอยู่เสมอ เพื่อจะสามารถทำหน้าที่
ในการให้กลุ่มรวมกันอยู่ได้ทุกเมื่อถ้ากลุ่มต้องการ

บทบาทที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานและการรวมกลุ่มกัน ได้แก่

1. เป็นผู้เสนอความคิดเห็นหรือวิธีการใหม่ ๆ ในการพิจารณาปัญหาหรือจุดมุ่งหมายของ
กลุ่ม และพยายามทำให้เกิดความเคลื่อนไหวต่าง ๆ เพื่อให้กลุ่มบรรลุผลตาม
ต้องการ
2. เป็นผู้ช่วยให้เกิดความกระฉับ หรือเพื่อให้ได้ข้อมูล ข้อเท็จจริงต่าง ๆ
มาใช้ในการแก้ปัญหาในกลุ่ม

3. เป็นผู้ให้รายละเอียดต่าง ๆ พยายามทำความเข้าใจกับความคิดหรือข้อเสนอต่าง ๆ พยายามรวบรวมความคิดเห็นของสมาชิกเข้าด้วยกัน
4. เป็นผู้คอยสรุปถึงผลงานที่ทำไปแล้ว คอยบอกให้ทราบว่าขณะนี้งานทำไปถึงไหนแล้ว
5. เป็นผู้ลงมือกระทำงานต่าง ๆ เพื่อกลุ่ม เพื่อช่วยทำให้งานประสบผลสำเร็จได้ง่ายขึ้น
6. พยายามกระตุ้นให้ผู้อื่นได้มีส่วนร่วม รู้จักให้ข้อเสนอแนะ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักให้คำชมเชยผู้อื่นในเวลาอันเหมาะสม ให้ความอบอุ่นและยอมรับทุกคนในกลุ่ม
7. เป็นผู้คอยประสานงาน หรือคอยประนีประนอม หรือไกล่เกลี่ยเมื่อสมาชิกเกิดความคิดเห็นขัดแย้งกัน หรือกลุ่มเกิดความตึงเครียด
8. ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดโดยสร้างอารมณ์ขันในเวลาที่เหมาะสม

บทบาทต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นนี้มีอิทธิพลต่อความสำเร็จและจุดหมายของกลุ่มมาก ถ้าหากทุกคนสามารถแสดงบทบาทต่าง ๆ นี้ได้ในโอกาสที่เหมาะสมกับสถานการณ์ของกลุ่มก็จะช่วยให้กลุ่มอยู่อย่างมั่นคงและประสบผลสำเร็จในด้านการงานด้วย

หนังสืออ้างอิง

เบาวพา เตชะคุปต์ และ ทิศาณา แหม่มณี "บทบาทของสมาชิกในกลุ่ม"

กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ เล่ม 1 บุรพาธิลภาริการิพิ 2522,

หน้า 122 - 126

ครั้งที่ 11

จุดหมาย

เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น

เนื้อหา

การทำความเข้าใจบุคคลอื่น

การทำความเข้าใจบุคคลอื่น หมายถึง การเรียนรู้ถึงลักษณะนิสัยใจคอ ความต้องการ และการแสดงออกของบุคคลอื่นเพื่อจะได้ทำความเข้าใจเขาพิจารณาประกอบเป็นแนวทางในการเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์

ผู้ที่เข้าใจผู้อื่นได้ดีจะต้อง เป็นบุคคลที่มีความอดทนและต้องสามารถควบคุมสติหรือจิตใจของตนเองได้ดี การเข้าใจผู้อื่น ก็คือการมีความเห็นอกเห็นใจ การให้ความร่วมมือช่วยเหลือผู้อื่น การคิดถึงสภาวะ การเรียนรู้ การได้รับการอบรม สิ่งแวดล้อม และประสบการณ์ของผู้อื่นก็เพื่อที่จะพยายามเข้าใจว่าที่คนอื่นพูดเช่นนั้น หรือทำอย่างนั้น ก็เพราะเขามีประสบการณ์มา มีฐานะความเป็นอยู่อย่างนั้น ก็ย่อมต้องพูดต้องทำเช่นนั้น เมื่อเราสามารถเข้าใจเขาได้แล้ว เราจะมีความรู้สึกว่า สงสารเขา เห็นใจเขา ให้อภัยเขา โดยลองนำมาคิดดูว่า ถ้าเราเป็นเขาและอยู่ในสภาพอย่างเขาบ้าง เราจะเป็นอย่างไร เป็นลักษณะของการรู้สึกเอาใจเขามาใส่ใจเรา อย่างไรก็ตาม ต้องระลึกไว้เสมอว่า ตัวของเราเองก็ยังทำอะไรให้ถูกใจตัวเองทุกอย่างไม่ได้ แล้วคนอื่นเล่า เขาจะทำให้ถูกใจเราทุกอย่างได้อย่างไร

การเข้าใจตนเองและผู้อื่นนั้นมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน ความมุ่งหมายที่สำคัญที่ต้องเข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่นด้วย ก็เพื่อให้เกิดความร่วมมือกันในการทำงานและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ตัวเองและส่วนรวม

คนที่ชอบพูดในสิ่งที่ไม่เป็นความจริง ชอบกล่าวให้ร้ายผู้อื่นเลื่อม และคิดว่าสิ่งนี้ไม่เป็นของเลียมหายยังคงปฏิบัติอยู่ ใครสักเดือนก็ไม่รับฟัง ย่อมกล่าวได้ว่าบุคคลนั้นไม่เข้าใจตนเอง เมื่อตนเองยังไม่พยายามเข้าใจ ก็อาจไม่ยอมรับฟังเหตุผลของผู้อื่น ขาดความพิจารณาไตร่ตรองหาเหตุผลหรือมูลเหตุต่าง ๆ ย่อมขาดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ไม่เป็นที่ชอบพอกับผู้ร่วมงาน ขาดความช่วยเหลือจากผู้อื่น ย่อมทำงานร่วมกับใครไม่ได้

ในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพและมีผลสัมฤทธิ์นั้นยากที่คนเราจะปฏิบัติด้วยตนเองแต่ลำพัง หากแต่จะต้องมีความจำเป็นที่จะต้องติดต่อหรืออาศัยความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นเสมอ การทำงานใด ๆ ก็ตามแม้ว่าจะมีอุปสรรคต่าง ๆ พร้อมเพรียงสักเพียงใด แต่หากขาดความเข้าใจซึ่งกันและกัน งานนั้นจะสำเร็จไปไม่ได้ ยิ่งกว่านั้นอาจจะก่อให้เกิดผลร้ายต่อส่วนรวมนั้นด้วย

หนังสืออ้างอิง

กักติชัย เสียมวิเศษ "การสร้างมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน" แนะแนว

9 (39) : 30 - 31 มิถุนายน - กรกฎาคม 2518

ครั้งที่ 12

จุดมุ่งหมาย เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจในการเข้าสังคมและรู้จักทำตัวให้เข้ากับคนอื่น

เนื้อหา ทำตัวให้เข้ากับคนอื่นได้อย่างไร

มนุษย์เรานั้นเป็นสัตว์สังคม การอยู่ร่วมกันจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด ปัญหาการขัดแย้งที่เกิดขึ้นเป็นประจักษ์เห็นได้มาจากความไม่สามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขของบุคคลมีมากมาย ความสุขอันเป็นยอดปรารถนาของมนุษย์เราก็คือ ความสุขอันเกิดจากความสามารที่จะเข้ากันได้ ความสามารที่จะทำตัวให้เข้ากันได้ และความสามารอยู่ร่วมกันได้อย่างราบรื่น

วิธีที่จะปลูกความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น

1. จงพยายามทำตนให้เป็นผู้เฉลียวฉลาดจริง จงเป็นคนยิ้มง่าย เพราะยิ้มเป็นการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ถ้าเราต้องการให้ผู้อื่นชอบพอรักใคร่ จงแสดงท่าทีความรู้สึกที่จริงใจ สบายใจ
2. จงกระตุ้นให้ผู้อื่นเกิดกำลังใจ ในโอกาสที่มีอันตราย ความยากลำบากหรือความสับสนอลหม่าน มนุษย์ส่วนมากมักรู้สึกถึงความไม่ปลอดภัย หากเราได้กระทำการ

สิ่งใดให้เขาเหล่านั้นเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง มีกำลังใจที่จะต่อสู้แล้ว ย่อมเป็นประโยชน์แก่ตัวเขามาก ตัวเราก็เป็นที่ยอมรับแก่เขามากยิ่งขึ้น

3. จงเป็นคนเคารพต่อเหตุผล การเคารพต่อเหตุผลแสดงถึง ความมีใจกว้างและ เป็นนักกีฬา ในการโต้เถียงกันบุคคลควรจะระงับอารมณ์ร้ายไว้ให้ได้ การโต้แย้ง ควรกระทำด้วยเหตุผล มิใช่ทำเพื่อขัดคอเขาหรือเพราะความเกลียดชัง เขา หากไม่ใช่เรื่องสำคัญและมีผลกระทบกระเทือนต่อหลักการของส่วนรวมแล้ว ถ้า สามารถหลีกเลี่ยงได้ก็ไม่ควรขัดแย้งกับผู้อื่นโดยตรง ๆ เพราะเป็นการแสดงว่า ผู้อื่นไม่มีความสำคัญ และถือเป็นมารยาทที่ไม่ดี การอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดีนั้น จะต้องฝึกตนให้ขึ้นอยู่กับหลัก มีการให้และการรับ และควรจะเป็นผู้ให้เขาก่อนในสิ่งที่ สามารถจะทำได้ ถ้าเราทำตนเป็นผู้มีกรุณา และเคารพต่อเหตุผลพร้อมที่จะให้ โอกาสแก่ผู้อื่น เราจะสามารถเข้ากับผู้อื่นได้ดี
4. จงให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่น เราควรทำตนเป็นผู้ใส่ใจ เอาใจช่วยเหลือผู้อื่น แต่ต้องไม่แสดงให้เขาเห็นว่าตนช่วยเป็นเพราะ เขาหมดสติฟังและต้องการ ให้เขาช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา เราควรรหาโอกาสช่วยผู้อื่นในเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ อยู่เสมอ และแสดงทำดีความรู้สึกยินดีที่จะช่วยกิจการอย่างจริงจัง การช่วยเหลือใน สภาวะอันตราย เช่น ช่วยเปิดประตูให้ผู้ที่ถือของล่องมือ แม้เรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็ประทับใจผู้อื่นอย่างมาก และเราก็จะรู้สึกเป็นสุขและภูมิใจที่ได้ประกอบกิจ เหล่านี้เพื่อผู้อื่น
5. จงเปิดโอกาสให้ผู้อื่นที่มีแก่ใจได้ช่วยเหลือตน ควรเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ช่วยเหลือ ตนเท่า ๆ ที่ตนจะมีโอกาสกระทำต่อผู้อื่น มิฉะนั้นจะเป็นการทำลายกำลังใจของ ผู้อื่น มนุษย์ส่วนมากย่อมปรารถนาที่จะให้ตนเป็นคนสำคัญ เป็นที่รักและชอบพอของ คนอื่น ๆ โดยการกระทำดีและทำให้ผู้อื่นมีความสุข เราควรขอโอกาสเมื่อได้รับการ ช่วยเหลือและแสดงความรู้สึกยินดีกับผู้อื่นที่กระทำประโยชน์ต่อเรา
6. จงเป็นผู้ยินดีรับฟังผู้อื่น การพูดดีเป็นศิลปะของการสังคม แต่การยอมรับฟังผู้อื่น ด้วยดีก็เป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งในสังคม และเป็นเครื่องช่วยในการเข้าสังคม

กับผู้อื่นได้อย่างดีอีกด้วย เราต้องแสดงความสนใจฟัง แสดงความคิดเห็นในเรื่องนั้นเพียงเล็กน้อยอย่างสุภาพ ปลอบใจผู้อื่นแสดงความในใจออกมาถ้าเขาปราศณาจะทำเช่นนั้น จงแสดงความชื่นชมยินดีต่อผลสำเร็จของผู้อื่น การปลอบโยนด้วยคำเพียงสั้นๆพอ และ การแสดงความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

7. จงตรงต่อเวลาและรักษาคำมั่นสัญญา ความซื่อสัตย์ในเรื่องเล็ก ๆ น้อย เช่น คืนสิ่งของหรือเงินที่ยืมตามกำหนด ไปร่วมกิจการของหมู่คณะตามที่สัญญาไว้ เราควรสร้างความนิยมโดยทำตนให้ผู้อื่นเชื่อถือได้ เพราะเป็นการเริ่มเพาะความชอบพอและสร้างมิตรภาพ
 8. จงหลีกเลี่ยงการชิงดีชิงเด่นอย่างไม่เป็นธรรม ชีวิตย่อมมีการแข่งขันรวมอยู่ด้วย ผู้ที่ประสงค์จะให้เขาชอบพอยกย่อง จะต้องดำเนินการแข่งขันอย่างสุภาพและยุติธรรมที่สุด เท่าที่สามารถจะทำได้ การคอยขัดแย้งแบ่งหน้าที่และชื่อเสียงกันเป็นทางสู่ความล้มเหลวในอันปลาย
 9. จงอย่าถือตนเหนือกว่าผู้อื่น เราควรปฏิบัติตนต่อผู้อื่นอย่างเสมอภาค เคารพต่อเขา ฉายีประจบสอพลอ ผู้ที่ถือตนเหนือกว่าผู้อื่นย่อมไม่ได้รับสิ่งใดตอบแทน นอกจากความขุ่นเคืองและเกลียดชัง ควรรู้จักถ่อมตนจะน่ารักกว่าผู้หยิ่งยะโส
- ทั้ง 9 ข้อนี้เป็นหลักในการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อผู้อื่น ซึ่งจะทำให้เราอยู่ร่วมกันได้อย่างราบรื่นและเป็นที่ยินชชอบของคนอื่น

หนังสืออ้างอิง

บุพดี เทียมสิน และ พิศนัฐ อันธประดิษฐ์ "กลวิธีในการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับ
ผู้ร่วมงาน" แนะแนว 9(4) : 77 - 78 สิงหาคม - กันยายน 2518

3. แบบประเมินความสามารถในการปรับตัวทางสังคม

ชื่อ นามสกุล _____ ชั้น _____

คำชี้แจงในการตอบแบบประเมิน

แบบประเมินที่นักเรียนได้รับนี้ เป็นแบบประเมินความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของนักเรียน ซึ่งทั้งหมด 43 ข้อ ขอให้นักเรียนอ่านข้อความเหล่านี้ทีละข้อ แล้วพิจารณาตอบตามความรู้สึกและสภาพที่เป็นจริงของนักเรียนให้มากที่สุด โดยเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ต้องการหาคำตอบนั้น ซึ่งกำหนดระดับไว้ 4 ระดับ คือ มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
0. เมื่อไม่เข้าใจเรื่องที่ครูสอน ข้าพเจ้าจะถามครูทันที			✓	
00. ข้าพเจ้ารู้สึกไม่กล้าขอความช่วยเหลือจากคนอื่น	✓			

ในข้อ 0 หมายความว่า เมื่อนักเรียนไม่เข้าใจเรื่องที่ครูสอน นักเรียนจะถามครูทันทีที่
น้อยครั้ง

00 หมายความว่า นักเรียนไม่กล้าขอความช่วยเหลือจากคนอื่นเลย

ต่อไปนี้ขอให้นักเรียนตอบแบบประเมินนี้ให้ครบทุกข้อ หากนักเรียนลืมหรือจดจำไม่ได้ตอบข้อใดข้อหนึ่งแม้เพียงข้อเดียว แบบประเมินของนักเรียนจะเป็นโมฆะทันที ขอให้นักเรียนลงมือตอบแบบประเมินในหน้าต่อไปได้แล้ว

นักเรียนมีความรู้สึกต่อสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้มากน้อยเพียงไร

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
1. เมื่อถูกครูเรียกออกไปพูดหน้าชั้น ข้าพเจ้าจะรู้สึกประหม่า				
2. ข้าพเจ้ารู้สึกรังเกียจเพื่อนที่มีฐานะด้อยกว่าข้าพเจ้า				
3. ข้าพเจ้ารู้สึกขาดความเชื่อมั่นในการกระทำสิ่งต่าง ๆ				
4. ข้าพเจ้ารู้สึกลำบากใจในการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน				
5. เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำงานร่วมกับผู้อื่น ข้าพเจ้าจะรู้สึกไม่สบายใจ				
6. ข้าพเจ้ามักมีความคิดเห็นขัดแย้งกับเพื่อน ๆ				
7. เมื่อมีเรื่องยกเถียงกับเพื่อน ข้าพเจ้าจะต้องเก็บมาคิดและไม่สบายใจเป็นเวลานาน				
8. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเพื่อน ๆ ชอบเอาเปรียบข้าพเจ้า				
9. ข้าพเจ้ารู้สึกขาดเพื่อนสนิทที่ไว้วางใจได้				
10. ข้าพเจ้ารู้สึกลำบากใจในการเข้าพบอาจารย์				
11. ข้าพเจ้ารู้สึกลำบากใจในการสร้างความคุ้นเคยกับบุคคลอื่น				
12. ข้าพเจ้าทำตัวเข้ากับเพื่อน ๆ ได้ยาก				
13. ข้าพเจ้ารู้สึกลำบากใจในการหาเรื่องมาสนทนากับบุคคลอื่น				
14. เมื่อข้าพเจ้าไม่ได้เป็นหัวหน้าของกลุ่มเพื่อน ทำให้รู้สึกว่าตนเองไม่มีคุณค่า				
15. ข้าพเจ้าชอบแยกตัวออกจากกลุ่มเพื่อนไปอยู่คนเดียวเสมอ				

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
16. การเรียนของข้าพเจ้าด้อยลงเพราะเพื่อน ๆ เป็นสาเหตุ				
17. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณครูส่วนใหญ่มีความลำเอียง				
18. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตนเองเป็นคนมีปมด้อย				
19. ข้าพเจ้ารู้สึกลำบากใจในการอยู่ร่วมกับคนหมู่มาก				
20. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตนเองต้องคอยเอาใจคนอื่นเสมอ				
21. ข้าพเจ้ามักจะหลีกเลี่ยงการทำงานเมื่อพบกับความยุ่งยากลำบาก				
22. ข้าพเจ้ารู้สึกไม่พอใจเมื่อมีคนคัดค้านความคิดเห็นของข้าพเจ้า				
23. เพื่อน ๆ มักทำอะไรไม่ถูกใจข้าพเจ้า				
24. ข้าพเจ้าชอบตำหนิเพื่อนที่ทำอะไรไม่ถูกใจข้าพเจ้า				
25. เมื่อคนอื่นมีบางสิ่งบางอย่างดีกว่าข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะไม่ชอบเขา				
26. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าหาความจริงใจจากเพื่อน ๆ ไม่ได้เลย				
27. ข้าพเจ้าแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียนอยู่เสมอ				
28. ข้าพเจ้าเคารพและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของคุณครูเสมอ				
29. ข้าพเจ้ายินดีทำตามข้อตกลงในกลุ่มเพื่อนเสมอ				
30. เพื่อน ๆ ชอบเลือกข้าพเจ้าให้ร่วมทำงานด้วย				
31. ข้าพเจ้าชอบอภิปรายและแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน ๆ				
32. ข้าพเจ้าปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด				
33. ข้าพเจ้ามักหาโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นเสมอ				
34. ข้าพเจ้าช่วยดูแลและรักษาทรัพย์สินของห้องเรียนเสมอ				
35. ข้าพเจ้ารู้สึกสนุกสนานเมื่ออยู่ในกลุ่มเพื่อน				

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
36. ข้าพเจ้ารู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลินในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ				
37. เพื่อน ๆ ส่วนมากเข้าใจข้าพเจ้าดี				
38. ข้าพเจ้ามีความสุขเมื่อได้ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่น				
39. เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำสิ่งใดก็ตาม ข้าพเจ้าจะทำอย่างเต็ม ความสามารถของตนเอง				
40. ข้าพเจ้าให้ความสนใจและเอาใจใส่ต่อการเรียนของตนเองเสมอ				
41. ข้าพเจ้าคิดว่าตนเองมีความพร้อมต่อการเป็นผู้นำและผู้ตามได้เสมอ				
42. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตนเองต้องการมีเพื่อน				
43. ข้าพเจ้าชอบรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน ๆ				

ภาคผนวก ข.

1. การหาคุณภาพของเครื่องมือ
2. ค่าคะแนนดิบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. การหาคุณภาพของเครื่องมือ

1.1 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบประเมินความถนัดในการปรับตัวทางสังคม

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1	2.7724	23	3.7567
2	3.3975	24	3.4890
3	5.3467	25	4.3546
4	4.0837	26	4.4244
5	3.3459	27	3.3460
6	3.1716	28	3.7548
7	5.1458	29	2.0308
8	3.6116	30	3.8314
9	2.5586	31	2.4346
10	3.0147	32	4.7548
11	2.3936	33	3.8820
12	5.0494	34	3.8584
13	2.8181	35	2.8735
14	2.6947	36	2.2346
15	2.9900	37	2.4410
16	4.8842	38	2.4615
17	3.9651	39	3.5473
18	2.8134	40	3.7955
19	4.2348	41	2.0950
20	2.4474	42	4.6123
21	4.0684	43	3.7364
22	3.3684		

1.2 การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบประเมินความสามารถในการปรับตัวทางสังคม ซึ่งมีลักษณะเป็น Rating Scale ใช้สูตร Coefficient Alpha ของ Cronbach

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right)$$

r_{tt} แทน ความเชื่อมั่นของแบบประเมินทั้งฉบับ

$$n = 43$$

$$\sum S_i^2 = 30.85$$

$$S_t^2 = 172.7155$$

$$\begin{aligned} r_{tt} &= \frac{43}{42} \left(1 - \frac{30.85}{172.7155} \right) \\ &= .8409 \end{aligned}$$

2. ค่าคะแนนดิบของกลุ่มตัวอย่าง

แสดงคะแนนดิบ กลุ่มทดลอง

คะแนนจากแบบประเมินความสามารถในการปรับตัวทางสังคม

คนที่	คะแนนก่อนการทดลอง	คะแนนหลังการทดลอง
1	105	139
2	106	121
3	108	108
4	115	124
5	117	129
6	115	138
7	120	132
8	124	119
9	125	124
10	127	147
11	128	141
12	129	143
13	119	119
14	133	132

แสดงคะแนนดิบ กลุ่มควบคุม

คะแนนจากแบบประเมินความสามารถในการปรับตัวทางสังคม

คนที่	คะแนนก่อนการทดลอง	คะแนนหลังการทดลอง
1	104	120
2	116	145
3	117	115
4	104	111
5	118	117
6	115	113
7	121	108
8	121	122
9	127	133
10	127	127
11	127	126
12	130	128
13	132	107
14	134	123

ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนาความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ

ของ

เมตตา วัฒนารักษ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

มกราคม 2525

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนาความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2524 จำนวน 28 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายจากผู้ที่มีคะแนนความสามารถในการปรับตัวทางสังคมต่ำกว่าตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 แล้วสุ่มอีกครั้ง เพื่อแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 14 คน กลุ่มทดลองได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มโดยใช้โปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่ม จำนวน 12 ครั้ง และกลุ่มควบคุมได้รับการฝึกซ้อมเทค ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการปรับตัวทางสังคม จำนวน 12 ครั้ง เช่นเดียวกัน

ก่อนและหลังการทดลอง ผู้วิจัยได้ประเมินความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม โดยใช้แบบประเมินความสามารถในการปรับตัวทางสังคม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีค่าความเชื่อมั่น .8409 แล้วจึงนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์โดยใช้ t-test

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองมีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนในกลุ่มทดลองมีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมสูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

THE EFFECT OF GROUP WORK ON SOCIAL ADJUSTMENT OF MATAYOMSUKSA 1
STUDENT AT SURASAKMONTRI SCHOOL IN BANGKOK

AN ABSTRACT

BY

METTA CHINDARUK

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University
January 1982

The purpose of this research was to study the effect of group work on social adjustment of Matayomsuksa 1 students at Surasakmontri School in Bangkok in the year of 1981. Twenty-eight students were randomly selected from the population who were under the percentiles rank of 50 (P_{50}) from their pretest scores. They were randomly divided into the experimental group and the control group, each having 14 students. The experimental group was assigned to participate in the group work program for twelve periods and the control group was given the information on social adjustment for twelve periods as well.

Before and after the treatment the two groups filled out the Social Adjustment Rating Scale Questionnaires with the reliability at .8409. The data were then statistically analyzed by using t-test.

After the treatment, the result indicated that the social adjustment ability of the experimental group was higher significantly at .01 level and was higher than those of the control group significantly at .05 level.